
Nora Iug
Blogstoru

Blogstory de Nora Iuga http://www.Scribd.Com/doc/157080563/Blogstory-de-Nora-Iuga

Nora Iuga

Nora Iuga, poetă, prozatoare și traducătoare, este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Volume publicate: Vina nu e a mea (Editura Pentru Literatură, 1968); Captivitatea cercului (Editura Cartea Românească, 1970); Scrisori neexpediate (Editura Cartea Românească, 1978); Opinii despre durere (Editura Cartea Românească, 1980, Premiul Uniunii Scriitorilor din

România); Inima ca un pumn de boxeur (Editura Cartea Românească, 1982); Piața Cerului (Editura Cartea Românească, 1986); Cântece (Editura Cartea Românească, 1989); Săpunul lui Leopold Bloom (ediția I, Editura Cartea Românească, 1993; ediția a II-a, Editura Polirom, 2007; Premiul Uniunii Scriitorilor din România); Dactilografa de noapte (ediția I, Editura Cartea Românească, 1996; ediția a II-a, Casa de pariuri literare, 2010; Premiul Asociației Scriitorilor din București); Spitalul manechinelor (ediția I, Editura Universal Dalsi, 1998; ediția a II-a, Casa de pariuri literare, 2010); Capricii periculoase (Editura Vinea, 1998); Inima ca un pumn de boxeur (Antologie

– Ediții definitive, Editura Vinea, 2000); Sexagenara și tânărul (ediția I, Editura Albatros, 2000; ediția a II-a, Polirom, 2004; Premiul Uni unii Scriitorilor din România, Premiul revistei Cuvântul); Fasanenstraße 23 – O vară la Berlin (Editura Vinea, 2001); Autobuzul cu cocoșați (ediția I, Editura Vinea, 2001; ediția a II-a, Editura Charmides, 2010); Lebăda cu două intrări (Editura Vinea, 2003); Fetița cu o mie de riduri (Editura Cartea Românească, 2005; Premiul revistei Cuvântul); Hai să furăm pepeni (Editura Polirom, 2009); Berlinul meu e un monolog (Editura Cartea Românească, 2010).

În 2007, a primit Premiul Friedrich-Gundolf, oferit de Deutsche

Akademie für Sprache und Dichtung, o recompensă care se acordă celor care contribuie la răspândirea culturii germane în lume. În perioada 15 mai 2009–15 mai 2010, a beneficiat de cea mai importantă bursă oferită de statul german unui scriitor străin: Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD).

A tradus din August Strindberg, E.T.A. Hofman, Friedrich Nietzsche, Knut Hamsun, Barbara Bronnen, Elfriede Jelinek, Herta Müller, Emst Jünger, Oskar Pastior, Günter Grass, Aglaja Veteranyi ș.a. I s-au tradus douăsprezece cărți în șapte țări europene (Germania, Franța, Italia, Elveția, Spania, Bulgaria și Slovenia).

Blogul autoarei – noraiuga.Wordpress.Com

Aici a vomat Goethe!

Intro, 28 decembrie 2009

Noraiuga. Wordpress. Com

Peste câteva zile, pe 4 ianuarie 2010, Nora Iuga va împlini 79 de ani. Prilej numai bun pentru o nouă provocare. Cum a acceptat cu bucurie ideea unei „etape” virtuale, acesta va fi blogul personal al autoarei timp de un an.

Blogul va fi administrat de un cristian (micul firiadi) și face parte din proiectul „Literatura română scrie pe

mine”.

La 79 de ani, Nora Iuga va deveni pentru mulți cel mai „vârstnic” scriitor român cu blog. Pentru noi, cei care știm că în următorii ani „reinventarea” va continua, blogul este doar un mic pas înainte spre borna 80 și așa mai departe.

Nu doar un blog, mai mult decât un experiment. Întâi sonor, mai apoi... Dar să nu mai întârziem. De-acum o veți asculta pe Nora Iuga. Să începem!

Un cristian

Decembrie 2009

Aici Nora Iuga

29 decembrie 2009, pentru biblioteca un cristian

— La Zürich, când intri într-un magazin, spui „Grüetzi”, la Berlin, „Hallo”, la Buenos Aires, „Ola”, un „Hallo” întors pe dos, poate unde-i pe emisfera cealaltă, la Viena, „Grüss Gott”, dar și la Sibiu, acum 60 de ani, se spunea tot „Grüss Gott”. Timișoara nu cred că făcea opinie separată, că unde-i unu’ nu-i putere, o știe tot românu, dar nici Budapesta n-avea de ce să facă mofturi, de vreme ce Sisi, superba împărăteasă a Austriei, devenise regina Ungariei, datorită unui foarte cool conte maghiar… cam așa se încrucișează și limbile. „Grüss Gott” înseamnă: „Salută-l pe Dumnezeu” sau „Domnul să te aibe în pază”. Din

binecuvântare a ajuns marcaj de graniță a fostului imperiu habsbur gic. Gata. Mi-am făcut intrarea în scenă. De fapt n-am vrut decât să vă spun „Bună ziua”.

D M-am gândit, aşadar, că noul meu jurnal berlinez o să îmi aducă titlul de mamă eroină, fiindcă și de data asta bazele militare vor opera mână-n mână și tirul concentrat împotriva lui va veni și din Est și din Vest și parcă le aud ce vibrant vor striga „Foc!” într-un singur glas România și Germania, că tot le-a unit Nike, zeița victoriei, sub cununa ei de lauri. Vedeți, ăsta e defectul meu, fermentez, fiindcă, ce sunt eu altceva decât o sticlă de șampanie?... când sare dopul fac poc! Și numai spuma se mai

alege din tot ce-am spus.

D Sărbătorile adevărate nu sunt niciodată cele tradiționale. De când a murit Nino – pentru cine nu știe, Nino a fost bărbatul meu, alias poetul George Almosnino – am vorbit foarte puțin despre el, fiindcă până acum un an, viitorul meu era încă o vacă bună de muls… și când mergi înainte nu prea întorci capul. I-am scris unui prieten că nu cred în rai sau în iad, cred în cele

9

Șapte vaci grase și în cele șapte vaci slabe care sunt ca guvernele, se schimbă când li se termină mandatul sau după cum cad zarurile. Sunt și perioade când dispar vacile de pe piață sau avem numai vaci nebune, ca și

guvernele.

Dacă v-aș spune acum că, de când a murit Nino, pentru mine nu mai există Crăciun, nici An Nou, nici chiar Paște – veți zice că sunt o eretică – cred că adevăratele sărbători sunt legate definitiv de un om pe care l-ai iubit și când acel om nu mai există se transformă într-un ceva, închis ermetic în tine – într-un organ de-al tău. Ce rost ar avea și în ce măsură v-ar interesa să vorbesc tot timpul despre featul meu

*

?

D Ieri, miercuri, 30 decembrie, am primit două contracte de la două edituri, una din Franța pentru Inima ca un pumn de boxeur în traducerea lui

Alain Paruit, care n-a mai apucat să şi-o vadă tipărită, și una din Spania pentru Sexagenara și tânărul. Parcă-s o căruță la care trag doi cai – unul negru, poezia, unul alb, proza – în pas egal înainte, tot înainte, încotro? Sus pe platoul Caraimanului, nu vezi niciodată buza prăpastiei.

D Joachim Wittstock, cel mai devotat prieten al meu, mi-a scris din Sibiu că pasiunea pentru pălării nu constituie un corp delict pentru o „crimă de les Pentru Nora Iuga la 80 de ani „Ce rost ar avea să scriu despre feat?” Are rost, fiindcă „iubirea care arde la feați” (vezi Anton Pann) este un vechi clișeu literar (în vechiul Orient featul e „sediul” iubirii, arabii spun

hubbu akbadi, „dragostea feaților mei” – presupun că la fel e și la evrei și la alți strămoși ai lumii, rudele fiind, nu-i așa, asemănătoare). Să scrii deci, dragă Nora, despre aceasta ardere; niciodată nu vom fi destul de înțelepți pentru a ignora asta.

Dar ce vârstă poate fi oare mai minunată decât bătrânețea? Junia a fost „calul ignoranței”, cum spunea poetul Abu Nuwas (un abbasid care și-a petrecut viața lăudând vinul „cu suprafața scrisă ca mersul de furnici pe nisip”, și tinerii efebi care-l toarnă). A fost calul despre care spuneai că îți place pe malul mării, care de milenii aleargă izbind zile și nopți (viața are preț cât o goană a lui prin deșert).

Poate nu-i rău să fi ignorant, să vânezi, să călărești, să te întreci la concursuri și-n lupte, nu-i rău să ții minte, să reciți și să scrii mii de poeme, să faci haz de necaz, să mergi mândru „izbindu-ți de pământ papucii” (doar, doar s-o auzi că ai apărut!), să fi elocvent, adorând totul cu „magie îngăduită”, nu-i rău; dar e și mai grozav să ajungi mirajul din urmă. Să vezi că „ține” utopia însingurării, prezentată de flozof ca soluție a desăvârșirii, să lași pe nisip șaua, să privești lucrurile nu din afară, ci din deasupra, să nu-ți fie rușine că dai un nume latinesc alergării (itinerarium mentis ad deum). N-am vrut să alunec într-o poveste, dar bătrânețea e Orientul, știi ce spune Goethe, Gottes

ist der Orient. Mă bucur că ai împlinit optzeci de ani, am ospătat de ziua ta, în cinstea ta, multe lucruri grele pentru feat și o voi face și de acum înainte!

Grete (Tartler)

10

Majestate” și niciun motiv de boicot mediatic (o „instanță supremă” m-a acuzat public că am făcut disidență împotriva comunismului purtând pălării!).

În biserică nu se intră cu pălăria pe cap. Să fi confundat „instanța supremă” comunismul cu o biserică?

D Scriitorii din Est se prezintă în fața publicului occidental ca sărmanul Iov.

Știu una și bună, că trebuie să fie

victime. Ale cui victime contează mai puțin, important e să-și pună rănile într-o lumină cât mai favorabilă. În felul ăsta lasă impresia că nici nu știu altceva decât să fie martiri, ceea ce e convenabil de ambele părți. Ca și când creșterea și descreșterea lumilor ar urma legea punctelor cardinale. Ajungi să crezi că scriitorului din Est i-ar fi interzisă privirea în viitor. Până și soarele tolerează asta: el emigrează tot timpul spre Vest ca să moară acolo tocmai când e cel mai frumos.

D Uneori am răutăți gratuite. Dar de ce când spun că am avut o viață frumoasă trebuie să accept că aș fi fost ironică nu oarecumva să devin suspectă.

Parcă mă urmărește Gestapoul.

D Am primit o scrisoare. Am s-o deschid.

Dragă Nora, Îmi mai aduc aminte și acum Berlinul și omul din fotoliu supa de ciuperci și inima ca un pumn de boxeur scrisorile din Edenkoben și doamna cu pălării ursulinele și creierul frumos Kostas Venetis și iluzia unei bătrâne pumnul cu funze pe care vi l-a vârât Gellu Naum pe gât și fetița cu pistrui plimbările la Bellu și scheletele din gropile comune care pot fi recunoscute după parfum. Uite cum mănâncă viermii și se-ngrașă peste noapte. Mi-e fică de Gestapo. Ce știu ei despre Virgil Mazilescu și despre țeava puștii înfiptă în spate când trenul vă

ducea prima dată la Viena? Oare știu că ați fost interzisă 8 ani? Până și cărțile cunosc durerea mutilării. Ce știu ei despre pisicile care vă încălzeau noaptea ca o plapumă vie? Și cât mai e kilogramul de carne albă provenită de la porcii Pasteur? Îți imaginezi mărul putred care se ține cu dinții de creangă?

Dragul dragului, George Chiriac

— Petrecându-mi sărbătorile singură i-am întrebat pe noii mei prieteni berlinezi ce fac de Crăciun, ca să mă transpun în gând în petrecerea lor – am atâta imaginație, nu trebuie decât să aprind lumina, îmi cunosc bine comutatorul

11

Și toți mi-au spus că își vizitează mamele trecute bine de 90. Am rămas uluită de funcționarea fără cusur a mașinăriei vitale la germani, elvețieni, francezi, culmea, nu sporadic, la nivel de țară, aș zice chiar de continent, cam „pân’ la Tisa / tot românu’ plânsu-mi-s-a...”. Citesc în Berliner Zeitung la rubrica „Sie sucht ihn” (Ea îl caută pe el) „Doamnă atrăgătoare, intelectuală, cu situație, 78 de ani, caut partener, de preferință mai tânăr, pentru o vacanță de vis în Caraibe sau în Insulele Galapagos”. Până când e voie în România să fi bărbat sau femeie?

12

Ianuarie 2010

D Scrisoare pentru Nino Mă gândeam să-ți scriu o scrisoare, dar n-are cum s-ajungă la tine. Tiberiu a știut încă de mic că dintre noi doi, tu ai fost cel mai bun, dar ei m-au văzut pe mine, fiindcă am făcut mai mult zgomot, fiindcă m-am așezat mereu sub refector, fiindcă purtam pălării. Tu rămâneai acasă, în fotoliul verde; îți scoteai săculețul cu bețișoarele de lemn și te jucai ore în șir de-a războiul. Îți notai într-un caiet dispozitivul celor două armate rivale, efectivul uman, dotarea cu armament și amplasamentul trupelor, elaborai strategii și tactici… Uneori, când nu eram acasă, te îmbrăcai în fusta mea neagră de lână, mulată pe corp. Te-am surprins o dată

și te-ai speriat, ți-amintești? N-am mai vorbit niciodată despre asta. De fapt eram foarte săraci și, spre norocul nostru, toți trei – îl includ aici și pe Tiberiu –, având aceeași măsură, ne-mbrăcam hainele cu schimbul. În toate zilele noastre, 35 de ani în șir, nedespărțiți niciodată – doar trei zile când am evadat la Constanța să citesc în liniște Demonii –, n-am făcut altceva decât să scriem poezii și să vorbim despre ele cu aceeași plăcere cu care ne iubeam, oare mai ții minte? Au mai fost și câțiva prieteni buni, unii te duc mai departe cu ei prin mahalalele acestui București bătut de pașii tăi, pe la Bumbăcărie, Combinatul de cauciuc – Jilava, când a fost asta? pe Uranus, pe

unde se intra pe stadion la peluză; în alții, te-ai destrămat demult ca un abur mic. Nu-i mai numesc, e suficient că ei se știu. Nino, dragul meu, ce dacă nu exiști în literatura română, ce dacă nu exiști în literatura lumii, ce dacă nu ai obținut bursa DAAD, dar noi doi ne-am iubit, eu îți spuneam ce mare poet ești tu și tu-mi spuneai ce mare poetă sunt eu și venea Tiberiu să-mpartă dreptate și beam bere la meciurile Rapidului și în după-amiezile ferbinți, în blocul M36 din Titan, tu erai cel mai bun, de asta Uniunea Scriitorilor ți-a pus și o placă comemorativă (eu știu că tu nici n-o să observi cacofonia), așa că, 13

Bucură-te, nu trebuie să-ți mai numeri rândurile acordate de vreun

contabil literar în dicționare sau antologii și, unde mai pui, ai privilegiul de a nu exista în istoriile literare – știu că te plictiseau de moarte vitrinele! Îți ajungeau vorbele prietenilor, poate îți ajungeai TU. Și-acum toți orbecăim, dăm din coate, visăm Nobeluri, Americi… Mai știi plimbările noastre pe jos pân’ la aeroport să vedem avioanele când n-aveam bani să luăm autobuzul, mai știi nopțile cu Lorca?

A fost Nino, a fost odată ca niciodată, Nora

— Toată garnitura celor refugiați din România repetă de douăzeci și cinci de ani același refren: frigul, întunericul, frica, foamea, interogatoriile,

bineînțeles SECURITATEA care uneori am impresia că e confundată cu stema României.

Artistul din Vest să fie mai puțin clovn și dacă da, atunci să spună ceva, ca bufonii lui Shakespeare. Iar cel din Est să-și regăsească în insul de toate zilele măcar o fărâmă de arpentor, de Leopold Bloom, de mic prinț, de Cătălin sau de Luceafăr, că toți suntem o apă și-un pământ... și mai ales să își găsească „Idiotul” în locul victimei comandate.

D Am citit cu bucurie articolul lui Norman Manea din Observator cultural Cotitura 1989: „Carnavalul politic al tranziției este totuși o formă fie ea vulgarizată și ignorantă a libertății,

oricum nu a înscenărilor de rutină a Partidului Unic. Cei dezgustați de noile măști, de matrapazlâcuri își pot exprima acum dezgustul, au și făcut-o, chiar dacă efectul e încă minor și vocea lor, acoperită de trâmbițele turpitudinii. Reacțiile de bun-simț și bună judecată, fie și prea puține la asemenea regenerări ale răului de lungă tradiție, nu se pot compara cu tăcerea totală, impusă de oficialitatea opresivă de mai ieri”.

Interesante mi s-au părut și alte opinii care fac referire la premianta Nobel, Herta Müller; „Filosoful Andrei Pleșu și-a exprimat prompt bucuria față de premiu, afrmând că scriitoarea era deja demult laureata sa Nobel”... „I.B.

Lefer reamintește că «și un neromân poate fi reprezentantul românilor și al culturii noastre comune multietnice și multilingvistice»”. „William Totok, vechi prieten și tovarăș de idei al laureatei... el însuși scriitor german-român, care a făcut pușcărie ca dizident... subliniază că proveniența Hertei Müller din România este «un accident biografe»... fără nicio relevanță pentru cultura română”. „Nobelul Hertei Müller nu înseamnă nimic pentru România”, 14

Declară Paul Goma, spune că scriitoarea nu ar fi în exil, ci «recuperată doar de Germania». Goma reproșează scriitoarei și amicilor ei «Marxiști de mucava» din

Aktionsgruppe-Banat indiferența față de Declarația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România, inițiată de el, mulțumiți să fie recuperați de Germania Federală și să poată în «libertatea capitalistă» să-și continue vitejia de neomarxiști bănățeni”.

— Iată-mă instalată, spre norocul meu, direct în Turnul Londrei, cum îi zic eu locuinței mele temporare din Berlin. Mă simt ca Mary Stuart, că tot spun ei că mă tratează ca pe o regină. La Berlin fiecare are ceva nobil, unii au un Oskar, o medalie olimpică; și în România au unii un Oskar, o medalie olimpică, ce așa mare scofală, numai Angela Marinescu nu are, deși eu am

propus-o pentru Nobel și cred că se roagă pentru mine „să-mi fie somnul lin și codrul aproape”.

D Mi-am amintit, voiam să vă spun cum îmi visez eu coperta volumului. O pălărie uriașă – ideea mi-a dat-o prietena mea Adriana din Timișoara – știți doar „Azi la Timișoara, mâine-n toată țara”, că tot sunt eu purtătoarea de pălării de când mă știu și sub borul larg, obrazul unei femei, jumătate pe față, jumătate pe dos, pentru că toate paltoanele copilăriei și adolescenței mele le-am purtat pe față și pe dos, asta așa ca să învețe și olimpicii că orice lucru pe lumea asta are două fețe ca medaliile și dosul e la fel de necesar ca fața, că de n-ar fi dos, fața n-ar exista.

D În ultima vreme m-am cam prostit, zău așa. Păcat!

D Exilul naște monștri!

D La 12 ani mi-era frică de telefon, de ascensor, de automatele la care apăsai pe buton și ieșea bomboana, de aeroplane, de patefoane, că dacă sărea un cățel din pâlnie? Corina Sabău, care a pășit anul trecut cu dreptul în literatură, cu un roman pe care îl deschizi cum ai deschide ușa unui bloc din Titan și te simți acasă, m-a convins să-mi cumpăr prin februarie, anul trecut, un laptop; l-am botezat Saddam, că prea m-a chinuit mult. L-am lăsat acasă la București. Dar n-am scăpat de internet nici la Berlin, că toți vor să mă ducă la Internet café. Se pare că nu

vârsta e cea care te face impotent, ci frica de a te dovedi impotent.

15

D Ultimul cadou de la Madi a fost un ruj supliment „Mariana Marin: identitatea etic-estetic”, Observator cultural nr. 494,1 – 7 octombrie 2009

Dacă Mihai Șora este un „liber” conștient, Madi era o „liberă” fără să știe.

Țipa în gura mare și murea de frică; era foarte vulnerabilă. Făcea parte din acea categorie de poeți pe care i-am iubit întotdeauna, suavi la suflet și răi de gură, acei cabotini scandaloși și naivi, genialii care fugeau de înțelepciune ca dracul de tămâie, cei cărora li se fâlfâia de mode și de

modele și iubeau existența mai mult decât poezia; de asta au băgat atâta existență-n ei, atâta drojdie și zgură, până trupul le-a plesnit la cusături ca o păpușă de cârpă. Ei mi-au adeverit că realitatea imită fețiunea, fiindcă mortul Virgil Mazilescu s-a umflal atât de tare, că abia a mai încăput în sicriu: „Un poet atât de mare pentru un sicriu atât de mic!” Și Madi știa asta, de la început a știut asta, de aceea și l-a ales ca subiect la lucrarea de diplomă. Altă poză, o Madi în bikini, noaptea pe la 3, începuse să se crape de ziuă, se vedea lutul maroniu amestecat cu bălegar care ținea loc de pardoseală și pereții de paiantă ai casei lui Ferugan de la 2 Mai; eram deja în anii ’80, ședeam la o

măsuță și beam vodcă; în familia noastră mai apăruseră câțiva cu nume ciudate: Franz Hodjak, Rolf Bossert… Madi ședea între Petru Romoșan și Rolf Bossert.

Franz Hodjak încerca să-l convingă pe Norman Manea că numai spunând cu glas tare, ca să se audă peste tot, tiranul poate fi doborât. Norman avea o minte mai perversă, mai rafnată, susținea că tocmai nepronunțând numele tiranului nu îi recunoști existența, îl anulezi. Eu îi țineam isonul lui Norman. Hodjak nu pricepea nimic. Madi, ochi în ochi cu Bossert. Nino și Tibi urmăreau febril discuția, mișcându-și capetele când la dreapta, când la stânga – exact ca spectatorii la

tenis… Toți eram atât de naivi! Madi a fost omul cel mai bun și mai generos din câți am cunoscut. Madi vine spre masa mea râzând și clătinându-se, parcă se joacă. Îmi întinde pumnii. „Alege”, îmi spune. Aleg stângul. Deschide mâna cu rujul de buze. Ultimul cadou de la Madi a fost un ruj.

16

Februarie 2010

D La Buenos Aires, în fața vitrinei e un scaun înalt cu spetează, pe care stă tolănit un bărbat la 40, cu pălărie de pai, sacou și cravată; linge grațios înghețata dintr-un cornet. Are picioarele sprijinite pe un postament îngust de lemn – parcă-i faraonul Akhenaton într-o variantă art nouveau –

și piticul ghemuit acolo jos îi lustruiește plin de zel bombeul pantoflor grena. La masă mă întâlnesc cu Katharina și cu Ingrid la un restaurant mai de lux, pe Coriente, lângă hotelul nostru select. Vreau să le povestesc ce-am descoperit. „Aici sunt acasă, sunt în Bucureștiul copilăriei mele. Nu s-a schimbat nimic... și ei se închină când trec prin fața bisericii, și ei dansează tango, merg de mână pe stradă, un băiat își ține iubita pe după umăr, ea îl ține pe după mijloc”. Katharina și Ingrid se uită la mine cu un zâmbet fx, mă lasă cu fraza neterminată – nu e prima dată.

Noaptea la 1 pe bulevardul Carlos Pellegrini. Kurfürstendamm-ul berlinez nu depășește în lărgime o treime din

această autostradă gigantică, formată din opt benzi de circulație… trecem prin fața magazinelor și restaurantelor luxoase cu palmieri în holuri și a hotelurilor cu swimming pool-uri la ultimul etaj. Pe trotuare, lângă ziduri, saltele fără număr pătate de noroi, de urină, rupte la colțuri, din care ies bucăți de burete maroniu, câlți de lână sau paie.

Cârpe de toate culorile, mototolite lângă sticlele de pepsi sau Dumnezeu știe ce lichide dubioase, picioare desculțe cu degete răşchirate.

Brațe ciolănoase strângând la piept femei sau copii de doi, trei ani, dormind lipiți de burta păroasă a taților tineri cu pantalonii lăsați până mai jos

de jumătatea coapselor… nimic indecent, numai tandrețe și mizerie; îmi vine în minte expresia pe care o pomenisem într-un text, când nu văzusem încă asemenea scene: „tandrețea barbară”. Katharina spune: „În orașul ăsta se lucrează în două ture: tura de zi, asigurată de turiști, tura de noapte, de vagabonzi”.

17

D Iris Radisch, unul dintre criticii literari redutabili ai Germaniei la ora actu ală, aducând în discuție afrmația lui Adorno că „după Auschwitz nu se mai poate scrie poezie”, ne atrage atenția că aceste vorbe memorabile nu trebuie luate ad litteram. Adorno vrea să spună că o suferință reală nu

suportă niciodată cosmetizarea. Cine a trecut prin Auschwitz nu poate să-și poetizeze tragedia: metaforele, comparațiile, cuvintele compuse pentru a crea efecte sunt ca fardul pe fața unui cadavru. În sprijinul acestei opinii Iris Radisch aduce în discuție, în articole separate, scrise la un scurt interval de timp, doi premianți Nobel care abordează suferința celor deportați, siliți să trăiască în vecinătatea morții. Din analiza ei reiese cât de percutant, în tratarea unei asemenea teme, este stilul alb și cât de artificiale și neconvingătoare sunt sintagmele metaforizante, imaginile poetice sau folosirea în exces a cuvintelor compuse care fac deliciul limbii germane. Azi, pe

la 12, trecând prin fața unui restaurant italienesc cu vitrinele pline de delicatese, m-am gândit ce grozav i s-ar potrivi numele îngerul foamei.

D Cineva m-a întrebat dacă m-a supărat afrmația lui Daniel Cristea-Enache, atunci când spunea că Angela Marinescu își apropie tinerii inoculându-le poezia ei, eu facilitându-le burse și călătorii în străinătate; sinceră să fiu, nu mă bucur de asemenea autoritate. Încă nu am devenit o instituție, cum mă numește Adriana, care a vrut să trimită o scrisoare la România literară ca să ale ce formalități ar trebui să îndeplinească pentru a primi bursa „Nora Iuga”. Nu am nicio ambiție să fiu imitată, cu atât

mai puțin să fac școală. Se imită o mimică, o gesticulație, o modă, o rețetă... Cu cât ai mai mulți imitatori, cu atât începi să semeni cu ei, devii bun comun. Cu cât ai mai mulți imitatori, cu atât ești anihilat mai repede. Epigonii își devorează modelele.

Ce-am învățat eu în 50 de ani de mâzgălitor al hârtiei? Două lucruri: „Adevărata dragoste de oameni iese la iveală când îți dai pe față răutatea în scris” și „Iubește-ți singurătatea ca pe tine însuți”, restul e tăcere.

D Se întoarce poezia?

Ce înseamnă să vii la o întâlnire pentru Joachim Sartorius avea ochi de apă mi-a vorbit despre Carlos Onetti

18

Un steag creol un obelisc mândru și zvelt în poarta uruguayului ea a venit cu pleoape albastre cu mantoul de blană pe umeri o femeie trecută de șaizeci la montevideo pe ploaie strângea în palmă capul bastonului posesiv obscen se-ascundea după fumul unei țigări venise să vorbească de Carlos înainta prin ploaie ce înseamnă să vii la o întâlnire ai văzut jaguarul în cușcă învârtindu-se pe loc săpându-și craterul vorbea pentru ea vulcanul uriaș ieșind din ocean fără nume și dată de naștere ca înălțarea la cer a unui continent de cărbune număra ploaia ca pe-un rozariu și n-a fost în patul meu decât zece nopți și n-a fost la montevideo văzută din spate blana

jaguarului trecea oceanul înot O să deschidă acest poem o carte nouă? Pe cine să întreb? Dinu își așteaptă zugravul, Sartorius nu știe românește și Octavian a devenit caligraful lui Costas, nu-și mai aparține...

— Scrisoare pentru Octavian Soviany Poți tu să crezi, Octavian băiatule, că de când am fumat noi doi un pachet de Gauloises Blondes, tutunul aspru al legiunii străine, cum le numea Ravic, alias Erich Maria Remarque, în Arcul de triumf, pe balconul meu din Stuttgarter Platz, la Berlin, cât Mirunica (Miruna Vlada, n.r.) a fost la banchetul ăla simandicos, că numai zăpada, chiar poți să crezi că

numai ea a mai cutezat să se așeze pe scaunele noastre, că eu nu am mai ieșit pe balcon.

Și tu spuneai că pe tine te apără Kostas Venetis, mortul ăla cu nume de brigând, găsit de mine într-un cimitir berlinez, pe care ți l-am pasat ca să-l învii într-un roman, și tu, nebun ca și mine, l-ai primit cu brațele deschise, geamănul meu de poezie, că numai cu tine îmi împart amorurile pentru femeile și bărbații literaturii universale, numai cu tine o împart pe Isadora Duncan

19

Sau pe Anna Karenina sau pe Matahari, numai cu tine pe demonul pravoslavnic Rasputin, fiindcă ești o

perfectă combinație între Rasputin și Mâșkin, te botezasem Raspâșkin; mai ești? sau pe Troțki care, îmi pare rău, dar pe mine, probabil ca și pe tine, mă fascinează mai mult decât Frida Kahlo – și ce bărbați am mai împărțit noi; vezi, Şanson, călăul Parisului nu mă prea seduce, unde nu l-am cunoscut până la gât, în schimb, știi cine și-a lăsat urma în mine pe viață, din tot Stendhalul nostru, care nu se poate să nu te fi fascinat cândva și pe tine? Ferrante Palla – omul liber; așa de tare a rămas înfipt în mine bărbatul ăsta, că m-am făcut și eu om liber până la descreierare și multe am mai încasat din cauza asta, Octavian băiatule, pentru că ei nu știu să citească cursul

normal al râului de sub cuvinte, ei nu văd decât coturile pe care le face apa din cauza bolovanilor, vezi, dragă Raspâșkin, de ce rămân pentru ei femeia din balansoar; ori hai la groapa cu furnici, ba-i aici, ba nu-i aici, ori purtătoarea de pălării și ex-prietena unui Nobel; am să-ți spun un secret, în locul balansoarului aș fi preferat o troică, dar noi doi în sanie tot am fost, că tu mi-ai scris și o poezie pe care o iubesc. Cam așa se văd lucrurile la mine, dar tu, tu, cum arăți în lumina refectoarelor, tu, care l-ai înviat din morți pe Kostas; te-am văzut odată apărând în chip de mare mafot sicilian să-ți încasezi premiul pentru critică, fiindcă, dincolo de textualism, ochii lor

nu au mai ajuns să vadă, cum ar trebui să știe un adevărat judecător de cărți, cu oareșce cultură și eleganță și coloană vertebrală, nu din cei care se întreabă cărui gen îi aparține cartea ori li se pare prea livrescă, fiindcă autorul a mai și citit ceva; n-au avut dioptrii potrivite nici pentru Scrisorile din Arcadia, nici pentru Dilecta, nici pentru excepționalele piese de teatru și multe altele.

M-am bucurat enorm să îi văd printre admiratorii tăi pe Carmen Mușat și pe Paul Cernat și știu că mai sunt, dar de aici, de la Berlin, e greu să îi găsesc… Oricum, asta nu e treaba noastră că nu suntem noi revanșarzii secolului, nici șpițul alb al Doamnei cu

Cățelul, ca să dăm din coadă pentru bucățica de zahăr. Noi am petrecut un Revelion la telefon, cântând împreună pe fi până la ziuă cu o sticlă de vin pe terminate lângă noi, „Tristă Duminică-n fori îmbrăcată”, ba pe românește, ba pe ungurește. Apropo, am auzit că s-ar putea să mai vii pe la Berlin, vino cu Mirunica, poate vedem, de data asta, și girafele, și la vară, în iunie, ne ținem promisiunea – mergem la Cernica și-i turnăm lui Virgil o sticlă de vodcă pe mormânt, după ce luăm fiecare câte o gură.

Te aștept cu Miru în balcon, când se topește zăpada, Nora

20

P.S. Ții minte cum îți cântam Lili

Marleen și după aceea mai cântam împreună și Bandiera Rossa; făcea amor viața cu moartea în cântecele astea, de aia le iubeam noi – nu cred că te-a pasionat vreodată politica – fiindcă îmi amintesc, că noi doi am băut odată la aceeași masă cu Villon.

*

D Aseară am citit împreună cu Mircea Cărtărescu la galeriile DAAD de pe Zimmerstrasse 90 – 91, la Check Point Charlie – linia de demarcație; strada taie aici în două Berlinul, între zona estică și cea vestică. Pe garduri se văd încă portretele în uniformă ale unor tineri foarte blonzi, foarte asemănători, probabil un Charlie și un Vanea –

simboluri ale marilor puteri – râd inocent * 24 februarie, Octavian Soviany, trei poeme pentru Nora Iuga 1. Impresie din Stuttgarter Platz ce mai vor de la noi și viespile astea?

Ne confundă pesemne obrajii cu niște pere zbârcite.

Terasele din Stuttgarter Platz sunt pline de lume și noi stăm în balcon ca două foci bătrâne înțelepte de parcă ne-am pregăti de o lungă călătorie cu dirijabilul, de parcă ne-am pregăti să-i scriem reginei Nepalului, o scrisoare de dragoste.

2. Bem bere neagră.

Ne gândim la florile veștede de pe mormântul lui Kleist ascultăm de departe respirația liniștită a lacurilor

care ne umple plămânii cu peștișorii argintii, ca într-o poveste de Andersen.

Acum, spune unul din noi, la restaurantul rusesc, se aduce la mese, ciorbă de cegă.

Ferbinte.

3. La plecare, țin între buze, cuvinte frave acoperite de praf.

Un poet oropsit din Europa de Est, de care nu a auzit nimeni.

21

În inima frântă în două a Germaniei. Lecturile mele cu Mircea sunt destul de dese, euforice din partea mea, reținute din partea lui. Mă bucur de câte ori îl văd, aș vrea s-o simtă; pe chipul lui Mircea e greu să citești entuziasmul sau indiferența, doar

rareori i se urcă un sentiment în gât ca un nod de plâns, cum l-a năpădit la mormântul lui Kleist. Nu cred că în lunile șederii mele la Berlin, galeria DAAD să fi fost vreodată mai ticsită decât în seara lecturii noastre. Spectatorii ajunseseră să stea pe jos sau rezemați de pereți, fiindcă reprezentația a durat cam două ore, plus interviurile pe care ni le-a luat Rodica Binder, de la Deutsche Welle. Ea e purtătorul de ștafetă a zeilor între Germania și România.

Mircea a început ca la decernarea premiului „Oscar", mulțumindu-le tuturor ca un om bine-crescut care știe că oamenii se bucură când văd că nu sunt uitați. Eu, ca de obicei, n-am

mulțumit nimănui, fiindcă dacă ajungi undeva sus, ajungi ori datorită meritelor proprii, ori fie unor mari compromisuri, fie unor conjuncturi politice, așa că mă întreb cui și de ce trebuie să mulțumim.

Mircea vorbește de generația ’80, de lecturile lor preferate, de beatnici, de Kerouac și Ginsberg, de Salinger, povestește cum comentau aceleași cărți și cum eram și eu mereu alături de ei ca un simbol al literaturii române. Eu îi retez tonul cald al amintirilor, spun că nu am aparținut niciodată unei generații, că nu sunt un simbol al literaturii române, că lecturile mi le-am făcut singură în Biblioteca de pe Dacia, alegându-mi mai mult intuitiv autorii

din feier… azi Tennison, mâine Rimbaud, poimâine Edgar Alan Poe, răspoimâine Esenin; cred că sunt un hibrid de scriitor care n-are nicio afnitate, nici măcar cu el însuși.

Mircea povestește că pe vremuri, când scria numai poezie, îl admira mult pe prozatorul Breban; mai crede și azi că în poezie se trișează mai ușor decât în proză. Plusez din nou ca la poker; spun NU, în poezie nu se poate trișa dacă ești un poet autentic, fiindcă poezia vine mai mult din instinct, din subconștient, proza e construcție, vine din rațiune – numai rațiunea trișează – Mircea este mai fidel unei ordini în clasifcările literare, poate are dreptate, tot universul e ordonat pe genuri și

specii, dar eu sunt mai anarhică, proclam ștergerea tuturor granițelor în artă și literatură, pledez pentru o globalizare generală; artistul e unul și dispozițiile lui afective își găsesc în aceeași operă genul și vocea potrivită! vorbim despre ironie. Mircea susține necesitatea ironiei chiar și în relația dintre oameni; orice iubită îți cere azi să îi declari dragostea într-un fel mai special decât spunându-i Te iubesc. Eu văd în ironie

22

O formă de apărare, de neluare prea în serios a lucrurilor grave, o formă de superfcializare pentru eludarea suferințelor trecutului; trebuie să ne dezintoxicăm, să ne eliberăm de

boală, să redevenim normali. Germanii nu pot accepta teoria mea, sunt încă fascinați de victime; unul singur m-a aplaudat frenetic că am spus asta, declarând că e de acord cu mine în sala aia plină care tăcea mâlc. Ăsta a fost Everestul meu!

D În ultimele două zile am avut numai surprize. Sunt un om fericit. Mi se spune: „Nu-ți împărtăși bucuriile altora că-ți faci dușmani”. Dar eu explodez dacă nu-mi deschid robinetul, fie că e vorba de apă caldă, fie de apă rece.

Așadar, să începem cu apa caldă, că tot e frig afară. Afu ieri, că mi-a ieșit a treia ediție a antologiei de poezie în Germania, apărută în 2007. Primesc o

carte superbă. Se hält mich die Sehnsucht (Așa mă ține dorul) care cuprinde cele mai frumoase o sută de poeme scrise de femei din literatura universală, printre care mă număr și eu, apărută la Aufau-Verlag. Numai pe ușa de fer a cutiei de scrisori s-a format un țurțur de gheață.

D Scrisoare pentru Constantin Abăluță Dragă Dinule, spune și tu acum, când s-au făcut mai bine de 70 de ani de când respirăm lume, ți-ai imaginat tu vreodată că noi doi vom ajunge să ne trimitem gânduri – ce gânduri, chiar poezii! – unul altuia prin internet?

Vezi cum ne duce drumul – totdeauna drumul are intenția, nu omul

și nu natura, cum mi-a spus rusul alb – constat, din ce în ce mai mult, că prea multe lucruri ni se întâmplă nouă pe lumea asta la forma pasivă – nu suntem doar visați, gândiți, vorbiți etc.; eu zic că suntem mai ales „merși”, cineva ne merge – de chestia asta depinde nu numai numărul pe care îl purtăm la pantof, dar și dacă vom concura la 100 de metri plat sau la maraton... parcă te aud spunând: Gata, Nora, textul ăsta are lungimi inutile! Ce impecabil ochi de creator de modele ai tu când îți parcurgi poemele de la „haute couture” la „prêt à porter”. Nici nu știi ce mult cred eu în căutători, în artiștii care nu se definesc pe ei de la început, în nemulțumiții de sine, declarați sau

nedeclarați, în dansatorii ăștia care rămân pe ringul de dans și la tango, și la vals, și la foxtrot, și la conga, și la samba, și la rock, și la lambada… în toate generațiile există piloți de ăștia de încercare și nici prin gând nu le trece că ar putea avea ceva în comun – auzi, Constantin Abăluță în comun cu Claudiu Komartin sau cu Elena Vlădăreanu – de fapt suntem toți zarzavaturi puse pe-o tarabă, ce, tu crezi că Nora Iuga nu poate sta foarte bine lângă Angela

23

Marinescu ca un broccoli lângă o conopidă? În Germania, conopida e mai scumpă decât broccoli, asta ca să nu mă suspectați. Mă întorc la tine și la

toți cei cu marile surprize, toți cei cu corsetul prea strâmt, care simt mereu nevoia să-și schimbe look-ul, să aibă altă identitate. De când ne cunoaștem noi, de la un Revelion petrecut prin 1961 – o să încep să cred că toate revelioanele petrecute cu cine va „sont des promesses des longues amitiés” –, că tot ești tu un francofon împătimit, așa cum nu m-ar mira să devin eu un germanofob împătimit; dar asta e altă poveste. S-ar putea ca longevitatea prieteniei noastre să se fi datorat și multor afnități dintre tine și Nino: o discreție absolută în tot ceea ce vă era intim, o înețe care atestă vechimea unor familii ca într-un arbore genealogic, atracții stranii pentru ființe

mărunte, inobservabile, ajungând până la derutantele, ridicolele, tristele îndrăgostiri de obiecte.

Ții minte, Dinule, cum primul tău drum, când veneai la noi, era să te duci la bucătărie și să cauți în sertar tirbușonul ăla vechi de fer, aproape ruginit, doar să te uiți la el, sau șopârla de aramă, moștenire de la Leon, a cărei coadă o foloseai în locul tirbușonului, dispărut așa, din senin... da, te îndrăgosteai de acele creaturi lipsite de conștiința existenței lor, cărora parcă voiai să le insufi conștiința ta, cum făcea Nino cu bețele lui, regimentele lui de bețe cu care declanșa războaie. Fiecare simțim nevoia să ne aruncăm în luptă cu ce putem... dragostea ta

pentru acele meserii dispărute: pălărieri, pingelari, reparatori de mașini de scris, remaieuzele și uite așa ne iubim noi pentru ciotul ăla de creion, păstrat ani de zile în penar fără să știm de ce.

A ta, Nora

— Viena „Nora Iuga”, spui, zâmbești și-i întinzi mâna; „Îmi pare bine de cunoștință, Wien”, îți răspunde, „unde preferați să vă duc, pe Graben, la Stephansdom, la Herrenhof, jos la cafeneaua Secession, la subsol sau în grădină... sau poate la Hofurg?” Și calul alb al „facrului” o pornește la pas. Când faci cunoștință cu un oraș, faci cunoștință cu un om. Wien a fost primul

domn european, pe care l-am cunoscut personal, când România era încă „tovarăşă” şi doar teritorial „europeană”, ceea ce înseamnă, după părerea unora, un simplu accident al hazardului, nu şi un drept atestat internaţional – ce-o fi aia? Aşadar, cunoştinţa cu un oraş ţi se fxează pregnant sau nu ţi se fxează deloc în minte, exact cum se întâmplă când faci cunoştinţă cu un om; îţi este din prima clipă simpatic sau antipatic… cu Wien a fost un „coup de foudre”. M-am îndrăgostit de el imediat şi dragostea dintâi nu s-a mai stins nici până azi, când avem

De-acum în urma noastră cam 25

de ani de la prima întâlnire. De cum am ieșit din gară, din Westbahnhof, am pornit-o pe Mariahilfer, un fel de Lipscani la puterea 10 și pe urmă am cotit-o pe „Gürtel” – Gürtel înseamnă „cordon”, e o stradă fără capăt, circulară, care înconjoară „mijlocelul” orașului, cum frumos se spune pe la noi în cântecele populare.

Se vede că sunt plecată de nouă luni din țară, „mi-e dor mi-e dor”, cum îi era lui Apolodor. Așadar, pe Gürtel, văd pentru prima dată palatele din visele copilăriei mele, dar astea sunt cam de zece ori mai mari decât cele din poveștile pe care mi le spunea mama mare înainte de culcare: Opera, Parlamentul, Rathaus-ul – vreau să

spun primăria – Burgtheater-ul – vreau să spun Teatrul Palatului, Votivkirche, un dom, cu trăsături prelungi și palide, care seara, la lumina refectoarelor, seamănă cu o stafe, în spatele căruia se deschide o stradelă, Schwarzspaniergasse, terminată într-o fundătură, un mic cvartal de locuințe modeste; tragem de sfoara unui clopot la o ușă cu geam, iese un croitor cu metrul pe după gât și ne spune că într-una din casele acestea a murit... în ce an? Beethoven. Merg de mână cu Nino. Eu vorbesc întruna, el tace întruna. Așa o fi și când intri pe Poarta Raiului? În spatele Burgtheater-ului e o stradă îngustă, Löbelstrasse. Pe stânga e un parc, unde își bea Nino cafeaua și se

simțea „șambelan” în marea galerie imperială a celor cu acces liber la Hofurg. Pe dreapta e un palat – de fapt, pe străzile astea, sunt numai palate – unde își are sediul Parohia Ortodoxă din Viena; a locuit și Eminescu acolo. Am fost găzduiți în subsolurile ei reci ca pereții Bastiliei, gratuit, șapte zile pe an și mereu în minunatul mai, între 1990 și 1994, când Nino, deși s-a rugat ferbinte în capela Sf. Anton din Biserica Minoriților să-i mai acorde și în ’95 o audiență – nu știu, n-a vrut sau n-a putut, săracu’ Sfânt, că Nino n-a mai venit niciodată cu mine la Viena, fiindcă s-a mutat definitiv la cimitirul Pantelimon 2 din București.

Tinerilor nu le prea place Viena.

Mai ales artiștilor. Tomas Bemhard și Elfriede Jelinek au urât-o de moarte pe această aristocrată opulentă ca Maria Tereza în persoană. Îi apăsau pereții prea groși ai palatelor ei, prin care nu străbătea zgomotul lumii adevărate. Când i-am prezentat Vienei, prin 2005, nu-mi mai amintesc exact, pe tinerii mei prieteni: Adela, Elena, Claudiu, Teodor și Bobiță, Teodor se lăsa greu urnit din camera lui de hotel, fiindcă nu suporta prea multul ăla vanitos și sufocant, artificial, kitschul. Poate din același motiv, Adela și Elena n-ar mai fi plecat de la Hundertwasserhaus, Claudiu plutea ca un planor peste toate cupolele acestui oraș imperial și când cobora pe pământ avea grijă de Bobiță,

fiindcă simțea că cel mai mic dintre

25

Noi se putea rătăci ușor și s-a rătăcit. Iubesc Viena, am s-o iubesc mereu și mereu, pentru că îmi plac orașele care au ca emblemă un dans – aici e „valsul”, cum în Buenos Aires e „tangoul” – sau un artist – aici sunt „Mozart” și „Klimt”, cum la Buenos Aires e „Borges” – și-n amândouă e foarte mult kitsch și eu mă topesc după kitsch fiindcă la Berlin îl cauți cu lumânarea şi-o să râdeți, dar kitschul e și un fel de „te iubesc”.

D În fiecare dimineață când deschid ochii văd glasvandul cu ușa glisantă.

Vasăzică sunt tot aici, cu tine. Și ce

facem azi? Unde mai mergem? Iar la Lidl? La Arkade? La poștă? Vorbesc cu Berlinul. Berlinul meu e un monolog, – începe să mă plictisească.

Când scriu cuvântul – „monolog” –, văd un olog cu monoclu. Într-un dialog vedem cuvintele celuilalt fără un auxiliar optic, în monolog, avem nevoie de monoclu, altfel cuvintele celuilalt nu există, de aceea, relația mea cu Berlinul e un fel de Beischlaf (somn în doi) adică somnul în doi care m-a fermecat atât în cartea Frumoasele adormite, era cumva de Kawabata? Am uitat. Fiindcă și amorul acela al bătrânilor domni cu fetele adormite era un monolog – un olog cu monoclu – ilustrarea perfectă a lui „als ob”. Cred că niciodată nu

realizăm un „ca și când” complet necunoscut; mai curând, ceva ce am avut cândva, o amintire uitată. Nicolas Pesquės, prietenul meu dintr-un banlieue parizian, cunoscut la o lectură comună la Bremen – îl pomenesc des – mi-a trimis de Crăciun o vedere cu un târg fantomatic – cinci case cu pereți coșcoviți, azvârlite la întâmplare pe drumuri pustii, doi arbori costelivi desfrunziți și, în spate, o colină asimetrică, semănând cu cocoașa unei cămile, pe verso mi-a scris „Je trouve ici, ceci qui resemble un peu a mon pays”. Am tresărit.

D De câte ori revin în țară, călătorind cu trenul, văd de la fereastră, pe tot parcursul călătoriei

prin România, ilustrata lui Nicolas. E incredibil! La Buenos Aires, am găsit Bucureștiul copilăriei mele. Domnul încheiat la toți nasturii, lustragiul pitic, frecând cu bucata de pluș pantofi de lac escarpen.

A vorbit un copil la mine-n gând, amintirea mea uitată. Îți spuneam de așteptare. Ei bine, mă inspiră ce mă cheamă. Mă cheamă Patagonia și Țara de Foc cu o spaimă irezistibilă.

D Frumoase-s aniversările la venirea primăverii, fiindcă atunci se nasc copii mari și năzdrăvani, mai ales când își aleg zile ca 29 februarie, care nu

26

Se numără decât o dată la patru

ani... aşadar, mă întreb, câți ani împlinește năzdrăvanul ăsta de Observator cultural, că în acte ar trebui să aibă doi ani jumate și, de fapt, are zece; care va să zică e dintre cei ce cresc într-un an cât alții în patru. Să-i zicem deci „La anu' și la mulți ani!”

27

Martie 2010

D Scrisoare pentru Ioan Es. Pop

Nici nu știu cum să îți spun, pentru că noi doi, chiar atunci când ne-am aflat față în față, mai mult am tăcut. Poezia ta pentru mine totdeauna a avut un gust special. La fel și numele, înainte de a-l fi văzut scris; îl citeam legat, ca numele german Johannes, transliterat pe românește... ziceam, „special”,

pentru că eu mai întâi ți-am auzit versurile, abia după aceea le-am văzut într-o carte. Când le-am auzit prima dată, nu te văzusem nici pe tine. Mi le-a spus un mort frumos care a însemnat mult pentru mine, mă gândesc la Cezar Baltag; așa a intrat poezia ta mai adânc în sufletul meu, poate unde urechile sunt ferestre deschise, ochii sunt ferestre închise, prin amândouă intră lumina, dar nu la fel… de-aceea poate și azi mi-a rămas gustul ăla special. Nu știam că sunt atât de mimetică, îți scriu simplu; poezia ta îmi dictează să-ți scriu simplu. Cred că mirarea pe care o trezește e dorința ei de a rătăci. Pornește pe un drum drept și când nu te aștepți dă colțul și o apucă pe alte

cărări pe care le simte ale ei... sunt cărări totdeauna știute, nu inventate, ca și cum și-ar găsi urmele tălpilor pe drumurile altora. Voiam să-ți spun că poezia ta îmi amintește celebra definiţie pe care o dădea iluministul german, Winckelmann, marii opere: „Edle Einfalt und stille Grösse” (nobilă simplitate și măreție tăcută); freşte, dacă stai acum să pui definiţia lui Winckelmann alături de deosebit de originala și la fel de documentata demonstrație teoretică, făcută de Cosmin Ciotloș, cade ca nuca în perete. Dacă în cazul poemului Corbul de Edgar Allan Poe, pe care îl citeam cu voluptate pe vremea când tânărul critic era un „îngeraș în ceruri 'nalte”, mai-

mai să mă las convinsă – sigur că și în cazul tău s-ar putea să fie o strategie creativă, deloc neglijabilă –, dar eu personal n-aș putea să te consider un descendent din familia lui Edgar Allan Poe, cu toată Pasărea Hans, așa cum pe Ion Mureșan (or fi afrmat ei mai mulți) nu l-aș putea considera un emul al lui Rimbaud. De multe ori criticii, să-mi fie cu iertare, stabilesc relații hazardate – nu mă refer la Ciotloș, 29

Vorbesc în general –, le face plăcere, e de înțeles, să-și arate erudiția, atuul lor care le conferă un ascendent asupra majorității făcătorilor de literatură, pentru care cititul nu e meserie, e delectare. Mai să te apuce râsul, când te gândești câți ne-au văzut,

după verdictul dat de Miron Radu Paraschivescu, pe Gellu Naum și pe mine, chiar de la primul meu volum, singurii scoborâtori din Rimbaud în poezia românească, mai târziu pe Mariana Marin și pe mine cântând la pianul albastru al Elsei Lasker-Schüller și, cam în același timp, pe Angela Marinescu și pe mine disputându-ne-o pe Sylvia Plath care, fără îndoială ne-a vizitat pe fiecare, îmbrăcată diferit. În același timp, eu pot declara, cu mâna pe inimă, că în tonalitatea ta simt și infexiuni din Virgil Mazilescu, e adevărat, nu în măsura în care ele apar la Mariana Marin.

Dacă i-aș amesteca pe toți poeții numiți aici într-o oală, iartă-mă Ioane

(uite așa îți spun, e un nume simplu și curat și ți se potrivește mănușă!), ar ieși un ghiveci pe cinste... am primit Ieudul în ediția Charmides-Ninpress, mi-a trimis-o chiar un cristian, și ți-am recitit-o. Sigur că și numele tău începe ca Poe, dar Poe e ca o greșeală de tipar în numele Pop.

Îmi amintesc de Elveția noastră, de marele succes pe care l-am avut la Solothurn, tu, Robert, Șerban și cu mine, când trebuia să ne scriem la comandă strofa noastră în acel poem colectiv, numit „renshi”, tu aveai nevoie de cel mai mult timp să intri în poezie, fiindcă intrai mai adânc... uite, nu știu de ce cartea se deschide mereu la poezia asta: („Acum cioplesc la o

unghie mare, eu nu am voie să am unghii mari. Dar cioplesc la o unghie nemaivăzută, căci pereții se-apropie pe / zi ce trece ca niște valuri de aluat. Numai fereastra nu se / apropie. Numai ea se îndepărtează, se strânge, i-e somn. / și tavanele se apropie și ele. Numai ușa nu se apropie. / ea se zbârcește, se face pungă ca o gură uscată peste niște / gingii goale, dar eu cioplesc la o unghie grozav de mare”) Ce-aș putea să mai spun, aici se termină cuvintele, Nora

— Oare pe pământul ăsta există ceva care să te facă să simți că ești în rai?

Da, noaptea, după zece, într-un

vagon mare IC, aproape gol, pe un scaun la fereastră, gonind pe lângă stații cu nume necunoscute, spre un loc neștiut… promisiunea!

D N-au trecut trei luni și am făcut drumul de la Haitbabu, străvechiul port comercial al vikingilor, de lângă actualul Rendsburg, la Birke, alt străvechi

30

Port al vikingilor, lângă actualul Stockholm. Din cauza unei masive căderi de zăpadă, mersul trenurilor a fost dat peste cap. Am parcurs drumul cu niște trenuri mari, negre, ca niște animale preistorice, scrâșnind sinistru când traversam podul de fer de deasupra fordurilor. De la Berlin la

Stockholm, am schimbat de șase ori. La Hamburg, la Patzburg, la Fredericia, la Copenhaga, la Malmö și... am uitat unde cerul era format din fâșii late albastre și gri, soarele trecea printre ele și-mi puneau un strat de căldură pe față, obrazul simțea cum se bronzează. Nu înțelegeam ce vorbește femeia tânără de vizavi de mine, vorbea cu toată pielea, buzele se subțiau, descoperind dinții albi, adâncindu-i gropițele care râdeau de o parte și de alta a obrazului; mărul era verde, gingiile roze, pârâitul miezului parcă intra în mine o zăpadă veselă: „Hai să ne jucăm”, zicea. Închideam ochii, treceam în alt vis.

D Trenul te-mpacă încet-încet cu

moartea, parcă spuneam, pentru că ce-i pe-afară larg e-un cerc pe care ochiul își face plimbarea de rotație, ce-i pe dinăuntru e ținta fixă, acolo n-ai loc de viraje, glontele nu ricoșează, pupila se sparge, deschide cerul. Ce-a fost asta? Pleoapele se deschid fără comandă, momentele când vorbește altcineva în noi… poate nemărginitul alb de-afară cu nemărginitul negru dinăuntru, fimul ăsta alb-negru se derulează, uneori de la sine, ne aduce imagini din uitarea noastră, uitarea e o țară mare, imensă… spuneam cândva, într-o poezie, că nostalgia e o vedere trimisă dintr-o țară nordică, o întindere de alb fără sfârşit și un singur copac negru, un acrobat carbonizat cu brațele întinse

spre undeva.

D De la opt dimineața și până la cinci după masă – mi-a ajuns! mai ales că pe TV5 rulează „Les toites de Paris” cu Piccolli. Eu am fost el tot timpul în acel fim alb-negru dinăuntrul meu. Eu am fost bărbatul ăla bătrân, dizgrațios, bărbatul ăla care nu se mai dădea jos din pat și a auzit bătăile sfoase în ușă, a simțit degetele subțiri ale feţei care-i aducea din când în când biscuiți, se așeza lângă el pe pat și-l lăsa să-i descheie bluza la gât... atât.

D Scrisoare pentru Mircea Ivănescu închipuiește-ți, dragă Mircea Ivănescu – ce caraghios sună să-ți spun Mircea Ivănescu când am fost colegi de facultate, dar cunosc prea mulți Mircea

și vreau să știi că ție îți vorbesc; am aflat de la un cristian că te-a vizitat împreună cu Doina Ioanid și cu Cezar Gheorghe și m-a cuprins o dulce nostalgie, pe de-o parte după amfteatrul Odobescu, după cursurile lui

31

Călinescu și ale lui Vianu, mi s-a făcut dor de Modest Morariu și de puținele, vai, cât de puținele momente când noi doi am schimbat niște cuvinte răzlețe, pe de alta… știu, după ceva ce s-a dus. Mi-aș fi dorit să fiu și eu cu tinerii tăi musafiri și să mă faci să râd, așa cum povestește mereu Teodor Dună că el nu-și amintește să mai fi râs cu cineva pe lumea asta atât de mult și cu atâta poftă ca atunci când e cu tine.

Vezi, ce curios, eu te cunosc mai bine din cărțile tale și din spusele altora... La facultate eram cu un an înaintea ta, deși amândoi suntem născuți în 1931, dar eu m-am grăbit mereu – am făcut a șasea și a șaptea de liceu într-un singur an – țin minte că Ion Barbu ne atrăgea, vorbesc acum de colegii mei de seminar, irezistibil, poate tocmai fiindcă ne cânta în ureche ca o caterincă, fără să înțelegem nimic. Și tu erai un fel de Mafaldă sau un Oracol din Delphi pentru noi – atotștiutorul și făcătorul... –, mă trimiteau pe mine că eram „gagică mișto", nu știu dacă intrase califcativul ăsta în uz, să te întreb ce vrea să spună Poetul „La râpa Uvedenrode / cu multe gasteropode..."

și, mai ales, cu acel – sper să nu încurc borcanele –, „ultrasexual”, „ultramuzical”, cum mi se mai întâmplă, nu ca tine care am auzit că, mai nou, vorbești numai în „Shakespeare” și mai știu o groază de lucruri despre ţine de la alții; de pildă că o viață întreagă ai adorat pisicile ca și Gellu Naum și că ai avut un regiment de feline mici pe lângă casă, pasămite pasiunea pentru mâțe e o boală a poeților, poate ne tragem toți din vechii egipteni, am mai auzit că făcuseși ca Faust legământ cu un știu ce forță ocultă să nu mai bei decât atunci când pășești pe pământ bucureștean și dorul tău după Capitală a devenit tot mai arzător... și ce mai știu eu de tine și tu

nu știi? Uite, prin 1979, la 2 mai, stăteam la mese lungi, la Dobrogeanu și mulți ziceau încă de pe atunci că tu ești poetul care le dă clasă la toți… numai Nina Cassian tăia mereu cărțile și spunea: „Nu contest, dar ca prozator”. Pe urmă, nu mai țin minte care critic l-a comparat într-o recenzie pe Sam al meu cu Mopetele tău… să fi fost Grigurcu, că Lucian Raicu sau Valeriu Cristea plecaseră care-ncotro? Și m-am bucurat de parcă primisem un premiu sau când tu mi-ai făcut, ce cronică minunată, una dintre cele mai frumoase, că deh, ne simțim unul pe altul, doar suntem de o stirpe și am mai făcut parte și din același partid, MRP (Marin Radu Paraschivescu) – și-n cronica aia

spuneai că vocea mea are ceva din Sylvia Plath, și iar m-am bucurat fiindcă asta voiam și eu să se vadă. Și o singură dată am stat noi la o masă într-o cârciumioară la Sibiu, pe lângă biblioteca Astra, și am băut vodcă împreună și ne-am amintit și de Dan Laurențiu… Simt că vorbele mele vor ajunge la tine. E nedrept să nu știm atâtea lucruri pe care le știu alții despre noi; tu crezi că eu nu aș

Vrea să văd cam ce portret robot mi-ai face tu mie? Și uite, am lăsat Sibiul în urmă… sunt fie invizibile care ne leagă atât de în, că nici nu le-am simțit vreodată. Dacă mai îmi doresc ceva în această viață, este să mă

statornicesc la Sibiu. Poezia mea s-a născut la Sibiu. Ursulinele mele au fost la Sibiu. Al doilea război mondial a început la Sibiu. Gândul meu ajunge la tine. Vremea se încălzește.

A ta, Nora.

Răspunsul tău n-a venit. N-o să știu niciodată dacă te-a bucurat scrisoarea mea.

D Uneori am impresia că nu am voie să plec până nu închei ciclul revenind în locurile pe care le-am bătut cândva cu picioarele mele mici în săndăluțe roșii cu barete: pe șaptesprezece martie ajung la Bruxelles după șaptezeci și patru de ani. Așa am pățit și cu Düsseldorful, și cu Frankfurtul, cu Kölnul, Freiburgul… și

cu cine știe câte locuri și în care amintire. Și azi cu trenul pe bac traversând un mare ford al Mării Baltice între Danemarca și Germania, albul acela compact, nesfârșita întindere de zăpadă una cu cerul, cu ceața, îmi dădea un sentiment derutant de ger, de gheață și în același timp de moliciune, de perne moi, de puf, de somn... dar, pe măsură ce ne apropiem de ora albastră, marea și cerul își amestecă vopselele și nasc o nesfârșită sferă de cobalt, un fel de corp ceresc imens peste care atârnă milioane de lustre aprinse, refectarea boreală a lămpilor de pe plafonul feribotului... sunt sfere care cântă balada morsei albe îndrăgostite de marele far... cred

că aș putea să scriu basme minunate în nord, poate paradoxul ăsta îmi vine de la fetița cu chibrituri, moartea prin înghețare seamănă cu un dulce somn; oare intuiam încă de atunci în bucuria copilăriei mele, pe care o repetam acum, retrăind acel Scheweningen din 1936; mama și tata tineri și frumoși în Packardul sidefu, capitonat cu piele bordo, pe alt bac pe Marea Nordului, reîncarnările mele repetate într-o plină luciditate. Doamne, dar văd că n-ai murit. L-o fi luat și pe Nietzsche gura pe dinainte, acum nu avem ce-i face, după atâția ani, se vor fi clasat și dosarele diavolului, așa că iartă-l, Doamne, pe Nietzsche și Tu vezi-ți mai departe de treabă…

— Hotelul e mic, camera încălzită ca apa la soare. Patul larg cât jumătate din cameră. Sunt toată înfășurată în puf ca gânsacul sălbatic călărit de Nils Holgersson în cartea Selmei Lagerlöf. Suedia e ca o carte de povești. Visez

33

Un chibrit cu păr roșcat care face step pe marginea unei cutii de carton.

Scapără de jur-împrejur. Uite-l pe Fred Astaire – spun – și adorm la loc.

D O dimineață în Suedia nu e titlul volumului de versuri al lui Lars Gustafsson, cu care îmi încrucișez mereu drumul și, când sosește trenul unuia, pleacă trenul celuilalt; e chiar clipa primei treziri de când sunt în

Suedia.

În fața marelui Teatru Regal, unde a lucrat zeci de ani „Ingmar magnifcul" – te pomenești că nici el n-a luat Oscarul, cum nici Tarkovski... Dumnezeule, marile premii au ajuns o ofensă – teatrul e impozant, alb ca nămeții, ca aerul, ca vapoarele, albul cel mare, albul compact.

Urc scările, îmi pierd respirația. Când ajung în sala aia încălzită, cu mese și fotolii stil Louis XV, cu lemnărie aurită, tapiserie dintr-un pluș gris-vert, nările se dezlipesc și încep să îmi șiroiască, tocmai când apare tânărul albinos, slab și epilat tot, ca spânul din poveste și cu cercel discret la ureche... „Madame, s il vous plaît..." și până vine

cappuccino, unul dintre cele mai bune băute de mine vreodată, mă plimb pe culoarele dintre pereții cu tapet foarte închis și privesc „Les grandes étoiles du Teatre Royal”. Brusc mi se face dor de Max von Sydow, pentru o clipă se suprapune peste obrazul lui Joachim W., dar se evaporă brusc amândoi în aburul respirației mele. Mă ridic. Plătesc, ies în stradă.

D Berlinul e singurul oraș de iubit și de urât până la moarte interviu de un cristian, publicat în România literară Cum arată următoarea lună pentru Nora luga?

Deschid agenda. 20 aprilie: Dana Ranga și Peter – interviu, 22 aprilie, vin Cristi și Oana la Berlin; 23 aprilie:

Salon literar la DAAD, foto. 26 aprilie: dus la editură, văzut coperta cărții. Seara, la 7, vizită la mine tot grupul, cu Soviany, cu Miruna, Cupșa și Alexandrina Panaite de la Institutul Titu Maiorescu; 27 aprilie – seară de lectură la Kulturbrauerei, cu Soviany și Cupșa, în traducerea Evei Wemme; 30 aprilie – 2 mai, fimări; pe 3 mai se anunță apariția Sexagenarei în Germania, ora 21.00, înregistrare pentru blog.

7 mai Lansarea Sexagenarei la Galeriile DAAD, 9 mai corectura interviului pentru România literară, 10 mai plecare la Sarajevo; 11 – 14 mai trei lecturi și discuții; 14 – 18 mai Torino, festival. Lectură din Sexagenara, discuții împreună cu Dan

Lungu și Nichita Danilov. Întâlnire cu editorii și traducătorii în vederea publicării în Italia; 19 mai revenirea la Berlin, 27 mai lectură la

34

Inselgalerie; 28 mai – ne vedem la Târgul Alternativ de Carte de la București, la Sala Oglinzilor.

*

D Iată că mi-au rămas mai puțin de două luni până la plecarea mea din Berlin.

Timpul devine neîncăpător. Bursa mi se termină pe 20 mai. În aceste ultime două luni, deja mi s-au întâmplat o groază de lucruri. Am avut o lectură, în cadrul unui mare festival

internațional, organizat de Literaturwerkstatt-Berlin.

O seară frumoasă. Am citit cu „Rimbaud al Ucrainei”, cu „Brecht-ul Chinei” și cu o daneză care nu semăna defel cu „Sweet Ophelia”.

D Mi-a apărut și o carte în Franța, la editura L’Harmatan. E vorba de Inima ca un pumn de boxeur, tradusă imediat după revoluție de Alain Paruit, care nu a apucat să o vadă apărută, la fel cum nu și-a văzut nici Nino al meu Marea liniște. De la o vreme nu se mai respectă sfertul academic și tot ce aștepți cu ardoare sosește după ce tu ai plecat. Mi se face frică!

D Era pe vremuri un cântec: „Cine mi-e drag mă așteaptă, mă așteaptă

undeva”... Pe mine mă așteaptă Bruxellesul. Am și început să-i disting silueta. O să-l recunosc după atâta timp? Toate aceste chemări, intersectări, ghidări; nu mai pot crede în întâmplare, pentru că am început să cred prea mult în semne. Închipuiți-vă ce însemnă pentru mine Bruxellesul, în care mă plimbam de mână cu părinți mei, când avem 5 ani și acum, iată, după 7 decenii și mai bine, parcă o voință străină m-ar teleporta mereu înapoi, mereu în pașii dintâi, reluând, iar și iar, stațiile de unde am pornit. L’éternel retour.

D Când mi-ai spus să mă uit la meciul dintre Bayern München și Manchester United, nu aveam absolut

niciun chef; lucram la jurnalul meu berlinez și nu mă tenta să mă uit la meci. În general, de vreo doi ani buni încoace, nu mă mai uit decât la meciurile Rapidului. Da’ pân la urmă mi-am zis, ce-ar fi să văd și eu un meci de-adevăratelea. Adică unu’ formidabil. Și am deschis, bineînțeles, televizorul. Spectacolul ăla uluitor m-a lăsat cu gura căscată; prima reacție a fost că ceea ce văd eu pe ecran nu este football. Oricum, nu footballul pe care-l văd când privesc echipele românești. Normal că m-a frapat teribil viteza, angajamentul nemților, absolut uluitoare – câtă viteză pot http://goo.Gl/q9r6r

Să prindă niște picioare… picioare TGV – voiau, cum să zic, până la moarte voiau să câştige.

Așteptai să vezi cum li se sparg piepturile. Elanul infernal parcă le sufase capetele de pe umeri, aveai impresia că nu mai au niciun fel de tactică, pe reau că joacă bezmetic, erau o mașină de luptă care nu părea condusă.

Arbitrul nici nu s-a văzut, deși erau faulturi… La noi, Dumnezeule, cred că oprește din cinci în cinci minute, ca pauzele de publicitate la fimele de la Pro Cinema, îți vine să-ți iei lumea în cap. Ei bine, aici, fuierul arbitrului aproape a fost mut. Cred că își uitase cartonașele în vestiar. Ce să-ți mai

spun, primul gol, cum bine știi, l-a băgat Wayne Rooney, adică Manchester. Eu țineam din capul locului cu Manchester, pentru că la noi, în familie, totdeauna când joacă Anglia, toată familia ține cu Anglia. De ce, nu știu, dacă aici, la mine în cameră, ar fi fost un neamț cred că ne luam la bătaie.

Ei, și ce să vezi, în prima repriză, de unde Manchesteru' mi se părea mult mai tactic și n-aveam niciun dubiu că-i viclean, că le-o coace nemților și că-i așteaptă, știi, după colț, să le dea lovitura de grație, a doua repriză a fost durere. Nemții nu s-au dezumfal deloc și au continuat să atace, cu un angajament fără margini. Iar ăștilalți și-au regăsit blazarea tipic „britanică" și

au cedat lamentabil. N-am mai fost în stare de nimic, decât să umblu fără rost prin odaie și să înjur cu glas tare, că tot nu mă înțelegea nimeni.

Asta n-a fost o scrisoare, a fost o discuție, după un meci controversat între doi microbiști, Nora Iuga și un cristian care, de data asta, se aflau în galerii diferite.

D În perioada 17 – 19 martie 2010, cu ocazia Zilelor Internaționale ale Francofoniei, Bruxellesul a devenit o scenă literară încăpătoare și primitoare pentru 6 scriitori români: Valeriu Mircea Popa, Octavian Soviany, Miruna Vlada, Cosmin Perța, Nora Iuga și Andra Rotaru. Citiți pe 21 martie pe agenția de carte un interviu realizat cu

Nora Iuga de Andra Rotaru.

Dacă înnodăm frânghia, recuperăm continuitatea?

Oriunde v-ați aşa, tinerii vă îndrăgesc, vă cheamă la festivaluri, la lecturi, vor să fți aproape de ei, în mijlocul lor. De unde acest farmec pe care-l exercitați asupra generațiilor tinere de scriitori?

Ai pus degetul în rană. Trebuie să spun că exact în momentul în care un scriitor ca mine, ajuns la această vârstă, primește niște lovituri, mai mult sau

36

Mai puțin îndreptățite, în momentul în care nimeni în țara lui nu are curajul sau nu se gândește sau nu

judecă de partea cui este dreptatea, și chiar dacă vede, nu ia atitudine, am fost extraordinar de impresionată să constat că exact tinerii au găsit o cale – mai discretă, mai puțin discretă, mai ocolită, să-mi arate că ei cred în mine și țin la mine și că-și dau seama până la ce punct Nora Iuga poate să aibă uneori dreptate.

*

— http://goo. Gl/uLWyR

37

Aprilie 2010

D Bruxelles Bruxellesul e croit pe măsura mea. Știa Tiberiu de ce mi-a spus să privesc doamnele și domnii. Degajarea lor elegantă. Mănușile din

piele de antilopă, pipele albe din spumă de mare, acel r graseiat al limbii franceze, ironia surdinizată, aerul ei plutind în incertitudine, ogarii mari, supli, păstrând cadența stăpânului... Nu cumva am încurcat iar borcanele? Nu cumva Tiberiu îmi vorbise de Luxemburg? Și iar îmi apare în față Joachim Wittstock, ultimul domn sas din România, care nu dezminte descrierea lui Tiberiu, fiindcă, după ultimele teorii, sașii se pare că provin din Flandra! De unde am plecat și unde am ajuns... De aia îmi iubesc eu gândurile mai presus de orice. „Pașol na turbinka!” La Bruxelles am băut cea mai bună bere din lume. Acea Lefe brună, fermentată în beciurile obscure

ale abațiilor, sorbită în tihnă pe-o terasă unde chelnerul vorbește românește. E grozav să simți deodată cum e, când limba ta ar putea deveni universală. Aici, în Grand Place, singura în care basoreliefurile aurite de pe frontoanele clădirilor nu au acel aer vetust și ridicol al cadavrelor fardate. Nu mă mai satur să vorbesc românește. Sunt cu prietenii mei din București, după un Berlin, unde azi-dimineață m-am urcat în tren, la Hauptbahnhof, tremuram în scurta de blană și am ajuns la Bruxelles într-o primăvară halucinantă, cu cer albastru, copacii înmuguriți și 17 grade Celsius, pe o stradelă unde se face coadă la înghețată. Înaintăm greu. Turiștii nu merg. Turiștii fotografază. Andra și

Miruna încearcă rochii cu volane, rochii de păpuși, în carouri, cu buline. Eu vorbesc necontenit, râd pe românește, intru și ies cu fiecare cuvânt, când în glasul lui Mircea, când în glasul lui Octavian. Fetele latră de-adevărat. Cosmin face ca elefantul. Pe urmă ne hârjonim ca doi negri mititei pe tema: „Ce e mai important, forma sau fondul?” Suntem atât de liberi, de parcă am fi complet dezbrăcați, fiindcă aici nu ne cunoaște nimeni. Suntem o Românie numai pentru noi.

39

Micul Vagabond, cu o pălăriuță pe ochi. Cu pielea întinsă și arămie, plete slinoase, îi ghicești jegul de sub sacoul mototolit. Tânăr, foarte tânăr, un

vagant, pășește cu grație, un trouver, un paj, nu e țigan, e un nomad cu pedigree. Vine spre mine. Mă sărută pe amândoi obrajii, ca un future, îmi face o reverență. Intru imediat în intenția lui, suntem acționați de aceeași inspirație, îmi duc un picior la spate, îmi îndoi ușor genunchiul, fac reveransul învățat de la mama când aveam șapte ani. Aici nu există ridicol, fiindcă nu există timp.

Ajungem la casa unde și-a scris Karl Marx Capitalul. Sus, pe fațada clădirii, se află o nișă în care e o lebădă cu aripile desfăcute. Toți avem cheițele întoarse. Toți suntem contaminați de poezie. Îmi vine în minte propozi țiunea cu care-și începe Marx cartea atâtor ravagii: „O fantomă umblă prin Europa.

E fantoma comunismului”. Cine a încurcat ițele istoriei? De ce și-a trădat vocația? De ce nu s-a făcut poet? Noi, în schimb, seara, la Pasa Porta, ne-am citit poeziile unde Carmen Ducaru, conducătoarea ICR-Bruxelles, ne-a primit ca pe veritabile „vedete”, ne-am citit poeziile pe limba noastră. Traducerea în franceză a fost proiectată pe un ecran în fața unei săli pline, aplaudând frenetic. Cosmin îmi spune: „N-am știut până acum că suntem atât de buni”. „Nici eu”, îi răspund.

După discuția de la Forum despre continuitate, inovație, integrare, nevoia de cunoaștere, de înțelegere și de schimb, cultural, de la egal la egal, în

care Miruna a fost „factotum” – poet, traducător, ideolog –, am ieșit să fumez o țigară cu o studentă bruxelleză. Eu îi tot spuneam că nimic nu se naște din nimic și ideea continuității trebuie menținută, așa cum își păstrau vestalele facăra aprinsă, ea, studenta din Bruxelles, îmi spunea că, de fapt, privitul în urmă ne face să ducem răul mai departe și susținea o ruptură radicală cu trecutul… m-am despărțit de ea ușor deconcertată. Nici eu nu mai vreau să aud de holocaust, de cenzură, de tirani, de Securitate. Vreau să intru complet dezbrăcată într-un bazin nou cu apă complet curată… dar se poate așa ceva? Ființa ce spune? Miruna Vlada are o minte brici, 24 cai putere și

o inimă cât Casa Poporului. Ea a avut ideea acestui proiect, l-a dus cu brio până la capăt și cu ce antene ne-o fi ales pe noi, cele șase personaje în căutarea unui editor, nu știu. În privința editurilor, n-am idee cum. or fi funcționând aici instalațiile de aer condiționat.

Așadar, am lăsat și Bruxellesul în urmă... una din cele mai mari performanțe ale mele în materie de mobilitate fizică și intelectuală, un adevărat maraton literar, desfășurat între 23 februarie și 23 martie. O lună ca o centrifugă

40

Care m-a aruncat prin tot felul de emoții, de la iarna polară a

Stockholmului, la mănunchiurile de brânduşe presărate prin curţile interioare ale caselor din Bruxelles, cu două ferestre la stradă şi o singură uşă simplă la intrare, amintind de desenele copiilor sau de nişte cutii de chibrituri puse să stea în picioare. Am retrăit copilăria mea din Rotterdam... Orice călătorie mare îţi aduce o rememorare, o reconstruire, dacă nu a unui moment de realitate, în orice caz, cel puţin, al unuia visat. Şi între două trenuri, două lecturi berlineze, una la „Café Hilde”, una la „Magna cum laude” în cadrul universităţii Humbold.

D Scrisoare pentru Constantin Stan Nu se poate, nu se poate, mi-am zis azi, ducându-mă pe o ploaie

torențială – cozorocul șepcuței mele mov șiroia ca streașina –, la „Arkade”, ca de obicei, îmbulzeală mare, oameni care împart spoturi publicitare, invitații la prima ședință gratuită de slăbire prin hipnoză și un bărbat, culmea, înalt, cu o siluetă gracilă, blonziu, față prelungă cu trăsături ﬁne, intelectuale, cântând la o armonică „Barca pe valuri”; ﬁrește că melodia m-a oprit imediat, că nu era „Dunărea albastră” de Johann Strauss, erau alte valuri de Ivanovici și deci avea ceva cu România, dar întâmplarea devenea din ce în ce mai metafzică, duhul patriei mă bântuia tot mai tare, ﬁindcă acordeonistul acela, cu degetele lui atât de albe, lungi și subțiri, îmi amintea de un tânăr, o apariție care îmi

dădea târcoale dintr-o memorie mai veche, bucureșteană. Îmi munceam creierul și tot insistam, mă uitam la manechinele alea tipic germane și toate începuseră să semene cu tine... până când, „Evrika!”, mi-a venit să strig și în fața mea te-ai întruchipat chiar tu, prozatorul Constantin Stan, așa cum te-am văzut prima dată, cu mult înaintea revoluției, când luaseși premiul Luceafărul împreună cu Gabriela Adameșteanu și eu venisem să mă bucur de succesul vostru, că totdeauna izbânda tinerilor a fost și izbânda mea; nu trebuie să explic de ce... și pe urmă am stat împreună la „o masă lungă și bogată ca în părțile noastre răsăritene”, cum frumos zicea Virgil Mazilescu într-

o poezie, și ne-a servit Miți la locanda scriitorilor și am băut vodcă... poate am întrecut măsura, că așa, tam-nisam m-am ridicat de la masa aceea și m-am dus glonț la masa lui Eugen Jebeleanu care discuta aprins cu Tașcu Gheorghiu sau cu altcineva și am început să mă plâng că trecuseră deja cinci ani de când aveam interdicție de publicare și poate știau ei cât trebuia să mai aștept până la o eventuală grațiere. Eugen Jebeleanu mi-a făcut doar un semn cu mâna, cum faci când alungi o muscă, ceea ce în cuvinte s-ar

Traduce „Hai, valea” și am plecat rușinată și tristă, fiindcă, în ciuda vodcii, îmi dădeam seama că nu mai

făceam parte dintre scriitori. A trebuit să învăț și rolul ăsta, nu știam că avea să îmi servească mai târziu... dar azi, spune și tu, ce întâlnire aici la Berlin, în față la „Arkade” pe ploaie, să te văd pe tine, Constantin Stan întruchipat într-un neamț get-beget... parcă am visat și, nu m-am trezit, râdeam. Câtă bucurie mi-ai făcut azi fără să știi. Eu ce să spun?

Să-ți iasă pasiențele, Nora P.S. Culmea, mai normal ar fi fost să îi scriu Gabrielei, care în anii aceia a fost cea mai bună prietenă a mea, doar pentru ea venisem la decernarea premiului, nu pentru tine. Dar pe mine femeile nu mă inspiră și, în afară de asta, nu eu, drumul a vrut să ți se închidă toate

pasiențele.

D Dar lumea interioară, cum e ea, cum. or fi arătând orașele ei, ce parfum au trandafrii ei, ce ochi au fetele, ce număr la pantof poartă bărbații pe-acolo?

Lumea mea interioară există dintotdeauna în mine; știu că e mult mai lungă și mai bogată decât cea exterioară, fiindcă o include și pe cea închipuită.

Vreau să spun că pot s-o adaug continuu, s-o fac după chipul și asemănarea mea. Atâta doar că lumea interioară e o lume alb-negru, lumea exterioară, uite chiar și asta pe care mi-a dat-o Berlinul, e o lume color. Diferența e doar una vizuală (în

aparență), dacă asta îmi prelungește speranța de viață la naștere nu știu.

D De la o vreme scriu iar poezii; vin așa, nechemate. Uite, asta de pildă: cerul e negru cățeaua galbenă urechile ei egiptene își pune gâtul pe gâtul meu formăm o cruce

— Dar pe asta nu o știți. Pe 27 aprilie au citit – ghici cine?

— Octavian Soviany și Augustin Cupșa, tot la Literaturwerkstatt, care are ușa larg deschisă spre inovație și spre experiment. Am reușit să-i păcălesc. Le-am vorbit atât despre cvasiliteratură și despre ștergerea granițelor dintre genurile literare încât, în înal, publicul l-a aplaudat frenetic pe

Soviany din Scrisorile din Arcadia, 42

Drept prozator și romanul lui Cupșa, Perforatorii, drept poem. Nu i-am auzit pe nemți de multe ori plecând de la o lectură să spună: „Welch ein toller Abend!” (Ce seară grozavă!) Și când o da bruma, așteptăm Casa cu trei fete, lectură de versuri: Miruna Vlada, Oana Ninu și Andra Rotaru, cu muzică de Schubert la violă și faut. Vineri, 7 mai, îmi lansez Sexagenara și tânărul la Galeriile DAAD, țineți-mi pumnii! Nimic nu mă poate împiedica să mă bucur când mi se fac promisiuni. Dar știați că și la Berlin proverbul francez „promettre e est noble, tenir e est bourgeois” funcționează fără cusur?

Cred că ar fi interesant să asistăm

și în literatura română la o formă de globalizare a genurilor literare, să ștergem barierele dintre specii; de mult fac eu acest lucru, dar nu-i vina mea că ochiului critic românesc îi scapă acest lucru. În schimb, de când am strânse legături cu elevii din ultimele clase de liceu, ei sunt cititori mei și asta nu mă descalifcă, dimpotrivă, îmi asigură un drum mai lung de posteritate! Cei mai tineri scotocesc prin toate sertarele, chiar și în garderoba bunicilor; de când aștept asta! – reîntoarcerea la un anumit romantism, o timidă reabilitare a sentimentului și trecerea prin toate formulele de expresie posibile în cadrul aceleiași cărți... înapoi la Joyce, de la care am supt și eu cât am putut. Visez

„cartea totală”, cea în care vocile auctoriale se schimbă permanent după dispoziții, fiindcă dispoziția își dictează singură „vocea”. Soviany și Cupșa au făcut demonstrația asta la Berlin.

În sfârşit, venim și noi odată cu lucruri noi, nu numai ca „oropsiții și obidiții” Europei.

Ce să vă mai spun? În ce mă privește, iureșul, iureșul cel mare o să aibă loc în mai, adică exact luna în care pe 20 trebuie să mă întorc în București.

La începutul lui mai, pe data de... să zicem între 10 și 13, voi fi la Sarajevo, cu două lecturi de poezie și cu o discuție despre literatura actuală. După aceea, pe data de 15–16, la Torino, dar nu singură, că nu sunt

buricul pământului; am înțeles că ICR-ul, ca de obicei, a fost foarte generos, și acolo se vor întâlni vreo 10 – 15 scriitori români care vor lua legătura cu traducătorii lor și cu editorii, unde urmează să le apară cărțile. Cu ocazia asta vom citi din operele noastre, proză sau poezie, și vom vedea cum ne înțelegem cu cei care vor dispune dacă merităm sau nu să apărem în Italia. Cam astea sunt proiectele.

43

Mai 2010

D Lansarea romanului Sexagenara și tânărul (Die Sechzigjährige und der junge Mann) a avut loc în absența cărții. E drept că pe masă, chiar în fața mea, se aşa o carte cu copertă albă și

pe ea desenat bustul unei femei de modă veche, întors cu spatele. Pe suprafața lucioasă se putea citi Die Sechzigjährige und der junge Mann și numele editurii Matthes & Seitz; dar când prietena mea, Christel Wollmann, răzbătătoarea fotoreporteriță, pe care mi-o imaginez bântuind printre tancuri și mitraliere în Irak sau Afganistan, a deschis neînfricată acea carte care trona ca un „tort aniversar” în mijlocul mesei, a văzut că între coperțile ei nu erau decât foi albe. Deci nu era o carte, era numai un simulacru de carte. Mai așteaptă, Nora, mai așteaptă. Lumea e peste tot la fel!

D În compensație la palma primită acum trei zile, iată azi, am avut o

surpriză; v-am mai spus că m-am născut în balansoar. Cunoscuta Akademie Schloß Solitude din Stuttgart mi-a cerut un articol pentru Lexikon der sperrigen Wörter (Lexiconul cuvintelor cu cheie), pe care vor să-l lanseze la Târgul de carte de la Frankfurt. Caut un cuvânt, umblu ca Diogene, ziua-n amiaza mare cu lampa aprinsă și caut un cuvânt care nu se predă, cu una cu două… îmi vin numai cuvinte vechi, ieșite din limbă: alean, mântuire, care înseamnă și terminare și iertare, dar mânt? asta vine de la pământ, de la mormânt?

Las-o baltă, mai e timp berechet…

— Văzul e frate bun cu gândul. Merg tot timpul mână-n mână pe-

același drum. În fața noastră se ridică bariera, unde pe-o placă metalică scrie: Atenție, artiști! mai știți tăblițele fixate pe poarta caselor din București: Nu intrați, câine rău… și se mai ridică și castelul, și se mai ridică în două picioare și cei doi armăsari de la herghelie, unul ca arama, îl botezasem Siegfried, celălalt ca smoala, îi ziceam Terente. Mă recunoșteau de departe, mă iubeau.

Asta am reținut eu de la Akademie Schloß Solitude.

45

D Evrika! Am găsit cuvântul, mai bine zis cheia cuvântului, șperaclul ar fi mai potrivit. M-am gândit să vi-l arăt. Iată articolul: În ascunzătoarea

cuvintelor vorbește uitarea cu totul întâmplător, cred că trecuse de miezul nopții, citeam în cartea unui tânăr scriitor român, Augustin Cupșa, e psihiatru, ochii începuseră să mi se împăienjenească și brusc, un cuvânt din textul lui s-a aprins ca un bec, s-a mărit tot mai mult, a spart rândurile și literele au început să se individualizeze.

Acum nu mai priveam un cuvânt, priveam un desen pe care îl și citeam în același timp, VĂZDUH. Mă miram cum de era posibil ca substanța lui imaterială să se lase prinsă în capcana cuvintelor, fiindcă acel cuvânt, VĂZDUH, înseamnă, în română, aer. Și deodată nu am mai putut să-mi iau ochii de pe acea imagine a cărei

claritate mă orbea; vedeam cum se desfăcea exact ca o plantă care își deschide imperceptibil corola pe ecranul televizorului, foaie de foaie. Eu aveam sub ochi cele două jumătăți egale ale acestui obiect, abstract în substanță, concret în formă: VĂZ-DUH. Era captivant; parcă aș fi urmărit înmulțirea prin diviziune a unei fiinţe unicelulare. Participam la o naștere. Veniseră pe lume doi gemeni? Sau celula inițială își repetă prin diviziune la nesfârșit părinții; oare reproducerea continuă a omenirii să fie nașterea neîntreruptă a primilor părinți? Fără îndoială, astea sunt doar niște imagini hipnagogice, mi-am zis, intri în vis, draga mea, curând, curând, ai să dormi,

dar cele două jumătăți egale care mi se arătaseră în acea stare confuză dintre veghe și somn nu erau plăsmuirile lui Morfeu sau halucinațiile produse de un drog, nu purtau în ele un mesaj, venit de foarte departe, așa cum se întâmplă cu toate limbile acestei lumi, erau semnele lucrurilor uitate, cabala cunoaște bine tâlcurile corespondențelor, aparent inexplicabile. Sigur, noi ieșim ușor din dilemă, agățându-ne de cuvântul „coincidență” ca de un colac de salvare și ajungem pe alt mal.

Așadar, cineva a tăiat sub ochii mei cuvântul VĂZDUH în două jumătăți egale și ele continuă să trăiască mai departe, fiecare pentru sine ca o râmă.

VĂZ-DUH.

VĂZ e vedere, darul ochilor, și DUH e, în același timp, spirit și suflet; dar DUH mai e și respirație, mai precis „expirație”, când spiritul părăsește corpul, și tot DUH este și acea ființă, fantoma zurbagie din fimele americane care bântuie prin locuințele noilor locatari ca să-și anunțe existența. „Așadar, ce înseamnă văzduh?”, întreabă învățătoarea, „Aer!” răspund elevi în cor. „Și ce e aerul?” „Ceva ce nu se poate vedea, care intră în noi și se face suflet și, dacă ne uităm cu atenție înăuntru, îl vedem” „Cine știe să-l traducă?” „Abendstille überall, nur am Bach...” (Liniște-i seara peste tot, numai la râu...)

46

D Pe Stuttgarter Platz la nr. 22, de câte ori dau cu ochii de numărul de la poartă, nu văd două cifre, văd două lebede. Știu că lebedele-s mute, nu cântă decât înainte de a muri, așa se spune. Familia cu care îmi împart mezaninul este foarte muzicală; de la 8 la 10 ascult clarinetul, de la 10 la 12 piculina, de la 12 la 14 clavecinul, de la 14 la 16 viola da gamba, de la 16 la 18 saxofonul, de la 18 la 20 violoncelul, de la 20 la 22 havaiana, de la 22 la 24 trombonul… Familia de deasupra mea adoră educația fizică; au o cameră special amenajată pentru training. Se sare simplu sau cu răsucire în aer, se face turul camerei alergând apăsat,

ridicând genunchii la gură, se fac fotări, scoțând aerul cu zgomot din plămâni. Se face antrenament de box și de bicicletă pentru luarea pulsului și a tensiunii, cel mai mic învață să alerge cu rotilele pe parchet.

Artista de la 3, care e permanent plecată în turnee, le-a lăsat poștașului și comisionarilor numărul meu de apartament ca să-mi predea mie coletele și buchetele ei de fori. Mărturisesc că sunt derutată. Nu știu dacă n-ar trebui să primesc comisionul; poate că portăresele se bucură de un statut privilegiat.

D Ales, Au trecut trei ani de când aștept să fm amândoi în același oraș și acum sunt la Berlin, la Literarisches

Colloquium, în casa în care am petrecut împre ună o noapte în camere alăturate privind la televizor același fim rusesc cu o bătrână purtată de ful ei în spinare până-n vârful unui munte din Tibet, unde vulturii făceau cercuri mari deasupra scheletelor părinților a căror vreme trecuse, îi duceau mai aproape de cer. Și bătrâna a rămas acolo albă și nemișcată, semăna cu o păpușă de cârpă uitată de un copil... Și ningea peste ea. Dar eu sunt aici, Ales, în același oraș cu tine, e ora patru după masă. Dincolo de fereastră lacul Wannsee are o față cenușie, mai încrețită chiar decât fața mea.

Aș putea să întind mâna, să formez un număr de telefon și la capătul firului

ți-aș auzi vocea aia rusească, aș recunoaște, dintr-o mie, tendința voastră de a îndulci consoanele – nu ți se pare și ție că toate consoanele sunt triste fiindcă, dacă nu au o vocală lângă ele care să le dea sunet, n-au cu cine vorbi?

Parcă te aud spunând „alio”. M-am dus iar la mormântul lui Kleist, unde am fost acum trei ani cu tine, și am refăcut toată conversația noastră despre diferența dintre nemurire și nemărginire. I-am pus o piatră pe placa funerară cum fac evreii, poate unde am citit toată noaptea cartea lui Amos Oz – Cutia neagră. Și azi m-am dus iar și am găsit acolo două pietre străine; așa se leagă dialogurile fără cuvinte, vezi, cum

au auzit turiștii ăia ce le-o fi zis piatra mea și-au răspuns. Și patroana anticariatului de pe Leonhardtstrasse, nu știu cum

47

O cheamă, mi-a spus că sunt cea mai sexy femeie de 80 de ani pe care a întâlnit-o și că a citit ea într-un interviu că mă îndrăgostesc și acum, fiindcă altfel nu pot să scriu; așa se vorbește de mine. Ce știu ei cum e dragostea în sufletul meu. Ce-or fi gândind când se uită la pielea mea care crapă la cusături, poate văd o găină cârâind și zbătându-se sub cuțitul unui bărbat. Urâți mai sunt oamenii, Doamne, și eu unde-s mai abjectă, când mă desenează cu cărbune pe zid și-mi pun barbă și

mustăți, la poarta bordelului sau la poarta bisericii?! Ce contează că-i 4 dimineața sau 4 după-masă, tot 4 e. Sunt păsări, sunt câini, la Berlin bananele au gust de castraveți. Pipi mi-a dat o spumă verde de aloe și una roz, Ginko, să-mi netezească fața, când mă dau cu ele mă simt gheișă, nu știu de ce. M-am hotărât, nu te sun. Dacă auzi glasul pietrei mele, o să-mi răspunzi cu glasul pietrei tale. Timpul e lung, se întunecă și tunelul ăsta nu se mai sfârșește.

Nora

— Întâlnirea cu Sarajevo nu a fost neprevăzută, așa cum te lovești de un necu noscut pe stradă, mai știam câte

ceva în legătură cu el, deși nu-l văzusem niciodată până acum, am avut un șoc de o clipă, frește, atât cât te izbește o fzionomie nouă, dar după câteva minute începi să te înveți. Trec pe ulițe înguste printre geamiile albe, nu afu unde a fost împușcat Franz Ferdinand, parcă sunt teleportată în câteva secunde prin O mie și una de nopți. Femeile sunt frumoase aici, capetele lor rotunde înfășurate-n tulpane seamănă cu niște turchestani dulci, zemoși, parfumați.

Le văd mișcându-se cu oarecare sfală, au ceva de călugărițe, le-am văzut și la Berlin, dar aici par mai naturale în orașul vechi, în bazarul cu ibrice de aramă, cu sulimanuri și giuvaere;

zăbovesc în fața micilor ateliere ale bătrânilor ferari, care mângâie cu palme scorojite burțile rotunde ale vaselor prinse pe pirostrii, ciocanele care lovesc alama, clanțele vechi, cheile, și pe zidul de alături atârnă șiraguri de chihlimbar, niște ciorchini cu boaba mare... cât Balcan, cât serai și numai la o sută de metri, grațioasele cafenele vieneze cu studenți, cu turiști, culorile lor țipătoare, blugii lor peticiți; aici se fumează pe rupte, chiar și în compartimentele de tren (scriu eu însămi ca un turist, sufletul e în altă parte, o chitanță importantă pe care am rătăcit-o), toți vorbesc despre războiul lor de patru ani, de cei 30.000 de morți, de președintele cel mai corupt, de

climă, de furturi, toți îl pomenesc cu adorație pe Tito și „minunatele” vremuri de odinioară, mă gândesc fără să vreau la Ceaușescu și la Băsescu, vreau să uit…

48

D Lectura mea de la Clubul Scriitorilor din Bosnia seamănă deja cu norul ăla de cenușă scuipat de vulcanul islandez; am și uitat, până mâine am să uit și cum mi-au căzut dinții cu pivot noaptea în pat când am supt o bomboană și a doua zi, ca prin farmec, mica dentistă, supranumită Michelangelo Buonarotti, mi i-a pus la loc. Numai pe Dușan Bugarin nu-l uit, el e clovnul meu trist, cel mai trist. M-a dus la bazar și am mâncat împreună

chebabcici și cârnăciori cu cimbru și piper în pieliță albă, carnea de vită, amestecată cu oaie, pare dulce aici și fragedă… Totul se topește pe limbă, se topește și dispare ca râsul lui Dușan, sărind fără oprire din banc în banc, cum sari un șotron. „N-am cu cine vorbi, înțelegi, de când a murit ea, n-am cu cine vorbi, mi-a spus. Citesc zilnic o jumătate de oră pagini de cărți românești și mă duc la cimitir… Și acolo ce crezi că fac, îi spun bancuri, ăsta e singurul lucru pe care știu să-l fac!” – și a fost cântăreț și actor, are optzeci de ani și-i născut în zodia Săgetătorului, ca Tiberiu.

D Plec din Sarajevo spre Zagreb, sunt curioasă să văd cum se schimbă

culoarea aerului când trec din Bosnia în Croația. Natura e la fel de verde, străduțe, curțile, atât cât se vede din tren, la fel de curate, numai sufletul: în Bosnia mai dansator, în Croația mai milităros, în Bosnia mai oriental, în Croația mai cezaro-crăiesc… Un tren mizerabil ca acceleratul care circulă între București și Sibiu. În compartiment, doi tineri și o fată. Înalți, „cuminți, voioși și teferi!” Aișa, cântăreață într-o trupă de rockeri, Veiz, fratele, portar la echipa locală de football, Mehmed, prietenul, maistru sudor. Vorbim amestecat: un cuvânt englezesc, unul rusesc, unul italienesc, unul franțuzesc, râdem mult, sunt obligată să văd minute în șir pe ecranul

minuscul al handy-urilor, pe care mi le împing cu schimbul sub ochi, întreaga istorie a familiilor lor, de la bunici la strănepoți. Îmi spun din prima clipă „Tu”, când afă că am optzeci de ani, se crucesc, credeam că ai șaizeci, așa spun. Veiz, portarul de 20

De ani, cunoaște lumea după numele echipelor de football: Hertha-Berlin, Inter Milano, Manchester United, Barcelona, Beţis Sevilla, Arsenal Londra, Partizan Belgrad etc. N-au bilete… îi vâră controlorului în buzunar câteva mărci, să-i închidă gura, o pungă de pufuleți și niște țigări. Veiz mă întreabă, tot ne-am împrietenit, dacă nu cunosc vreo nemțoaică cam de douăzeci de ani la Berlin să îi dau

telefonul și mail-ul lui, că poate iese ceva și reușește să prindă cheag în Germania. Îi spun că nu am prietene mai tinere de cincizeci decât în România. Face o mutră acră. Până la Zagreb nu mai vorbește decât cu Mehmed. La Zagreb, în sala de așteptare – bufetul și restaurantul sunt

49

Închise – mănânc brânză topită „La vache qui rit” fără pâine, mă mânjesc pe degete, mi le ling în văzul tuturor fără să-mi pese. Sunt liberă! Aici nu mă cunoaște nimeni. Primitivismul înseamnă libertate. Se poate spune și așa; am devenit un campion al definiţiilor. La Venezia Mestre aștept trenul de Milano. Pe panoul indicator e

trecut peronul 6. Pe lista cu plecările trenurilor afșate la linia respectivă e indicat peronul 5. Încep să mă neliniștesc. Văd o blondă zâmbitoare într-un grup de turiști, e un zâmbet de Wilmersdorfer, de Leonhardt, de Stuttgarter Platz, un zâmbet foarte cunoscut. Întreb „Prego, îl treno per Milano Centrale?” „Ja”, îmi răspunde, „Ich selbst weiss nicht...” ce lumină deodată în gara mohorâtă din Venezia Mestre – mi-am găsit familia.

D Scrisoare continuă „Supebissima creatura” și „amore mio”, mi-a spus la lagună italianul care cânta „O sole mi-o” în timp ce umplea paharele cu bere la tejghea; avea pieptul larg sub cămașa roșie descheiată. Ți-l poți

imagina, când își ridică şi-şi coboară sternul parcă inspiră și expiră Veneție… Și-atunci am înțeles, brusc, că el ridicase Palatul Dogilor și Lo Basso, că el adunase acolo, în Piața San Marco, toți porumbeii lumii, el care se retrăsese acum lângă pielea albastră, ușor vălurită, a lagunei, unde moartea cu mirosul de alge putrede, pe care mi-o repetasem de atâtea ori noaptea în patul meu din Titan înainte de a adormi, era o nesfârșită iubire. La o măsuță pe Salizada dei Spechieri, o uliță îngustă de cel mult doi metri, am în față un perete lung jupuit; – e și el „o fetiță acolo cu o mie de riduri”, ce să-i faci, amore mio, și treceau prin dreptul lui neîntrerupt pakistanezi mititei și

irlandezi pistruiați și egipteni frumoși ca Amenhotep, și irakieni, și libanezi, unii cu serviete, râdeau mult și mă gândeam că duceau bombe ascunse, dar ce puteau să caute ei aici, teroriștii, cum de-i port eu cu mine pe ăștia toți până la capătul lumii, că doar n-or arunca laguna în aer, fiindcă ea nu aparține aerului, nu-i așa? laguna e carnea de apă a adâncului. Dacă ai fi văzut ce irațională sete de distrugere, amore mio, adunase adolescentul ăla, micul pachiderm olandez, în bocancii cu care strivea porumbeii din Piața San Marco și părinții lui se prăpădeau de râs! Ce teroriști vrem să stârpim, ce lume vrem să purifcăm, amore mio, vezi cât de nerușinat își înnoadă picioarele

iubirea cu moartea, așa cum trece suveran și alb și impasibil ca orice obiect fără culoare Costa Victoria, vaporul ăla spaniol pe canalul larg din San Marco, Doamne, și îmi vine să strig: „Cum ai fost tu în stare să construiești aceste creiere, aceste suflete, aceste mâini ca să-ți îndeplinească miracolul”. Trebuie să-ți spun că am văzut

50

Și acolo unde nu se vede, mai ales acolo, pe străzile înguste și reci, zidurile curgând ca niște pâraie de păcură dinspre zona buticurilor pline cu costume de carnaval numai aur și argint, și în catacombele alea niciun suflet de om, numai ferestruici cu plase

de sârmă și gratii ruginite, lacăte mari și ciocănele de fer la porțile pe care nu le mai deschide nimeni, parcă treceam pe lângă o închisoare perpetuă... Ce e Veneția, spune tu, amore mio, Veneția e un crab imens, un crab cu clești de aur, care urcă pe trupul tău, tiptil și molatic, se preface că-ți poartă crucea, și îți place Golgota asta mai tandră, mai afectuoasă, și până te dezmeticești ești prins într-un orgasm lung, urcă lent de pe tălpi în sus pe pulpe, pe pubis, pe burta umezită, pe sfârcurile tari și negre, butoanele soneriilor care-ți deschid toate intrările, până ajunge la beregată și atunci nu-ți mai rămâne pe retină decât leul de bronz, sus, sus, pe ultimul pilastru. Veneția e o agonie

infinită. Veneția sunt eu, amore mio.

D La Torino sunt cazată la hotelul „Roma”, vizavi de gara Porta Nova. La recepție mi se întinde o cheie banală de yală prinsă de un obiect oval foarte greu, de bronz, sau de aramă, nu-mi dau seama, sculptat cu elemente forale… mă pufnește râsul: e o perfectă armă de apărare pentru turiste împotriva violatorilor români! Recepționerul, înalt, suplu, ceremonios – un metis, nimerit din întâmplare sub penelul lui El Greco – o privire obraznică greu de suportat; nu mă irită, mă încinge! Îmi spune „Trecenta quaranta sei”. O cameră single, fără cadă, numai cu duș, îmi vine să râd – dar are bideu! – mă gândesc la o veche

prietenă; o văd păscând gâștele pe pajiștea bănățeană și visând să ajungă la „mica Vienă” și să aibă bideu. Ce fericită ar fi acum cu un bideu sclipitor la dispoziție la orice oră din zi și din noapte, fiindcă berlinezii sunt atât de necivilizați, nu găsești un bideu nici la Bellevue, mi se plânge fosta mea prietenă. Mă întind pe pat, în camera asta mică cu un aer sufocant, un iz stătut, ușor acru… geamul e înțepenit. Așadar, camera 346 la hotel Roma, într-o zi oarecare, cu prea mult soare sau cu prea mulți nori. Chiar aici, în patul ăsta îngust de o persoană… Iau de pe noptieră cartea cu poeme apărută în 2008 la Humanitas, o deschid la pagina 125 „Le Donne vorranno spogliarlo un

belle giorno e annusare se puzza di buono” (femeile. or să vrea să îl despoaie într-o bună zi și să adulmece dacă duhnește bine…). Îmi culc capul pe pernă, privesc fx în tavan, aștept să simt cum sângele se oprește încet, încet, ca acest tren, gata să cadă de pe buza lacului Logano… așa o fi înțepenit și el cu ochii în același tavan. Da, am dormit trei nopți în camera în care s-a sinucis Cesare Pavese.

51

D Nu mă folosesc de literatură ca de un training de autocunoaștere. În toate cărțile lumii există o mare doză de autobiografe. Împărtășesc întru totul părerea Aglajei Veteranyi că până și fantezia e autobiografe. Fiecare carte e

un drum care crezi că te duce în Piața Centrală și, când ajungi la capătul lui, te trezești în fața propriei case. De aceea Berlinul din cartea mea nu e Berlinul, Berlinul sunt eu într-o variantă mărită excesiv, deloc avantajoasă. Îmi spune tot timpul că sunt fotogenică și-mi scoate pervers toate defectele în evidenţă, începând cu ridurile și terminând cu firul dus la ciorap. Berlinul ăsta mi-a dat, în același timp, atât orgoliu și atâta umilință cât nu se poate duce.

Înăuntrul meu locuința din Titan și afară Charlottenburg. Mii de kilometri parcurși zilnic pe întortocheatele cărări ale creierului, de la mine la mine, de nesuportat. Ceea ce îmi trece prin

minte acum e foarte subiectiv și cu siguranță nedrept. Dar gândurile ajung, de cele mai multe ori, la convingeri fără să le duci de mână. Germanii sunt toleranți; te primesc în casa lor, te pun să faci duș și să-ți schimbi hainele. Asta însemnă că te usucă. Îți oferă posibilitatea de a ajunge asemenea lor. M-aș hazarda să afrm că-ți impun această favoare. Unui oraș care acceptă atâția străini „prăpădiți" în el nu se poate să nu-i recunoști toleranța și generozitatea. Dar „prăpădiții" ăștia sunt mari „profitori" de pe urma generozității unui Macbeth care se spală necontenit pe mâini ca să se ducă și ultima picătură de sânge vărsat. Iar sângele ăla nici nu se mai vede de mult,

după atâta spălat cu detergenții cei mai performanți.

Uneori mă gândesc dacă toleranța e gratuită. Și cine câştigă mai mult, cel ce primește sau cel ce dă?

D 25 mai 2010

Katharina Narbutovič m-a sunat să-mi spună că pot să mai rămân până pe 8 iunie la Berlin fiindcă proprietarul, domnul Hillen, și-a prelungit cercetările în Africa, așa că voi putea participa la marele concert experimental „Musyk & Poetry”, organizat de Literaturwerkstatt Berlin, unde figurez și eu în program cu un fragment din romanul Hai să furăm pepeni, cam terfelit pe plaiurile natale – n-o să pot înțelege niciodată de ce – și, culmea,

remarcat la o lectură personală, avută în Germania de Marcello Toledo, Leul negru, tânărul star argentinian care a compus o piesă muzicală, în viziune proprie, interferându-și fuxul sonor latino-american cu rostirea mea dâmbovițeană.

Îmi place grozav când poezia mea inspiră și alte categorii de artiști... totdeauna mi-am visat să-mi văd poezia dansată. Nu înțeleg cum de nu am îndrăznit să-i propun asta lui Tiberiu, băiatul meu; ca prim-balerin la Operă, cred că

52

I se deschideau ușile mai ușor, cu tot „cosmopolitismul” ideilor mele, de la Stravinski încoace, adică de la șase

ani… cine mi-a citit cărțile știe la ce mă refer.

D Scrisoare pentru George Călinescu Stimate Domnule Profesor, Nu, crede-mă, nu, niciodată, nemaipomenitule George Călinescu, n-am început o scrisoare atât de ceremonios, mai ales una adresată Ție, care ai fost pentru mine personifcarea nonconformismului. Tu, care prin entuziasmul stârnit în mine de neasemănarea ta, mi-ai dat curajul să-mi cuitiv neasemănarea. Nu te-am mai văzut de 60 de ani, după ce publicaseși Bietul Ioanid, o carte cu coperți verzi, deci „legionară” pentru cei care dereticau pe atunci prin debaraua literaturii române. Mereu deretică unii

prin debaraua literaturii române și mută cărțile de pe raful de sus pe raful de jos și invers, așa încât „ce e rău și ce e bine tu te-ntreabă și socoate”. Normal că a trebuit imediat să-ți lași baltă cursurile din amfteatrul Odobescu, unde se înghesuiau sute de „pomanagii” ca la înmormântările marilor prelați, nu pentru colivă și sarmale – nu se poate să nu fi savurat succesul ăsta de public, doar erai un mare histrion –, pentru genialul ospăț cultural pe care ni-l ofereai și ai plecat, neasemuitul meu magistru, la Sibiu, la un renumit Ospiciu, pentru că nici gândirea, nici vorbirea ta nu respectau rețetarul „Cursului scurt de istorie a PEUS”, iar Cronicile optimistului, pe

care le semnai, erau mai mult „hai să ne râdem” decât „hai să ne lăudăm”; nu ți-au folosit la nimic. La acele cursuri te vedeam mai întâi după voce, care răsuna de la capătul culoarului, pe urmă apăreai în pragul ușii, scund, cu burtă, cu părul vâlvoi, cu ochii foarte apropiați, semănai cu un clovn. „... și cum vă spuneam...”, așa îți începeai toate prelegerile de parcă ele s-ar fi continuat în noi fără pauză și poate că așa și era. Stăteam pe unde apucam, știi doar, unii în bănci, alții în picioare, alții pe jos, unii de la Medicină, alții de la Conservator, de la Matematici, de la Arhitectură, de pe stradă... Cum îl vedeai pe unu’ deschizând un caiet să-și noteze ceva, aruncai cu creioane

ascuțite în direcția lui. La fiecare prelegere aveai cel puțin 10

Asemenea săgeți de atac pe masă. Creierul își alege singur ce crede el că e demn de memorat. De asta desfd eu, refuzând toate argumentele, obiceiul turiștilor de a fotografa, orice și oriunde, pentru că n-am nevoie de amintiri pe care creierul meu nu le găsește demne să le rețină și, când ajunge să le scuipe ca pe niște coji de semințe, înseamnă că ele nu mai au nicio valoare pentru el. Uite, după atâția ani, n-am uitat una din prelegerile tale, n-o s-o

53

Uit niciodată, deși n-a fost nevoie s-o notez. Povesteai aşadar: „Mergeam

pe Edgar Quinet, ieșisem de la cursuri când în dreptul meu s-a oprit un tânăr de vârsta voastră, îmbrăcat neglijent, cu o claie de păr care părea certată cu pieptănul. Ținea în mână o pâine din care mușca; mi-a întins-o și mie să rup un colț și m-a întrebat: «Unde cresc crinii?» «În empireu», am răspuns văzând că ne afăm pe același trotuar de gândire, l-am întrebat: «Unde zboară corbii?» «În epopei unde sunt leșuri de eroi», mi-a răspuns”. Așa te loveai tu pe stradă de cei de o seamă cu tine. Cine ți-i trimitea sau aveai Tu tertipurile tale secrete cu care îi atrăgeai – și asta am învățat de la Tine! –, Tu care cunoșteai anatomia îngerilor, poate le văzuseși și sexul, dacă ne cereai să-ți spunem ce

credem noi despre posibilă lui existență, Tu, care la examene nu ne întrebai nimic din programă, ne puneai să zicem „Orice ne trece prin cap”. Voiai să vezi cum gândeam, voiai să vezi cum prindeam momentul în laț, voiai să vezi dacă găsești unul printre noi pe același trotuar de gândire cu tine... Neasemuitule, și dacă sunt poet Ție ţi-o datorez, asta știm numai noi doi, că nu prea mai văd azi pietoni mușcând din pâine pe trotuarul nostru.

Promit că n-am să te uit, Nora

54

Iunie 2010

D În sfârşit am terminat fimarea cu Dana și cu Peter. Imensul meu birou din Stuttgarterplatz e de nerecunoscut. Pe

rafurile de cărți atârnă prelate negre ca pe oglinzi în camerele mortuare, acoperă tot, personajul Nora Iuga trebuie să aibă un contur cât mai pregnant. Dana întreabă, Nora răspunde, Peter fimează. Unde ești, mamă, să mă vezi în ce familie am intrat! Când zboară o vrabie prin dreptul ferestrei, când foșnește plopul, oprim fimarea, reluăm scena, o dată, de două ori, de trei ori... mâncăm pe apucate, uneori în picioare. Ceva nou pentru mine. Ceva ce mi-aș fi visat cândva; cel ce face toate astea e o proiecție a mea, nu sunt eu... nu știu, parcă-i ceva străin în acest „platou de fimare” improvizat. Corpul ăsta care se mișcă nu-i al meu?

Mișcarea nu-i a mea? Vocea nu-i a mea? Cum de astea sunt atât de ale mele aici în caiet, unde de fapt nu sunt… de ce îmi descopăr tot mai mult trupul când mi-l fac invizibil?

D Am revenit în patria-mumă. În cușeta de 4 paturi, el. II, am mereu noroc să călătoresc singură. Când deschid ochii mă afu în poveste: sus, pe-o coastă de deal un castel, cu case mai pipernicite împrejur. Primul cuvânt care îmi vine în minte e „hanseatic”. Sunt buimacă, nu știu dacă mă afu încă în vis… și pe urmă, când pleacă trenul, văd pe clădirea gării scris cu litere mari SIGHIȘOARA. Când am fost prima dată acolo, o oră jumate, între două trenuri, m-am lăsat în voia pașilor, m-a dus

drumul; nicăieri nu m-a pătruns atât de adânc duhul unui oraș. Repetam într-una: ăsta e un oraș de murit.

D Dragă Dan Constantinescu, Azi, căutând pe raful de sus al bibliotecii un volum de Vallejo, am dat peste Elegiile duineze și Sonetele către Orfeu, traduse de tine într-o ediție Rilke, apărută la Univers în anii ’70, la care am făcut și un referat de traducere, cred că ai avut-o pe doamna Kirsch redactor. Am uitat de Vallejo și am

55

Început să citesc Sonetele către Orfeu; cuvintele dispăreau de sub ochii mei și se dizolvau în sunete; și brusc mi s-a făcut rușine. Știu încă exact ce-ți reproșam în referat; îndepărtarea prea

mare de sensul cuvintelor, de textul original, sigur pe vremea aia nu-l cunoscusem încă pe Oskar Pastior și nu știam că în poezie nu sensul rațional e cel important, ci sensul intuit, pe care muzica îl transmite și, de fapt, acolo în ureche, se produce contopirea celor două corpuri cu înțeles sonor, nu pe retină și nu în culcușul limbii… pricepi ce vreau să spun, cum să nu pricepi, când abia acum văd cât de obtuză am fost în interpretarea mea, luând drept delir curat mărturisirea ta că însuși Rilke ți-a dictat traducerea… suntem foarte neciopliți, nu numai noi, românii, tot ce nu intră în baremul înțelegerii noastre taxăm drept anormal. De la o zi la alta mi se ridică vălul de pe ochi și

descopăr, cu o exaltare necunoscută până acum, de ce ei mă văd pe mine deformat, înțelegi, asta mă distruge, asta mă ridică, adică cu, la 80 de ani, de ce să nu mai pot crește, când și bătrânul Chomolungma crește! Ții minte, Dan, când am venit prima dată, așa, dintr-o stranie curiozitate, la Ospiciul din Sibiu, de fapt, cred că-l căutam pe George Călinescu, și am nimerit curtea aia interioară ca un cub de beton în care se încrucișau câțiva bărbați în halate de molton albastre și grena. Tu erai alt fel; în cușca aia, un tigru bengal, nimerit într-o haită de ciobănești. Un tânăr domn înalt, foarte subțire, într-un halat de mătase în dungi, baticul înnodat, voit neglijent, la

gât, degetele lungi și foarte albe – ți le treceai mereu – era un tic – ca pe o greblă prin părul negru. „Îl căutați pe Dan Constantinescu”, mi-ai spus, venind țintă la mine. Ce căutam, de fapt? Mă simțeam prinsă, m-am hotărât să mă conformez scenariului tău. „Da, cum de-ați ghicit?” „Dar, eu sunt, nu mă recunoști... Marceline, m-am schimbat chiar atât de mult? Sigur, aici pierzi noțiunea timpului, în condițiile astea... El, știi doar, nu pot să-i pronunț numele, că au microfoane peste tot, am domiciliu forțat în hotelul ăsta; am făcut intervenții peste intervenții, Ambasada...” „Păi tocmai de-asta sunt aici. M-au anunțat și am venit incognito să te anunț, s-au primit deja asigurări

că vei fi eliberat”. Prindeam din zbor tot ce-mi spune-ai, funcționam ca rotițele aceluiași ceasornic, zimții mei se îmbucau perfect în zimții tăi. „Marceline, ții minte, la Sorbona, Marceline de Navarre, toți știau, și ce asemănare, debutul tău la Gallimard, demonstrația, pancartele cu numele tău și blazonul...” Eram derutată, nu puteai să faci o asemenea confuzie, pe regină o chema Margueritte. Îmi răspundeai fără să te întreb. „Străbuna ta Margueritte se reîncarnase în tine și...” „Tu mai scrii?” Mergeam la sigur, erai croit după un tipar de poet. „Nu, am renunțat

56

La poezie, lucrez la un tratat de

drept internațional, știi doar, «on revient toujours». Simțeam că mi-e tot mai greu să intru fresc în casa ta ca și când aș fi cunoscut planul întregii construcții dinainte. Mergeam pe dibuite, dar mă prinseseși în plasă și nu voiam să ies dintr-o fețiune care devenise, din prima clipă, a mea. Am venit și a doua zi, și a treia, o săptămână întreagă mi-ai vorbit de cursurile lui Pierre Dumond, despre La mort du loup cu care ne înnebunise două săptămâni întregi și cum eu te-ademeneam să fugim la „Deux Magogues” și să ne jucăm de-a Jean Sol Partre și de-a savanta lui prietenă în Comment’s en débarasser? Era grozav că citisem și eu ce citiseși tu, așa că

puteam să-ți fac față, dar când îmi cereai să vorbesc în franceză îmi pierea graiul... refuzam cu vehemență, pretextam că le-aș stârni bănuieli, eram în misiune. Noroc că mă credeai... și pe urmă mi-ai spus că eram nevasta ta, făcuserăm nunta la Hunedoara; vorbeai de scrinul acoperit de praf, pe care soarele îl arginta, de vioara veche de la armurierul de la Padova... și atunci ți-ai luat bilet de voie și am fost împreună în Dumbravă, veniseși cu vioara și mi-ai cântat „Plaisir d amour”... și deodată „Nu vrei să-ți dansez o pavană?” Am dat din cap și te-am privit întrebător. „Am fost bun prieten cu Bazaca și Violet Taylor, ei m-au învățat o mulțime de dansuri vechi de caracter, pavane,

tarantele, farandole, chiar și famenco; n-am apucat să-ți spun, m-am iubit cu amândoi, dacă ai doar 1% de homosexualitate și

99% de hetero e un păcat capital dacă nu ți-l «onorezi»... înțelegi? Lumea e oarbă, lumea nu se uită să vadă ce cărți are în mână, spune passe sau parole la întâmplare”. Și deodată mi s-a făcut foarte frică; în pădure singură cu tine, neputând să te contrazic, fiindcă acceptasem de bunăvoie să intru în scenariul tău, mă mutai ca pe un pion de șah, aşadar eram soția ta legitimă... dacă îți cereai drepturile, acolo în Dumbravă, sub molizi? Și deodată te-ai așezat turcește, îți amintești? Parcă nici nu mai eram

acolo, vorbeai ca pentru tine: „Spartanii preferau să plece tot timpul la război, fiindcă spartanele erau foarte urâte. Fiecare căpitan avea câțiva soldați tineri care-l serveau, erau favoriții lui...” Curios, nu ți-am spus până acum, când am tradus Eumeswil de Jünger, m-am gândit tot timpul la tine. „Am luptat în armata lui Leonida, am ajuns până-n Egipt și când te-am văzut în măreția acelui amurg pe treptele palatului, știi doar, ți-am căzut în genunchi la picioare, și tu, împărăteaso, mi-ai aruncat paloșul și am renunțat la asediul Egiptului”. Începusem să cred orbește tot ce-mi spuneai. Când ne despărțeam, continuam singură în gând să-ți trăiesc

viața pe care mi-o însușisem deplin... Și totuși auzeam din când în când un muget sau un mârâit, venind din geanta în care nu-mi

57

Găseam cartela de masă sau din extemporalele pe care le corectam, auzi, de unde până unde poetă, când nu scrisesem încă niciun vers, și vioara, doar nu știai că tata e violonist, și pavana... Mama fusese colegă cu Violet și cu Bazaca... Ce să recuperezi, o formulă chimică de pe tablă? Trebuia s-o rup cât mai repede. Când ne-am întâlnit la Vechea Primărie, de unde coboară scara cotită în Orașul de jos, ți-am spus: „Nu mai pot înainta în minciuna asta. M-ai înghițit complet în

lumea ta care nu-i și a mea. Nu sunt Marceline de Navarre, nici Împărăteasa Isit, nici nevasta ta din Hunedoara. Sunt profesoară de germană aici în Sibiu, predau la ciclul II!” Pauză. Așteptam un șoc violent, o criză epileptică, un cataclism. Nimic. Numai cerul venise mai jos, ca atunci când se lasă seara. „Ai uitat tot, Marceline”, ai spus și păreai foarte trist. M-am întors brusc și am luat-o la fugă spre Piața Huiet. Peste douăzeci de ani, când ne-am reîntâlnit la Casa Scânteii, am încercat să-ți amintesc; fața ta era complet inertă, ca un ghișeu pe care scrie: „closed”.

Nu înțeleg de unde ai știut că sunt poetă când încă nu eram, așa cum și eu

am știut când nu știam.

A ta, Nora

— Între 24 și 26 iunie, la Alba Iulia, a avut loc a V-a ediție a Colocviului Tinerilor Scriitori, program al Uniunii Scriitorilor. Tema ediției: Debutul în literatură. Au participat 50 de scriitori, printre care un grup de traducători din Spania, Polonia și Germania. A fost prezent și Alexandru Vakulovski, la prima vizită în România după interdicția primită pe 25 martie 2009.

Invitați speciali: Nora Iuga și Octavian Soviany.

D Joi, 1 iulie, publicul este așteptat la o nouă ediție din „Formula 3 – Serile

Observator cultural”, la Casa de Cultură a Studenților București, ora 18.00.

Porția de poezie este dublă de această dată, invitate fiind Nora Iuga și Doina Ioanid. Seara se va încheia cu fotografe, revista Observator cultural avându-l ca invitat pe Ion Cucu. Ca și până acum, momentele muzicale vor fi asigurate de formația ruePavlov.

58

Iulie 2010

D Credeam că blogul meu începe să semene cu Deșertul Gobi… două luni de marș forțat, două luni de șocuri „electrice”, cu cât se înmulțesc drumurile, se răresc cuvintele. Da înțeleaptă te mai făcuși, soro; parc-o

aud pe țața Leana de la Hobaia, unde ne refugiaserăm în vara lui 1944, când ne bombardau americanii. Și acum, la bătrânețe, drumurile mă omoară, ca-n bancul cu puricele și girafa, că de la guriță pân' la ce-i sub fustiță puricele trebuie să străbată toată Uniunea Europeană.

Așadar invitații, lecturi, dezbateri despre globalizare, integrare, Polonia cu Richard Wagner, Tübingen cu Hölderlin, umbra lui sus în turn, privind niște piroage „sui generis", cum înaintau pe Neckar, Casa Cotta, sub o fiereastră scrie: „Aici a vomat Goethe!", Bremen, pe coverta vechiului vapor cu poetul Nicolas Pesquès, declanșăm un adevărat confict diplomatic între Cioran

și Nietzsche, de neuitat, Plovdiv, stradelele cotite, unde dinții pietrelor îți rod tocurile de la pantof, baticurile cu picturi naive, icoanele sub respirația unui lung șir de civilizații.

La Literaturhaus, două pălării, una écossez, pe capul tânărului poet american al cărui nume îmi scapă, una neagră pe capul româncei octogenare – nu se poate să n-o știți – americanul și românca, singurii excentrici din Viena la întâlnirea dintre Est și Vest, în arena circului dresură de înaltă clasă între căței în rochițe cu volane de organdi și căței cu botniță. Când au fost astea?

Le-ai dat la spate. De ce minți, de ce îți vine să spui: acum se moaie asfaltul de atâta călcat! Vârtelnița își

vede de lucru mai departe și în țară: nu trece săptămâna și alt oraș nou pentru mine.

A trebuit să fac 80 de ani ca să-mi cunosc țara. Parcă o aud pe Omama când o întrebam: „Da' prostituatele de ce nu fac copii, dacă au atâția bărbați?" „Fiindcă și iarba pe care o calci prea mult nu mai crește". Două luni de București, 35° la umbră. Toată lumea plecată. Și ce dacă lume nu e, drumurile sunt la locul lor şi-şi așteaptă cuvintele.

59

D Ce diferență, ce diferență. După 16 ani, de când a murit Nino, mă simt din nou în familie. Tiberiu și Angela mă așteaptă în stația în care oprește

autocarul la Galați. Încântată să te cunosc, Galațiule. Așijderea, doamnă Iuga.

Văd pentru prima dată Galațiul, deși în copilăria mea, în casa mamei mari Eufrosina Cornelia, nu era zi să nu se vorbească de el, de Joița, verișoara mea care murise la 8 ani de scarlatină, de Saviana, care a rămas fată bă trână, de Virgilică, alt văr cu care visam să mă mărit; nu-l știam decât dintr-o poză la minut, de Chiriachița, străbunica mea oarbă și de grecul Daniol, străbunicul, căpitan pe-un vas de croazieră, plecat de pe țărmul arid al Mării Egee și acostat pentru totdeauna în rada portului dunărean… umbre, umbre. Tiberiu îmi arată în zare o spărtură în

verdele malului dunărean, duce spre Sulina, spre Deltă, spre altă lume… și eu îmi amintesc un vers memorabil de Werner Söllner: „Stau pe malul Bosforului și peste drum văd Asia”. Nimeni nu mai știe azi în România de Werner Söllner, azi Wichner trece drept „ăl mai tare din parcare”, parcă se dau pe scândura aia din copilărie; când unu’ e mai sus, celălalt e jos de tot. Söllner l-a tradus și l-a făcut cunoscut în Germania pe Mircea Dinescu, înainte de Marea Cotitură. Asta nu i-a folosit la nimic.

A fost informator un an, sub amenințare, înainte de a fi major. Unora li se iartă frica, altora nu. Marii dizidenți și „iubitori de țară” s-au arătat

după ce marea răfuială s-a potolit și amintirile oamenilor nu s-au mai putut alege ca grâul de neghină... „tout le reste est silence". Ce gânduri îmi trec prin minte, aici în fața hotelului, privind Dunărea care se umflă amenințător, infitrându-se în sacii de nisip, înșirați pe margine ca niște oi adormite. „Asta nu e luptă, e agresiune", îl aud pe unul din spatele meu. O fi vorbind de asediul Alcazarului?

D Angela Baciu e o femeie de o frumusețe „agresivă". Când am văzut-o prima oară am înțeles pe loc sensul cuvântului „izbitor" de frumoasă... și unde mai pui că e și poetă, unde mai pui că e și veselă, unde mai pui că iubește oamenii și viața. Veți spune iar

„sigur, naivitatea ta incurabilă”, dar Angela e chiar așa, bucuria ei de a trăi și de a face plăcere altora e contagioasă. Angela mi-a organizat două lecturi de neuitat la Galați și Brăila, vrând să mă aducă mai aproape de Dunăre, pe unde a trecut și ADN-ul meu într-o infmă sămânță necunoscută… Așadar, am citit la Biblioteca Municipală din Galați, moderatoare findu-mi Angela, din versurile mele. O sală plină de oameni entuziaști, interesați de literatură, culmea, mai mult decât cei din capitală, spectatorii fiind cu precădere elevi și profesori. Lectura s-a prelungit, fiindcă oamenii

Vor să ale cât mai multe despre viața unui artist, mai ales când el – trebuie să recunosc – se bucură mai mult de notorietate decât de celebritate. Dacă aș fi cu vreo treizeci de ani mai tânără, aș înțelege mai ușor de ce unii mă împing, aproape forțat, în aceste băi de mulțime (mai nou, am devenit preferata liceenilor, aștept școlile generale... viitorul mi-e asigurat), exploatându-mi incapacitatea de a refuza. Am mulți piari, nu vreau să-i numesc, ei o fac din dragoste, discreditându-mă, fără să vrea. Iar capcana asta, „par delicatesse ai perdu mă vie”. Pe inocenți îi interesează mai mult întâmplările decât ideile.

Înțeleg tot mai mult că au

dreptate. Tot Angela mi-a organizat și o expoziție de fotografi la toate vârstele. Cea mai mare surpriză a fost să-mi găsesc la librăria „Humanitas” din Galați toate cărțile expuse. Ce răsfăț pentru mine care, în celelalte orașe din țară, unde am avut lecturi, a trebuit să dau autografe pe caiete și pe șervețele, fiindcă volumele mele apărute la Polirom și la Cartea Românească au fost ținute în cușca editurii ca animalele sălbatice.

Oare cărțile mele mușcă? În sfârşit, un lucru cu care m-aș putea mândri!

D O întâlnire aproape identică la Brăila. Câteva școlărițe îmi fac o surpriză.

Fiecare citește poezia ei preferată din antologia mea de versuri. De unde au copiii din ziua de azi un simț atât de acut pentru poezie? La sfârşit, o doamnă face o remarcă și îi spun – nu din complezență –, „dar dumneavoastră sunteți poetă!” Oare chiar e? O cheamă Luminița Dascălu.

D Cutreierăm străzile Brăilei, Angela, Tiberiu și cu mine. Căutăm acul în carul cu fân: casa în care a copilărit Ilie Teodorovici, bunicul meu vitreg cu surorile lui, Olga și Marieta... Caut umbre, dau de urme: Hariclea Darclée, Perpessicius, Ana Aslan, Maria Filotti, Panait Istrati, Mina Minovici, Nae Ionescu, Mihail Sebastian, Ilarie Voronca, Dolf Trost, Fănuș Neagu,

Johnny Răducanu, Arthur Verona, Jean Moscopol, Nicu Alifantis, Vasilica Tastaman’s.a. Nu mă pot mira destul. Ce pământ are Brăila asta de scoate din el atâtea soiuri nobile? Oare mai scoate, sau a secat precum zăcămintele de petrol ale României monarhice? Beau bragă la un colț de stradă; îi uitasem gustul.

Ultima bragă am băut-o la 8 ani, când Vica, servitoarea noastră, mă ducea de la școala „Regina Maria” din Giulești de lângă Regie – poate intră și asta în ecuația iubirii mele nestinse pentru Rapid –, acasă, pe Dinicu Golescu, vizavi de statuie. Vai, câte umbre vin după mine și sângele meu ce ferbinte, bătălie inimii mele ce egale…

numai Dunărea, când ne-am întors la Galați făcea „plici” parcă juca fripta cu sacii de nisip… treceam nesigură la braț cu

61

Angela podețul improvizat care se clătina – semănam cu Stan și Bran cărând un pian pe-un pod de sfoară peste prăpastie în Fra Diavolo –, nu aveam cum să ajungem altfel la vaporul-restaurant. Ne-au intrat sandalele în apă și ne clipocea sub tălpi și iar îmi vin în minte cuvintele lui Werner Söllner: „și peste drum văd Asia” – Apără-ne, Doamne, de tsunami!

D Romanul Sexagenara și tânărul de Nora Iuga, apărut la Editura Polirom în anul 2004 (colecția „Fiction Ltd.”),

va intra, începând cu data de 23 iulie, în librăriile din Germania. Versiunea germană a romanului, Die Sechzigjährige und der junge Mann, realizată de Eva Wemme, a fost publicată de editura berlineză Matthes & Seitz.

Nora Iuga: „Sexagenara și tânărul e o Lolită întoarsă pe dos, cum reiese și din titlu, care își exercită mijloacele de seducție cu aceeași nonșalanță ca o nimfetă, performanță care i-a adus patru premii literare, peste 20 de cronici, patru apariții în străinătate – Bulgaria, Slovenia, Spania, Germania; la orizont se arată încă două: Italia și… China. «Dar ai picioare bune, nu glumă», îi spun și ea îmi răspunde

râzând: «Nu mor caii când vor câinii!»” Romanul a mai fost publicat în limba spaniolă de El Nadir Publishing House, trad. Cristina Sava și Rafael Pisot. În Bulgaria, Sexagenara și tânărul a apărut deja la Paradox Publishing Group și a beneficiat de sprijinul programului pentru traduceri în străinătate al Institutului Cultural Român.

Romanul a fost publicat și lansat, în prezența autoarei, și în Slovenia, la Editura Beletrina din Ljubijana.

Sexagenara și tânărul va apărea și în limba italiană, în toamna acestui an, la Barbes Editori, în traducerea Ilenei M. Pop.

În perioada 15 mai 2009–15 mai

2010, scriitoarea Nora Iuga a beneficiat de cea mai importantă bursă oferită de statul german unui scriitor străin: Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD). Au mai obținut această bursă, de-a lungul timpului, scriitori precum: Mircea Cărtărescu, Mircea Dinescu, Gellu Naum, Ana Blandiana, Ștefan Augustin Doinaș.

Autoarea a mai obținut în anul 2009 diploma „Una dintre cele mai frumoase cărți apărute în anul 2007 în Germania” pentru antologia de poezie Gefährliche Launen (Capricii periculoase), apărută la editura Klett-Cotta, 2007. Traducerea în germană a antologiei îi aparține lui Ernest Wichner, iar postfața este semnată de

Mircea Cărtărescu.

În 2007, Nora Iuga a primit Premiul Friedrich-Gundolf, oferit de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, o recompensă care se acordă tuturor

62

Celor care contribuie la răspândirea culturii germane în lume. Distincția i-a fost oferită scriitoarei într-un cadru festiv, la Castelul Worlitz, iar laudatio i-a fost rostit de Ernest Wichner, directorul prestigioasei Literaturhauses Berlin.

Comunicat de presă al Editurii Polirom

*

D A apărut, în sfârşit. E derutant

destinul cărților, cum seamănă și ele cu oamenii... uite, mă gândesc acum la Sexagenara și tânărul, ce glorioasă intrare în scenă, atunci în 2000, trei reeditări, patru premii, patru apariții în străinătate, și în Germania a trebuit să aștept șase ani, să colind prin trei edituri, de la Suhrkamp, via Klett-Cotta, la Matthes & Seitz, numai pentru că traducătorul, fostul traducător, E.W., specialistul numărul unu în literatură română, a spus că această carte e proastă; l-a deranjat prima silabă din titlu. L-am schimbat, nu titlul, traducătorul. Eu nu consider că am lăsat să-mi cadă bucata de cașcaval din cioc. Vai-vai, ce ușor dă un orgoliu rănit verdictul: „Bun pentru Orient!” Oare

infuent este sinonim cu bun? Cartea a apărut cu o întârziere de șase ani… ha, ha, cine poate crede că în Germania e posibil așa ceva.

Așadar, editura Matthes & Seitz și mai ales tipografa vor mai fi pus ceva cărbuni pe foc, fiindcă de paie pe foc mă săturasem. Sexagenara a apărut în carne și oase. Berlinezii se ridică în picioare și aplaudă, „e cineva, sau poate mi se pare?” Mă gândeam la vreun responsabil cu trasul sforilor, că și clopotaru’ trage de-o sfoară. Nicio altă carte nu m-a costat mai mult suflet aici, în Germania, decât această Sexagenară, care, iată, iese din nori ca o lună plină.

Universul își plătește prompt

datoriile și cu dobândă. Cât despre Berlin, o, da, Berlinul e singurul oraș de iubit și de urât până la moarte!

D Am plecat împreună cu un cristian și cu Oana Ninu cu mașina lui Bădița, poet și șofer, la Tg. Jiu, unde aveam o lectură. Eram în mașină și, la un moment dat, s-au pornit fulgerele să taie cerul din toate părțile. Știu că pârâia și bubuia. Noi în mașină pe un drum de țară, din sat în sat. Bădița se simțea în largul lui. Era la el acasă, cum s-ar spune. Povestea o mulțime de snoave.

Amintiri din copilărie. Și am ajuns. Ne-a dus la casa părintească, la Polovragi.

O casă încăpătoare, o ogradă

mare, pământ mustind de apă, orătănii de toate soiurile cotcodăcind, fiecare pe limba ei. În pragul ușii o femeie subțire cu zâmbet cald care spunea Bucuroși de oaspeți, o femeie tânără, ne-a

Dat prosoape proaspete, moi, curate, să ne ștergem că șiroiam și, cât ai zice formula magică Zânover Binovin Căslachin, s-a întins o masă plină de bunătăți: pulpițe de pui rumenite, caș, brânză de oaie, burduf, pahare burtoase cu vin de casă, nelipsita plăcintă și o băutură din fructe ce-or fi crescând prin paradis. Să-ți fie viața frumoasă și poezia crăiasă, Bădiță Bădișor, că ne-ai ospătat după pofa

inimii și-a gândului. În satul lui Bădița n-o să vină niciodată sfârşitul lumii.

D Scrisoare către Vintilă Ivănceanu Pur şi, băiatule, mai știi cum ne dădeam noi, tot grupul, în mașinuțe la Luna Parc, era și Virgil cu noi, și Daniel; uneori, venea și frumosul ăla cu ochi albaștri, îi spuneam „balerinu'”, Mihai Teclu, scria poeme terifante cu spitale de nebuni și fete epileptice și, până la urmă, Violeta Zamfrescu i-a scos o cărticică cu niște cântece, mai curând de joc și voie bună, ca pentru „Cântarea României”. A dispărut brusc, cred că a aterizat undeva pe Tour Eifel cu băiețașul lui blond ca un înger, căruia toți scriitorii îi dădeau la Miți, la locanda noastră de toate nopțile, o

bucățică din mușchiulețul lor, din feățelul lor, din pricomigdala lor, până își goleau farfuria... dar nu știu cum a dat buzna Mihai Teclu în scrisoarea mea către tine. Să nu te superi că-ți spun Pur şi, fără să știu exact cum se scrie corect numele ăsta. M-am gândit mereu c-o fi venind de la germanul Burschi, care înseamnă „băiețaș”. Ce mamă frumoasă aveai! Am aflat că de vreo câțiva ani te-ai dus și tu la ea... De când nu te-am văzut eu pe tine? Poate că ultima dată a fost înainte de plecarea ta la Viena – cam când a izbucnit revoluția culturală și te-ai instalat în palatul ăla din Grinzing al superbei tale neveste, era leită Marina Vlady; poate că ultima dată te-am

întâlnit chiar atunci, când ne-am dat în mașinuțe și ei ne amenințau cu interzicerea grupului, Țepeneag devenise de mult „persona non grata” și umbla toată ziua bună ziua cu Goma, și noi tot le dădeam cu tifa ălora fără să ne pese, pe unde puteam, lui alde Vasile Nicolescu sau de Burtică sau de Florescu; mă și mir din ce maghernință a creierului mi-or fi ieșit numele astea. Ne dădeam în mașinuțe la Luna Parc și în cap repetam mereu versul tău „ca niște mașini de scris în cimitir...” Mă gândesc acum ce diagnostic precis îi punea atunci delirul nostru oniric, de care ne acuzau, acelui timp, numai bun de dat în mașinuțe.

Îmi vin mereu versuri de-ale tale:

„și se ciocnesc în carnea mea drezine și caii fac atac de cord”, vezi, cum se leagă toate, sau „Heleno, n-am avut onoarea / cu sânii tăi să mă-ntâlnesc / pe limbă nu-mi pocnește sarea / din ochiul

64

Tău împărătesc... (eu ziceam că e o poezie de dragoste, dar putea fi și...) „părul galben ca un galben / părul albastru părul roșu / iubito când mi-ai (ți-ai) tăiat în seara (mea?) cocoșu’...” Iartă-mă, le încurc, am uitat, după atâția ani și cartea ta; i-am împrumutat-o unuia, habar n-am cui, pentru care nu erai decât un divertisment – venea la cenaclul, închipuiește-ți, am condus și un cenaclu, chipurile, prin 2000 –

pentru mine volumul ăla, Cinste specială, era „mă Amérique”, cum spune Jacques Brell în „ne me quitte pas”... și dus a fost.

Uneori îmi vine să plâng, să-mi smulg părul din cap, fiindcă nebuna asta de Heleno a fost cea mai bună prietenă de joacă a creierului meu. Fă ceva, Pur şi, ia o mașinuță, o drezină, fură o mașină de scris din cimitir și vino înapoi.

A ta, Nora

65

August 2010

D Din nou în tren. Mă cheamă Germania. Simt că e ultima stație pe drumul calvarului. Bursa de la Edenkoben. O față zbârcită nu-i

simpatică, nici dacă râde cu gura până la urechi. De jur-împrejur numai câmpuri cu viță de vie.

Dacă n-ar fi verzi, ai zice că-s turme de oi. Oamenii nu se văd din desiș. Nu se-aud decât foarfeci care tund; nu știu exact ce tund, niște lăstări sau vreo oaie verde, că și oile se tund, am văzut la televizor.

D Pentru că știu că revistele românești – în special cele din capitală – nu consideră important ca publicul nostru să cunoască receptarea de care se bucură o scriitoare română, mai ales când romanul, recent publicat în Germania, se află la a 4-a lui apariție internațională, fiind la ora actuală sub tipar și în alte două țări, Italia și

Spania, pot să bag mâna în foc că extrasele din cronicile germane la cartea respectivă nu vor ajunge la cititorii mei, decât oferindu-le eu însumi câteva „mostre” în acest Blogstory.

Iată, aşadar, prima: Ni gaie, ni triste – refuzul de a te lăsa înregimentat „... Insistența Annei de a nu se considera disidentă se raportează probabil la «timpul trecut», fapt pe care cititorul și-l explică, abia când Anna iese din epoca dictaturii și vorbește despre România postrevoluționară. Dar poate că tocmai acela este un adevărat disident care, exact ca Anna, nu e ni gaie, ni triste – unul critic, un spirit ce nu se lasă

înregimentat, care supravieţuiește schimburilor de regimuri și sisteme, care nu se aranjează, ci stăruie asupra anomaliilor persistente, fiind politic fără să se lase politizat”. Klaus Richter, Neues Europa, 08.2010

D Singura realitate a iubirii sunt glandele, restul e literatură „Nora Iuga, marea autoare româncă și traducătoare din literatura germană cunoscută la noi, mai ales ca poetă, se dovedește în romanul Die

67

Sechzigjährige und der junge Mann o povestitoare caustică, necruțătoare. O scriitoare de notorietate, ușor de recunoscut în ea «alter-ego-ul» Norei Iuga – își trece în

revistă iubirile, prieteniile, evenimentele politice, tragediile individuale, într-un fux nesfârșit de autointerogații și amintiri... Un roman de o diversitate bulversantă, melodramatică, comic și impulsiv, farsa genială a unei poete!” Matthes & Seitz, 08.2010

D A face dragoste cu sufletul „... autoarea româncă sparge tabuul conform căruia nevoia femeilor în vârstă de dragoste și sexualitate este încă privită de către societate drept necuviincioasă, mai ales când e vorba de un partener tânăr și, cu atât mai mult, când degradarea propriului corp nu mai poate fi ascunsă... Anna are curajul de a exprima și trăi această

dureroasă necesitate. Ea întruchipează mai ales o senzualitate pregnantă, o cochetărie cuceritoare și o vitalitate spirituală care le conferă greutate opiniilor despre virulența amintirilor, reflecţiilor despre libertate, instinct, creație artistică sau crimă și, bineînțeles, iubire”. Anke Pfeifer, Literaturkritik, 8,2010

D Vârsta erotică „... Un roman erotic? Există scene erotice, așa cum nu ar fi putut ele să apară și pe vremea realismului socialist. Ele poartă amprenta lirică, poeta se trădează în fiecare rând, când îi povestește unui poet tânăr – ar putea fi Mircea Cărtărescu – visurile, deziluziile și dorințele ei. Refectează pertinent

despre literatură și politică; viaţă a făcut-o inteligentă. Fără s-o învenineze, nici s-o acrească. Așa trece pe nesimțite naratoarea de la persoana I la personajul Anna, pe care o suprapune uneori peste imaginea lui Terry, cealaltă eroină principală, reversul Annei, și în toate o recunoaștem pe Nora Iuga. Ea este – deși Nora Iuga nu vrea să fie – la dame, totuși marea doamnă a poeziei românești”. N.G. Sankt Gallen Tagesblatt, 10.2010

D Sub culorile iubirii „Un fux impetuos de imagini, dorințe, amintiri, spaime, recunoașteri și vise: Seducătorul roman al Norei Iuga Die Sechzigjährige und der junge Mann... Plăcerea lecturii și câştigul obținut

după lectură, pe care ni le oferă Nora Iuga la cei 80 de ani ai săi, sunt comparabile cu cele ale irlandezului James Joyce, fiindcă în ambele texte descoperi aceeași combinație inteligentă de libertate asociativă, vitalitate erotică și ordine literară… Anna nu are

68

Nicio amintire fără motivație sexuală. Dar acest lucru e doar o mică parte din fiinţa ei contradictorie. Ea este mult mai mult, înainte de toate – într-un sens empatic –, un produs artistic”. Rolf Bemhard Essig, Frankfurter Rundschau, 08.2010

D Confesiunile unei bătrâne tinere

„… un taifas neobișnuit și seducător

animă întreaga operă care trăiește prin interacțiunea naratoarei cu vizaviul ei mut. El nu are voie să se exprime decât prin privirea lui verde, aceasta sparge orice tabu și erotizează întregul text… Nora Iuga nu aruncă la coș doar mentalitățile unei morale învechite, ci și barierele intertextuale, schimbă deliberat, fără să-i pese, firul relatării de la persoana a III-a la persoana I-a și, în acest fel, își creează o apropiere mai mare de Anna, ca în aceeași frază s-o distrugă, distanțându-se de ea… Confesiunile tinerei-bătrâne doamne conving, tonul aparent lejer devine tot mai credibil și jocul ațâțător cu curiozitatea și dorința arzătoare atribuită privirii verzi învăluie aceste

confesiuni într-un erotism dens și ațâțător”. Edith Ottschofscki, Siebenbürgische Zeitung, 20.01.2011

D Flirtul bătrâneții cu erosul „Uzând de mijloacele fuxului conștiinței care o apropie de James Joyce, dar păstrându-și tonalitatea proprie în discurs, naratoarea, aflată la o vârstă respectabilă, își derulează viața ca pe un covor lingvistic policrom în fața unui bărbat mult mai tânăr decât ea. Flirtul nu poate fi trecut cu vederea, dorința cu care bătrâna doamnă își adulmecă vizaviul ei mut. Cochetăria fără speranțe, reflecţiile cinice și tăioase, erosul și înțelepciunea se regăsesc într-o canava textuală seducătoare”. (jul) Stuttgartet Buchwochen, 2010

D Un nou fel de a percepe lumea „În acest roman timpul se comprimă. Totul pare a se petrece simultan.

Diferitele scene și întâmplări trecute sau recente se desfășoară concomitent.

Ai impresia că timpul e mereu același… un tip de scriere, pe care unii, în România, îl numesc cvasiliteratură. O nouă orientare se face simțită după răsturnarea vechiului regim. Noul fel de a percepe lumea se refectă și în texte.

Nora Iuga exact asta face. Desfiinţează granițele. Proza, lirica, monologul, totul curge de-a valma, vechile specii și genuri literare nu mai au ce căuta în textele ei. Lumea poate fi

văzută, auzită, simțită, mirosită și gustată în același timp”. Ute Krupp. Bücherlese. SR 2 KulturRadio.

69

D În ziarul Frankfurter allgemeine Zeitung, într-un interviu luat cunoscutei scriitoare elvețiene Melinda Nadj Abonji, laureată în 2010 cu cele mai importante premii literare care le sunt conferite scriitorilor de limbă germană, „Das deutsche Buch” și „Das schweizerische Buch”, aceasta, fiind întrebată „care sunt eroinele dumneavoastră preferate în literatură”, a răspuns: „Naratoarea la persoana I și a III-a din romanul Norei Iuga Sexagenara și tânărul”.

— Die Sechzigjährige und der junge Mann – un roman de Nora Iuga, la grande dame a literaturii române „… Nora Iuga iese cu brio din clișeele pe care ni le facem despre o «grande dame»… agilă e scriitura ei, proza clocotitoare, trepidantă, intonațiile se schimbă rapid. Așa se citește Sexagenara și tânărul, o autoprezentare din

1997 care a apărut recent în limba germană. Sub mâinile Norei Iuga fiecare frază se metamorfozează. Instanța naratorului se transformă continuu: «ea» devine «eu», devine «Anna» și din nou «ea». Viața autoarei oferă materialul, viața exterioară și, cu atât mai mult cea interioară, viața

faptelor, a senzațiilor, a nervilor, a glandelor... Doar câteva ore îi sunt destinate explicit textului, dar el parcurge o întreagă biografe... din spatele acestui «București» ne privește «Dublinul» din Ulisse de James Joyce. Nora Iuga se află într-un dialog permanent cu vârfurile literaturii universale”. Beatricé von Matt. Neue Zürcher Zeitung, 2.2011

D Imaginar și poetic în povestea de dragoste a Norei Iuga Sexagenara și tânărul „... romanul acesta de dragoste nu e doar experimentul unei femei aflate la o vârstă avansată cu erosul, ci, în același timp și experimentul unei scriitoare care se descoperă continuu prin eros în text și vizavi de text”. Iulia

Dondorici, Deutschlandfunk, 2010

D Încăpățânată și în vremuri tulburi Romanul autobiografe al Norei Iuga despre România „Seducția irezistibilă pe care o exercită cartea Norei Iuga se află în balansul incitant prin care menține trează curiozitatea cititorului pentru erotism, dar și pentru biografsm. Cât de mult am vrea să știm ce experiențe a făcut în viață această vitală și excentrică Anna, care se lasă ușor confundată cu poeta.

Nora Iuga ne oferă confesiunea ei ca pe o dublă biografe. Povestește de prietenia ei din tinerețe cu Terry, cu care are de asemenea o relație oscilantă, 70

Aci simbiotică, aci de rivalitate”.

Harald Hartung, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 04.2011

D Scrisoare pentru Angela Marinescu

29 august 2010, Edenkoben
Angela, o să te mire că tocmai eu, care nu te caut niciodată, când locuim la două-trei stații de autobuz una de alta și nici măcar telefon nu-ți dau decât din an în paște, aș vrea acum cu totul inexplicabil să-ți aud vocea. Să-ți aud acel râs gângurit, special, numai al tău, atât de cochet și de feminin, contrastând izbitor cu pornirile tale, uneori pătimaș feministe. Nu ți-am spus niciodată nimicurile astea femeiești, dar le-am observat de mult. Ele se asortează poeziei tale ca o cutie de

fondante uitate pe marginea jgheabului pe care se scurge sângele vitelor într-un abator. Ești altfel decât toată lumea, Angela, și de aceea mi se pare cu atât mai curios că ochii și ideile noastre se privesc de la aceeași înălțime. A fost o vreme când nu am înțeles de ce consideri tu un mof, o crasă inutilitate să te zbați ca să obții burse, să călătorești în străinătate, să te iluzionezi că ai devenit un star internațional și că vei ajunge într-un muzeu al păpușilor de ceară. Da, Angela, tu, cu gândirea ta ciudată care respinge măruntul dat din coadă al cățeilor, pentru că orgoliul tău nu găsește nimic mai demn de râvnit decât propria ta persoană (de altfel ăsta este

semnul distinctiv al marilor artiști), te rog, nu gândi comun, măcar acum nu gândi comun. În mod paradoxal, o faci uneori. Ai un ascendent uriaș asupra consumatorilor de premii internaționale acordate pe șușanele aranjate ad-hoc sau pe marfă la second hand. Tu ești, da, tu ești cu adevărat, așa înfofolită în singurătatea ta, în bețiile invidiilor tale omenești, cu maniile tale, cu insațiabila ta curiozitate, vrând să afi tot, de parcă ai fi patroana unei bănci de date, pentru că vrei să trăiești numai cu tine, dar nescăpând nimic din ceea ce aparține vieții din afara ta, tu ești toată o lume cu cele două emisfere bine delimitate, ca un creier. Una e a limbii care împroșcă saliva iubirii și a urii.

Cealaltă a urechii, aceea care primește în ea drojdia lumii. Una e viespea. Înțeapă. Alta e lipitoarea. Suge. Și în toate e un om care suferă în propriul lui sânge și nu poate ierta pentru că prea tare crede în dreptatea lui. Dacă aș vrea să spun până la capăt cum te văd, mi-ar trebui probabil mai multe caiete. De altfel, nici nu ne cunoaștem prea bine, decât din interminabilele noastre convorbiri telefonice. Citind ce-ți scriu aici, ai să crezi din nou că sunt nedreaptă cu tine și că nu vreau decât să rup pânza care te-mbracă și să strig: „Regele e gol!” Nu Angela, nu trebuie să gândești așa, tu trebuie să fi

71

Dezbrăcată, pentru că numai într-

un om gol poți recunoaște adevăratul împărat. Așadar, Angela, când am scris că, dacă prin absurd aș avea eu ultimul cuvânt în acordarea premiului Nobel, Angela Marinescu ar fi singura poetă din România care l-ar merita, am spus adevărul. (Dar de ce vrem glorii care nu ne aparțin, chiar dacă s-au născut pe-un picior de plai, pe-o gură de rai.) Cea mai batjocorită țară din cele patru puncte cardinale. Și ce dacă gloriile vorbesc românește, nu oricine a locuit în aceeași casă cu tine îți devine automat membru de familie. După zece ani de colindat cât de cât prin lumea cea mare, am înțeles cum se fac jocurile. Până și în țara cea mai generoasă cu artiștii acestei lumi, la

Berlin, actualul oraș al luminilor, producătorul pe bandă rulantă de curente și experimente și copii-minune, în atâta generozitate, știu eu, poate e inevitabil să se afrme și multă mediocritate. De când am intrat în Europa, Occidentul se agită să ne scoată la rampă... Dar cine cunoaște literatura română? Cine ne recomandă? Impresarii noștri sunt cei care cântă de cele mai multe ori după ureche, iar premianții sunt cuminții care le cântă în strună. Sau, mai ales, purtătorii permanenți de bandaje, pe cicatricile inexistente, fiindcă bandajele sunt încă la modă. Ei bine, Angela, cine te-a trecut pe tine vreodată pe listele acelor „... étrangers” care, între noi fie spus,

n-au prea spart gura târgului. Nici pe mine nu m-au trecut, dar eu am un statut special. Eu sunt chemată de nemți pentru că sunt corecți și nu pot accepta să rămână datori. Eu am tradus ani în șir majoritatea literaturii germane publicată în România. Eu le vorbesc limba mai bine ca propria-mi limbă. Acum scriu și poezie în limba teutonă, cum spunea bietul Celan. Dar toate astea nu mai interesează pe nimeni. Și caii se împușcă, nu-i așa? Nu știu dacă poți crede. N-are importanță. De câte ori nu am țipat în singurătatea mea că nu e drept ca eu să ajung să exist mai mult în Germania decât în România, iar tu, care nu ești cu nimic mai prejos decât Sylvia Plath și singura

mare poetă româncă la care, culmea, critica noastră cam obtuză nu s-a înșelat, să nu fi intrat în marea literatură a lumii. Mă întreb de ce niciunul dintre acești minunați mesageri și traducători germani, proveniți din România, care nu mai prididesc să promoveze literatura română, nobil țel, nu deschid cărțile tale, deși numele tău l-am rostit de zeci de ori și preferă să defleze, cu două-trei excepții, cu mediocrități. Încep să cred, poate greșesc, că ăsta e un mod de a demonstra Europei că suntem o țară mediocră. În timp ce-ți scriu, parcă te văd pe scenă în sala aia mare. Era o sală de teatru, la o adunare generală a scriitorilor, strigând că suntem un

popor de lași. Când a fost asta? În anii ’70

Sau ’80. De unde ți-ai luat tu atunci curajul ăla, în iadul românesc, nu acum, 72

În raiul german? Angela, ți-am scris fiindcă voiam să știi câtă nevoie avem de marii neasemănători, de cei care ne contrariază, de cei care ne provoacă, de cei care ne fac să ne revoltăm, să gândim, să îndrăznim. De asta relația mea cu tine e una de asmuțire.

Și-acum nu mai mârâi, a ta, Nora

*

— Dragă Nora, Intimitatea extravagantă a relației noastre, în sensul în care pot spune ca aproape nu

există și poate că există doar între așa-zisele noastre cărți, obiecte stranii cu „pagini înnegrite de vreme”, pe care ai supraexpus-o și cu prilejul scrisorii de pe internet, adresată mie, dar și cu altele, cum ar fi aceleași cărți, obiecte ale tale, atât de feminine și de impredictibile, o resimt ca fiind ușor agresată.

Cel puțin acum, din pricina exacerbatei generozități cu care m-ai învăluit, mă simt, de-a dreptul, anihilată. Poate că aș fi preferat, dar nu sunt sigură, o „chestie”, din partea ta, minoră, cotidiană, un telefon inopinat, un fapt mic, prietenos, apropiat, plin de înțelegere față de mine.

Dar nu, tu mă obligi, dintr-un

singur „salt moral”, îmi aminteşti de contradictoriul Mazilescu, prin scrisoarea ta „bombă”, să-mi pun mintea la bătaie şi să fac, cu jenă, recunosc, pentru că tot ceea ce presupune exterioritate mă deprimă şi mă exaltă în acelaşi timp, un gest public, politic şi de-a dreptul literar.

Sunt prea singură (şi din pricina mea, bineînţeles) pentru a nu-mi dori un anumit fel de comunicare, al meu, cu colegii mei. Nu colegi din breasla scrisului, neapărat, cât colegi, amici, duşmani etc., pe care i-am întâlnit în această viaţă. Pentru că am avut parte de viaţă, deşi nu am crezut că voi avea. Ce tânăr, bolnav fiind, nu îşi imaginează moartea ca pe ceva pe cât de

îndepărtat, pe atât de apropiat? Și ce tânăr nu-și imaginează, mereu, că moartea este aproape iminentă, tocmai pentru că, bolnav fiind, trăiește din plin?

Am crezut că nu voi avea parte de timp de viață și m-am precipitat. Am dedus, de aici, că sunt nerăbdătoare și nu a fost bine. Am dedus că îndeletnicirea de a mă juca cu mine și cu ceilalți, prin scris, este extrem de provocatoare. Toate le-am dedus post factum. După ce venea apusul tuturor întâmplărilor. Totuși, nu prea mi-am cunoscut colegii și nici faptele lor de scris. Aveam, la începuturile vieții mele printre scriitori, alte proprietăți. Se spune că acest comportament

„cunoaște-te pe tine însuți” este „modernist”. Ei bine, am fost o modernistă înrăită. Scrisul meu a fost contaminat de „modernismul” meu. La tine nu s-a petrecut astfel. Tu, de la început, ai fost tehnică și postmodernă. Asta este prima delimitare pe care o fac în ceea ce ne privește. La începuturi, nu-mi plăcea niciun scriitor român. Mă gândesc dacă-mi plăcea ceea ce făceam eu. Cred că da, dar nu știu să spun de ce. Din egocentrism, dintr-un așa-zis autism, ce mi se atribuie? Este adevărat, orișiunde aș fi, dacă cu un sunt, mă plictisesc. Oare pentru că am spus că am ceva de spus sau dimpotrivă?

Adevărul, cred, era acela că eram

bolnavă și voiam să trăiesc. Din acest motiv, aveam un soi de familiaritate distantă cu ceilalți, pe care cred că-l am și acum, deoarece mă simțeam într-un fel de spațiu absolut. Să-l numesc spațiul handicapaților? Acela în care toți vor să fie egali deși, rațional, este imposibil? Cum aș fi putut să mă simt egala ta sau a lui Mazilescu

73

Sau a lui Mircea Ivănescu, când voi aveați tehnică, un trecut cultural și o încredere în sine devastatoare? Aceasta ar fi a doua delimitare.

Eu voiam să trăiesc normal, tocmai pentru că nu aveam datele necesare, iar voi poate că ați fi vrut inversul situației? Habar nu am și poate că

adevărul este pe undeva la mijloc.

Îmi amintesc de o cronică a Cristinei Ispas la „Spațiu privat” al Elenei Vlădăreanu, unde pune problema autenticității nonconformismului. Aici este „dezastrul” care apare, în plină lumină, că, anume, nonconformismul se arată numai atunci când există contradicția dură dintre dorința de normalitate și neputința de a îndeplini proiectul respectiv. Neputința decurge din mai multe cauze, cum ar fi construcția unicat a fiecărui creier în parte, ereditatea, condițiile de viață în care cazi de la mare înălțime, revoluțiile sau lipsa lor, întâlnirile semnificative sau lipsa lor, exterioritatea cea mai de pe

urmă, adică războaiele, tratatele e (l) inice dintre marile puteri ale lumii, în care mereu te trezești ca musca în lapte, catastrofele naturale etc. Poate că fiecare este sau se consideră „normal” în felul său și aici cred că am greșit. Pentru mine „normalitatea” era, cumva, o „dogmă”, atât de neaccesibilă mi se părea și de strălucitoare, pentru alții, era ceva ce se derula pe parcurs, deodată cu toate celelalte lucruri la un loc. Nu pot să stau acum să analizez cum a fost la E. V. Poate am s-o fac vreodată. La tine, Nora, cred că era ceva „între”. Una peste alta, cred că tu erai destul de „normală”, dar și de „nebună”. Astfel încât și cauzele determinate ale nonconformismului tău

sunt amestecate.

Oricum, unii înghit imperfecțiunea ce ne înconjoară irevocabil, fără greutate, ba chiar cu grație, alții bat câmpii, alții recurg la mijloace infantile, ineficiente, chiar respingătoare, alții devin toxicomani, alții se sinucid, alții mor, alții încep să construiască structuri proprii prin care să poată oferi liniștea celor din jur și lor înșile, alții renunță și se plictisesc de moarte, alții fac amor până crapă, alții se limitează la nimicuri etc.

Eu, recunosc, după cum spuneam, am vrut să fiu normală, să am familie, să fiu sănătoasă, să fiu cât pot de liberă. Nu am vrut să scriu. Scrisul mi s-a dat împotriva voinței mele. Cum am

cu voința o relație extrem de incertă, pot să spun că mai degrabă mă las în voia mea, și voia mea a fost și este sumbră și neverosimilă. Am o oarecare familie, adică îl am pe ful meu și pe sora mea, de sănătate nici nu mai vorbesc, pentru că mi se face greață și, în privința libertății, nu sunt hegeliană, nu cred că un om poate fi liber când posibilitățile îi sunt limitate în mod obiectiv. Îmi susțin teza cum că libertatea nu ţi-o alegi, cât te alege ea pe tine.

Faptul că tu spui că nu îmi place să lupt pentru burse și altele asemănătoare este și nu este adevărat. Acum, când din punct de vedere fizic sunt neputincioasă, tot în zadar mi-ar fi

lupta de a mă învârti prin lume. În general, nu am reușit să mă apăr de atacuri, fie obiective, fie subiective, decât provocându-mi extazul. Sau, doamne ferește, exaltarea?

Pentru mine, extazul este echivalentul poeziei. Dezînvățarea de extaz m-a dus exact la extaz. Poezia extazului meu sau extazul poeziei mele a fost, de-a lungul timpului, obiectul meu de studiu. Cu cât sunt confiscată mai deplin de extaz, cu atât poezia (extazul) îmi devine mai insuportabil. Cu timpul, situația extatică în care mă „depun” ca o insectă pe o plantă s-a complicat cu diverse fenomene ce nu au întregit o structură „wagneriană”, cum spui tu, Nora, despre poezia mea.

Și acest fapt m-a făcut să mă gândesc la teoria lui Șalamov, invocat de Vasile Ernu și anume că, în lagărele de concentrare, până la urmă, rămâne să mai bântuie fantoma polimorfă, incoerentă și imprevizibilă a luptei pentru supravieţuire și fantoma rece a poeziei. Ultima

74

Este rezultatul imbatabil al calității emergente a creierului omenesc ce are nevoia de transf gurare a suferinței în situații limită. Să ajungi, inactiv, în sublim.

Pentru mine, acest tip de situație se numește situația „comunistă”. Am avut parte de „comunismul meu personal”, pe lângă comunismul

propriu-zis ce plutea ca un abur gros, de jur-împrejur. Numesc „comunism personal” ceva ce mi-a strâns atât de tare creierul într-o menghine de fer, încât a „țâșnit” poezia (extazul).

Poate irupe ceva la modul profesionist, echilibrat, ludic, relaxat, obosit, decent, minimalist, deprimat, utilitarist etc?

Gustul de a sparge o pojghiță a fiinţei ar putea să se petreacă în felul acela? Nu am reușit să elaborez o „poezie” rezonabilă. Pentru că, de fapt, n-am elaborat nimic. Este defectul meu major. Nu am răbdare să elaborez, să muncesc ceva. Vreau ca totul să apară din senin. De aceea spun că fac „subcultură” și, mai nou, „anticultură”.

Nimic din ceea ce am făcut nu mi-a ieșit rezonabil. Am scris că poezia mea este comunistă, sau, mă rog, că aș fi un scriitor comunist. Pentru că nu sunt rezonabilă așa cum nici comunismul meu nu a fost astfel. Pentru că motivația mea a fost prea „existențială”, dacă se poate spune așa. Eu am fost ca structură o „comunistă”, boala mi-a fost „comunistă”, scrisul îmi este „comunist”. Nu a fost capitalist, liberal, democrat, programat, efcient.

Dragă Nora, iartă-mi egocentrismul de a mă interpune pe mine între tine și obligația profundă de a-ți mulțumi pentru teribila ta scrisoare. Dar, vezi, nu sunt rezonabilă, nu sunt în rând cu oamenii, nu sunt în

rând cu scriitorii. Deși, la o vedere mai scurtă, așa pare. Dacă te uiți mai bine, vezi că sunt o handicapată ce scrie măscări sumbre, dure, alterate de un oarecare erotism.

S.G.B. Mereu ține să-mi spună că nici pe mine nu mă suportă lumea, nu numai pe el. Și asta, ca să-mi intre bine în cap, o dată pentru totdeauna. Să nu vreau cine știe ce, să nu rătăcesc după himere.

El are dreptate, dar nu până la capăt. Pentru că e bine și să fi tu însăți, în ciuda tuturor lucrurilor. Îmi place că tu, Nora, o profesionistă, mi-ai adresat o scrisoare extraordinară și că ai spus că merit, culmea, premiul Nobel, eu, handicapata. Dacă dintr-un handicap

iese așa ceva, să tot fi handicapat. E adevărat că și cu o „Nora” ca tine, prin preajmă, iese tot ce poate fi mai formidabil. Tu ai acel „clinamen” de care vorbea Jean Luc Nancy, în „Comunitatea absentă”. Un clinamen ce presupune ultracivilizație, ceva ce ține de sângele albastru al Occidentului și, bineînțeles, al tău.

Ai dovedit, de-a lungul timpului, marele tău talent de a fi altfel decât ceilalți, chiar dacă, uneori, acel „altfel” pare extravagant. Acest Altfel este mai prețios decât tot scrisul tău la un loc, scris în care intră și „Altfelul” respectiv.

Numai că lebăda ta este cu două tăișuri. O dată este lebăda ce-și cântă începutul, deși are o mie de riduri, altă

dată își cântă, aproape prăbușită, sfârşitul. Adică este o lebădă al cărui cântec țâșnește din albul-negru al gâtului ei curbat splendid peste suprafața nemișcată a apei, în care tu te uiți și te vezi, înlemnită de fericirea de a te putea privi în propria oglindă pe care ți-ai provocat-o singură. Și pentru că ai avut puterea să te uiți și să te vezi cu ochi de lebădă, se spune că păsările au o privire stereo, m-ai văzut acolo și pe mine, pentru o secundă, în luciul apei. Pentru acest lucru îți mulțumesc.

Și aici, iar ne despărțim. Handicapată cum sunt, nu pot privi decât într-o singură direcție, de obicei, de jos în sus. Nu cunosc cuvântul sferă, spațiu, decât în închipuire. Singura mea

75

Sferă este punctul obsesiv. Nu pot privi pământul de jur-împrejur, ca tine. Mie mi-e suficient un singur petec de pământ, acela pe care stau. Din acel loc îmi pot lua, uneori, zborul.

Oi fi, totuși, hegeliană, în ceea ce privește posibilitatea de a fi liber?

Or, tu ești emancipată. Poezia ta este emancipată. Este profesionistă. Mie mi s-a dat boala pentru a avea un creier specife care să-mi ofere, după multe bătălii, un petec minuscul de pământ („care-mi place cu o voluptate ce mă doboară”). Ție ți s-a dat creierul ce a știut să elimine din el însuși ceea ce te-ar fi ținut pe tine în loc.

Dar și tu, și eu cred că suntem

împăcate cu noi înșine.

Am cam ajuns la capăt.

Pentru mine tu ai devenit lebăda neagră, personală.

Îmi pare rău că o lebădă ca tine nu poate fi de stânga. Pentru că aș fi adăugat și acest epitet „comunist” lebedei ce ești.

Ce noroc pe tine că ești o lebădă adevărată, cu un gât atât de în, cu ochi stroboscopici și cu privire stereo.

Hello, ce mai faci?

27.11.2010. București P.S. De Nora Iuga: De ce nu ești acum lângă mine, Virgile, să citim împreună scrisoarea Angelei, ca să afi și tu ce „trecut cultural impresionant și ce încredere de sine devastatoare” am avut noi doi și ce

tehnici, emancipați și profesioniști am fost... de ce nu ești acum lângă mine, frește împreună cu Mircea Ivănescu, să ne plângem toți trei șansa de a fi putut deveni ingineri și de a fi construit o nouă Casă a Poporului pe care am ratat-o.

76

Septembrie 2010

D Iar nicio scrisoare, de trei zile nicio scrisoare. O cutie goală de scrisori e o țeavă de pușcă îndreptată spre pieptul meu...

— Singurul fi care trece prin toate vârstele mele ca ața prin urechea acului și care probabil o să-mi lege între ei toți anii, inclusiv pe cei care mi-

au mai rămas, este așteptarea. O să râzi, mi-l pot reprezenta; firul ăsta e roșu, ca o bucurie clocotitoare, ca o nesfârșită iubire. El e așteptarea. Nu există niciun alt temei care să te țină în viață decât acela de a avea ce aștepta… și mai ales de-a avea inconștiența să crezi că promisiunile se îndeplinesc. Iată, am apucat

79 de ani. Sunt fericită, inconștiența mea se amplifcă; dar cred în împlinirea tuturor promisiunilor. Îmi plac mai ales cele care întârzie. Închipuiește-ți, a început să-mi placă și moartea. Cred că-i o promisiune care întârzie.

D Nu ne-am văzut și nu ne-am mai auzit de ceva vreme. Sunt prinsă în

foarte multe treburi. Mă pregătesc pentru Târgul de carte de la Frankfurt, unde va trebui să plec pe data de 5 octombrie, fiindcă, spre marea mea bucurie, voi avea acolo patru apariții. Trebuie să mărturisesc că am oarecari emoții; de multișor timp nu prea am mai avut lecturi importante aici în Germania, dar de data asta cred că voi fi recompensată pentru pauza pe care am făcut-o.

Voi avea o lectură la Titu Maiorescu – m-am învățat să spun așa, pentru că aici, în Germania, ICR-ul se ocupă îndeobște de lecturile românilor, dar, de fapt, mă refer la standul românesc de la Frankfurt, unde îmi voi prezenta avatarurile sexagenarei,

pentru că merită! Prezentarea aceluiași roman o voi avea și la Frankfurter Künstlerverein (Forumul artiștilor din Frankfurt), o construcție uriașă, ale cărei săli de lectură n-am apucat să le număr. Asta va fi chiar în deschiderea târgului, ceea ce mă onorează, la opt seara, o oră promițătoare, atât pentru boemă, cât și pentru elite. Cele două lumi între care am pendulat o viață întreagă. Aveam în casa părinților un balansoar vechi, 77

De pe la sfârşitul sec. XIX... și mama l-a vândut lui Catrinel Oproiu. Cred că mișcarea pieptului când respiră seamănă mai mult cu un balansoar decât cu un leagăn; a fost doar un gând răzleț, așa într-o doară...

— Frankfurtul a fost peste așteptări. Am citit pe „Sofaua Albastră” unde, cu câteva ore înainte, au citit Günter Grass și Jonathan Franzen. Au venit special să mă vadă: Bemd Rolf Essig, critic literar, Katharina Narbutovič, directoarea DAAD-ului, Rodica Binder de la Deutsche Welle, Maren și Fritzi, aghiotantele mele permanente de la Mathes & Seitz. Frankfurter Buchmesse

2010, încă un meci câştigat. Numai Țara mea n-aude, n-a vede, parcă-s Singur pe lume de Hector Malot!

78

Octombrie 2010

D „Spațiul este inventat și numai caii lungi, galopând prin pustiul Nesfârșit îi știu și-i cunosc neputința.

Prăbușirea limitei celei mai precare. Și totuși alerg înspre tine, Absență veșnică, puritate seminală, tu, care ești sfârşitul Tuturor lucrurilor și al fugii mele”. Iată ce putea scrie în anii șaptezeci Angela Marinescu în Structura nopții, volum care mă încăpățânez să susțin că deschide intrarea imperială a poeziei române în poezia universală, putând oricând să fie semnată de T.S. Eliot, de Ezra Pound, de Sylvia Plath.

D Pe Rin am văzut colina împădurită, nu era nicio ruină acolo, unde legenda spune că ar fi trăit

Lorelei, cea care-și pieptăna părul de aur și pescarii își pierdeau mințile de dorul ei, auzindu-i cântecul, și se izbeau de stânci. Azi sunt într-o dispoziție kitsch, ceea ce la mine e echivalent cu starea de copilărie, când te bucuri de orice. Eu nu-mi amintesc decât o singură suferință vecină cu disperarea, trăită de mine în copilărie; când bunicii nu mi-au dat voie să dorm cu un cap imens de știucă gelatinos și plin de sânge – bunicul meu adusese din Deltă o știucă lungă de un metru, o descăpățânase și capul ei era aproape cât al meu – nu pot să-mi explic cum de mă îndrăgostisem de el, nu de bunic, de capul știucii.

M-am luat cu vorba și am uitat că

de fapt am vrut să vă povestesc de călătoria pe care am făcut-o acum trei zile la Baden-Baden, un orășel mic, lume puțină, liniște neliniștită… pe străzi trece, la o jumătate de oră, câte o trăsură cu muscal pe capră, se vorbește mai mult rusește decât nemțește;

79

Doamnele poartă pălării și au sâni, se vede de la o poștă că nu sunt deutsche Frauen. Și-n vitrine, mai toți pantofi au tocuri groase și bombeuri proeminente, se poartă antilopa și griul, îmi vine să spun „pantof-șobolan”. Cred că și pantofi vorbesc rusește. Afu de la Alex Dohi, poetul pendul între Sighet și Stockholm, că la Baden-Baden Dostoievski a scris Jucătorul, și se leagă

enigma: îi simt respirația. Mi se face frică. Oare cât o să-mi mai ajung să mă hrănesc numai din mine!

D Mircea, Valeriu Mircea Popa, e unul dintre foarte puținii prieteni care mă caută că i se face dor să vorbească, total dezinteresat, cu mine. Îmi dau seama atunci că are nevoie de gândurile mele și asta face bine. Cred că și el e foarte singur. Dinu mă sună ca să-mi citească ce scrie, e și ăsta un fel de a avea nevoie de gândul meu, dar altfel. Mircea are nevoie de gândul meu pasiv, Dinu de gândul meu activ. Primul e platonic, al doilea posesiv. Dintre fete, n-au rămas decât două. Corina, ah da, Corina Sabău e grozavă, mă sună și vorbim de Flaubert, de Kundera și de

clasicii ruși. Îi plac pravoslavnicii ăștia grei ca niște monumente istorice. După 30 de ani, se simte atrasă de astfel de monștri, singurii care credeau cu adevărat că prin scris se poate schimba lumea și, în ciuda catastrofei comuniste, care a dat omenirea înapoi cu cel puțin un secol, spun și eu cu mâna pe inimă că, datorită lor, Rusia e încă vie, poate mult mai vie, fiindcă a trecut prin iad ca nimeni altul. Nu e de mirare că Ina – n-am spus Corina, ca să evit cacofonia – s-a săturat de vata de zahăr a prozei noastre tinere. Corina știe că nu poți să te joci, dacă nu te joci serios!

Și mai e și Andra, o Andra a mea, născută și ea la început de ianuarie,

capră ca și mine, semănăm ca două picături de apă, o fură romantismul, zonele crepusculare, morbidul, absența, lipsa destinației, pe care o vrea și n-o vrea, e la voia capriciului, plânge cu disperare, că și caprele negre cad uneori de pe stânci, dar se ridică imediat. La ea, ca și la mine, durerea nu ține, e ca o ecuație greșită pe care o ștergi într-o clipă cu buretele de pe tablă. Andra e foarte tare și totuși foarte poetă. Cam ăștia sunt prietenii mei care-mi telefonează, mai sunt și doi bărbați care-mi trimit scrisori. Unul în franceză, altul în germană. Francezul e poet; tace vorbind. Germanul e prozator; vorbește tăcând. Scrisorile francezului mă seduc ca Spuma zilelor

de Boris Vitan.

Scrisorile germanului mă iau de mână și mă trec strada. Pe astea n-am să le aștept niciodată în zadar.

80

Noiembrie 2010

D A murit Păunescu, spune cineva în receptorul meu din Edenkoben și văd deodată un băiat înalt, blond, frumos, un adolescent neamț de șaptesprezece ani, cum arătau în fimele UFA din 1941 tinerii din organizația de tineret germană „Deutsche Jugend”. Fără îndoială că în capul meu legătura dintre Adrian Păunescu și nazism nu are un temei plauzibil. E doar una din asociațiile absurde pe care le face creierul nostru la fiecare pas. Adrian

Păunescu era în 1960 vedeta cenaclului „Teodor Neculuță”, dacă nu confund; se ținea la Casa de Cultură 1 Mai, aproape de întretăierea Romană-Viitor. Avea o spontaneitate asociativă, un fel de magnetism puștesc, deloc obraznic, care te acapara imediat. În seara aceea primise bani de deplasare la o lectură – curios, se făceau și atunci, în 1960, lecturi în provincie – mai erau două ore până la plecarea trenului… ne-am nimerit vreo opt cenacliști, toți sub treizeci de ani, la restaurantul gării. S-a băut vodcă; se purta boema cu ostentație, se vedeau fime rusești, se citea Gogol, Cehov, Tolstoi, Dostoievski… între tinerii poeți români conduceau detașat Nichita și Labiș.

După prima înghițitură de vodcă, din gura lui Adrian a țâșnit poemul fără zăgazuri, vers după vers, neașteptat, uluitor, nemaiauzit, ne paraliza, ne afam între două trenuri care treceau razant pe lângă noi, fără să se mai sfârșească... un asemenea debit de inspirație nu mi-a mai fost dat să aud vreodată. Trenul plecase de mult și Adrian se amuza copios cu vocea lui baritonală că-și terminase banii, că lectura rămăsese doar o însemnare într-un caiet tăiată cu un creion roșu și, mai ales, că acel poem genial care ți se dă doar o dată în viață fusese sortit neantului. Adrian se bucura copilărește de gratuitatea acelei seri de neuitat.

Niciodată după aceea n-am mai

găsit în poezia lui acea incandescență și de multe ori chiar observam cu tristețe că acel „enfant prodigue” devenise doar un versifcator cu sclipiri de geniu. Trebuie să fac o paranteză, l-am admirat pe Nicolae Manolescu, fiindcă și atunci când Adrian devenise un jalnic bufon la curtea unui jalnic tiran, nu i-a contestat niciodată talentul nativ de

81

Excepție… mi-e greu să vorbesc rău despre morți; când văd cu ce voluptate se dezgroapă cadavrele care se descompun încet în dosarele Securității, ca să le lapidăm și amintirea – nimic nu mi se pare mai inuman decât lapidarea amintirii unui om, cu care ai schimbat gânduri,

emoții, uneori doar pe simple presupuneri, doar pentru a-ți lua revanșa! Adrian a scăpat măcar de blamul de a fi informator. Nimeni nu poate să nege că a fost un poet de curte, Adrian a spus că mâna stângă e dreaptă, Adrian a lins mâna ca să i se dea voie să muște mai în joacă, mai în serios, dar a mușcat, în anii aceia de umilință generală, mai mult decât toți ceilalți și în poezii, și în revista Flacăra, pe care n-o mai găseai la chioșcuri după ora șapte dimineața. Oamenii își vedeau în acele foi și în acel Cenaclu „mult hulit" nevoiile și revolta confrmate. Acolo s-au afrmat artiști, s-au format ziarişţi-detectori de afaceri mușamalizate de miliție. Dar Adrian a

fost, în egală măsură, și porcul. Porcul care s-a îmbuibat până n-a mai putut, prostituindu-se, în fel și chip, ca să obțină mai mult decât avea nevoie și fără niciun scrupul. Am auzit și eu de camioanele cu roți de cașcaval, cu șunci de porc, cu salam de Sibiu și butoaie cu vin și palincă, daruri de la secretarii de județ, unde chiolhanurile nu se mai terminau, am auzit și eu de orgiile de pe stadioane la turneele „Cenaclului Flacăra" când dimineața, în tribunele devastate, se găseau sticle sparte, borâturi și chiloți de damă... Dar Adrian era în esență bun. Mulțimile acționează, când nu sunt ghidate, după instinct... de aceea, înainte de 90' făceau coadă la cărțile lui Păunescu și,

la revoluție, când a ieșit în stradă au vrut să-l linșeze. Acum îi ghidau cadavrele atâtor tineri nevinovați, uciși practic de călăul pe care-l cântase în poemele lui. Uitaseră de ce-l iubiseră înainte. Dar el și-a spălat păcatele. Câți dintre parlamentarii noștri intelectuali și artiști s-au luptat să treacă prin cele două camere Legea indemnizației de merit pentru pensionarii Uniunilor de creație. Sunt sigură că mulți bătrâni s-au putut bucura de câțiva ani de trai normal, de care nu au avut parte o viață de om. Articolul lui Richard Wagner pune punctul pe i. Păunescu a fost un om în care binele și, răul au coexistat într-o însoțire perfectă, cum se întâmplă prin părțile noastre

răsăritene, lucru pe care puțini germani îl înțeleg, fiindcă e greu să-i ceri sătulului să-l înțeleagă pe fămând, dar e bine când întâlneşti un german, și încă unul din România, care măcar ține seama de aceste particularități balcanice, pe care le purtăm cu noi ca pe un blestem.

D Oare ce urmează? Ah, da: apare cartea, Berlinul meu e un monolog. Pe 6

Decembrie avem o lansare în Club A, cu Octavian Soviany și Dinu Abăluță, cu

82

Toate cărțile din 2010 pe masă: Spitalul manechinelor, Dactilografa de noapte, ambele de la Casa de pariuri

literare a lui un cristian și Victor Jalbă-Șoimaru, și Berlinul meu e un monolog, de la Cartea Românească. Apoi, o lectură la liceul de arhitectură din București. Pe 16, parcă.

83

Decembrie 2010

D Mi-a apărut Berlinul meu e un monolog. E ora 19 la librăria Dalles. Claudiu întârzie ca de obicei. Fața lui Octavian Soviany nu exprimă nimic, ca de obicei.

Corina Sabău cu mutrița ei de Shirley Temple și cu coama de păr creț, roșcat. Adela e și ea în sală – un bibelou. Bianca Burța stă pe un scaun alături de mine, face ofciu de gazdă la lansarea mea. O văd pentru prima oară.

E o fată pe care poți să o iei la furat de cai. În rest, lume de tot felul. Afară sfehiuieşte o măzăriche deasă. E ger și alunecuș. În librărie nu-s decât șase scaune. Lumea stă în picioare și… sunt mulți, foarte mulți. Abia m-am întors din Germania după un an jumătate de absență. De ce-or fi venit? Numai Elena Vlădăreanu mă strânge în brațe la fel de tare ca în vara lui 2009, când într-o emisiune la Radio Cultural a încercat să spele de pe mine borâtura unor confrați aparținând unei confrerii ale cărei ordine ei le urmează orbește. Dacă defăimarea mea de atunci fără obiect ar fi avut loc în Evul Mediu, aș fi ajuns în mâinile Inchiziției.

Uneori mi se întâmplă să cad în

dizgrație rău de tot și după un timp se limpezește brusc cerul sau mai moare vreun episcop și… Ziceam că Elena m-a strâns în brațe la fel de tare, Elena s-a făcut ca un bursucel, fiindcă poartă în burtică un bursucel mic. O iubesc pe Elena fiindcă e bună și dreaptă.

N-aveți decât să râdeți de mine, asta prețuiește mai mult decât toată Biblioteca Vaticanului! Într-un târziu a apărut și Claudiu. Trafcul e mizerabil.

Începe prezentarea jurnalului meu. Soviany vorbește despre importanța „timpului” în cărțile Norei Iuga, parcă ar vorbi despre Stendhal – și ajunge la Lebăda cu două intrări; cred că ar putea să-și dea doctoratul în Lebădă.

Claudiu subliniază că, în ciuda

suprarealismului cu care sunt etichetată peste tot – nemții m-au numit „ultima suprarealistă europeană” –, am o gândire perfect organizată! Cum vede puștiul ăsta, ceea ce alții nu văd!!! Mă bucur ca un copil că nu zic rău despre mine, că nu zic că toată cartea conține numai „nimicuri personale”, cum spun cei care preferă să fie pe ultimul loc în lumea

85

Deștepților, decât pe primul loc în lumea proștilor… iată o dilemă pe care n-o pot dezlega.

D Dragă Costas, Deși nu te-am văzut niciodată, nici în fotografe, nici în carne și oase, din care îmi închipui că ai ieșit de vreo zece ani buni, știu doar

că atunci când ți-am citit pe piatra funerară numele, ți-am aflat și vârsta; erai cu cinci ani mai mic decât mine, te născuseși aşadar în același an cu Nino, bărbatul meu, nu știu dacă pe 17 iulie și nici dacă erai poet. Culmea, deși nu-ți cunosc adresa, nici numărul de telefon, nici mailul, nu am nici cea mai vagă îndoială că scrisoarea mea a ajuns la tine, încă din clipa din care ți-am scris-o, ba mai mult, ceva îmi spunea că o așteptai. Nu cred că primești multe scrisori în țara aia fără nume, care nu figurează pe nicio hartă. Îți scriu, pentru că prin gândul Norei Iuga și voia lui Octavian Soviany, ca să-l parafrazez pe Iorga în memorabilul citat de pe Arcul de triumf de la șosea, nu s-a

realizat România modernă, ci resurecția ta. Mai întâi am crezut că pactul acela care te-a înviat, dându-ți viață veșnică, o să te oblige să ne fi recunoscător stându-ne alături când vom fi la ananghie. Dar, dacă ești cu adevărat cel întrupat în lucrarea lui Octavian, și tras pe o roată care se învârte înainte și înapoi, când sus, când jos, strivit ca o libarcă puturoasă între cer și pământ, știi de bună seamă că treptele purgatoriului sunt mai greu de urcat decât sunt de coborât cele ale iadului. Atunci degeaba așteptăm noi protecția ta, fiindcă tu cunoști legea, și legea nu cunoaște nici îndurare, nici scrupule. Tu nu ne întinzi mâna, ne dai lecții de viață. Nici asta nu-i de colo. În

definitiv, răsplata lui Octavian, după șase ani de sarcină și caznă muierească, a fost a doua naștere a ta și răsplata asta e puțin și a mea, că eu am hotărât. Te-am trăit fiecare în felul nostru. Nu pot să-ți ascund că atunci când ți-am citit numele pe piatră mi-am imaginat un bărbat rubicond cu pomeții proeminenți și cu burtă, mai degrabă scund, cu un cap ca o minge de fotbal, cu ochii foarte apropiați, specifici minților agere; în amintirea mea aduceai cu George Călinescu, un Călinescu care ar fi putut fi pe vremuri o parșivenie de gondolier cu păr negru și cârlionțat, ieșind fuierând dimineața, cu borseta doldora de bancnote verzi, din casele cu coloane de pe buza

canalelor venețiene, închiriate de bătrâne americance bogate. Te zăream în Alger, în casa cât o fortăreață din cazbah, însoțit permanent de un dog german cu ochi albi, puteai fi și patronul unui tripou sau al unui local de noapte cu stripteuze mulatre; nu se poate să nu fi existat și o femeie, poate pe un vapor, venea din Baltimore sau din Singapore, semăna

86

Cu Ingrid Bergman, poate cu Jeanne Moreau sau era chiar Isidor Ducasse, îmbrăcat în Isadora Duncan… minutele treceau repede prin fața pietrei funerare dintr-un cimitir berlinez; în ultima scenă te vedeam jos în port și ea pe covertă stând cu spatele

la tine, de vorbă cu căpitanul. Ai început să plângi cu sughițuri ca un copil. Nu știi ce mult îmi plac mie bărbații care plâng, dragă Costas, și sticleții te căutau prin cazbah. Ce melodramă stupidă așeza numele tău prodigios în creierul meu de manicuristă și atunci mi-am zis: dă-i-l pe Costas lui Octavian Soviany, că numai el se poate ridica la măreția numelui tău, numai el te mai poate face om, și s-a împlinit voia. Ai înviat.

P.S.: Acum șase luni, Sabine, secretara de la Literaturhaus, ai cărei părinți sunt îngropați în același cimitir, mi-a spus că în zadar ți-a căutat mormântul.

Ai dispărut. Nu te mai afi printre

morți.

D Crăciun, ora 12 noaptea Cartea cu poza lui Nino sprijinită de vaza de lemn moștenire de la mama mare, pe masa rotundă cu placă de sticlă. O candelă roșie cu facăra pâlpâind lângă ea. O farfurie cu felii de cozonc cu nuci și cu mac. Două pahare cu vin roșu. Iau într-o mână un pahar, în cealaltă un pahar. Le ciocnesc. „La mulți ani, Nino”. Beau o gură dintr-unul, beau o gură dintr-altul. Îmi șterg buzele cu dosul palmei. Sărut fruntea alb-negru a fotografei. Roagă-te să apuc anii lui Mutti, a murit la 85, n-ai de unde să știi că tu ai plecat înaintea ei, ține-l pe Tiberiu al nostru în partea apărată a vieții. Dacă ai puterea și ești bun la

Dumnezeu, convinge-l să apere orașul și țara asta nefericită de catastrofe și dacă mai exiști cu adevărat pe undeva, într-un loc cu alte feluri de viață, eu îți doresc din tot sufletul să fi iubit, fiindcă știu sigur că asta este legea dintâi care guvernează toate stelele.

D Fragment dintr-un interviu în Adevărul, acordat Danei G. Ionescu Eu nu am ritual, eu am chef

28 decembrie 2010

Când ați văzut prima oară Berlinul, personajul cărții dvs?

Toate iubirile au un parcurs aproape identic. Cu orașele e cam la fel cum e cu bărbații, cu pisicile, cu cărțile, cu florile de pe balcon… La început e ca la teatru când, în plin întuneric, se

ridică deodată cortina și vezi, intri în iluzie ca în propria ta casă... Ăsta e extazul! Când începi să înveți numele străzilor, numerele autobuzelor care te duc la Charlottenburg sau la Koeningsallee, că

87

La Dollinger e cea mai bună Käsekuchen (prăjitură cu brânză) și la Arkade, vitrina cu iepurași vii și, în față, lângă chioșcul cu Berliner Curry wurst, fașneta pictată cu sirene... și mai ales când știi sigur că doamna din S-Bahn care-ți zâmbește dulce, după ce-i spui că vii din România, se încruntă brusc și seamănă cu statuia lui Bismark, începi să simți că, de fapt, scena aia mirifcă de la început ar fi fost mai bine să fi

rămas în spatele cortinei.

*

D Cum trece timpul! E 29 decembrie, zodia capricornului. Azi, blogul meu împlinește un an. Prin grația lui Dumnezeu și voința lui un cristian.

Peste șapte zile împlinesc 80 de ani. Prin grația lui Dumnezeu și voința mea.

Întineresc, deci.

„La mulți ani, blogule! Am de gând să te fac carte”. „La mulți ani, Nora!” „La mulți ani, vouă tuturor, urătorilor și înjurătorilor mei. Deopotrivă!” * http://goo. Gl/bRPxm

Ianuarie 2011

D Am împlinit 80 de ani. Iată un text scris în Observator cultural.

Cum e la optzeci când împlinești optzeci de ani vin prietenii, îți dăruiesc un calendar cu câte-un cal pe lună; ei știu că rugăciunea ta înainte de culcare e „la malul mării cal aș fi vrut să fiu”, l-ai auzit pe Rafael Alberti spunând-o într-o seară și ți-a rămas în cap... pe urmă dormi, dormi adânc de tot și nu simți cutremurul de dimineață când te scoli, prietenii îți strigă din cealaltă cameră: Ei, să-ți fie de bine, acu săriși pârleazu’ și tu vezi peretele, din dreptul patului, crăpat în trei locuri și, din ce îți deschizi mai bine ochii, se fac mai multe crăpături... astea-s ca niște uși

întredeschise prin care zărești odăile vechi. Și nu-ți vine să te scoli din pat; e ca în vagon-lit. Simți clătinarea, simți că ești purtat spre undeva, nu știi încotro, înainte sau înapoi, dar la Budapesta în gară, când au adăugat vagoanele alea, erai lângă locomotivă și acum ești în ultimul vagon.

Parcă trenul ăsta și-a răsturnat mersul, înaintezi înapoi. Tragi cu coada ochiului în odăile vechi. Dar ele se fac tot mai mici și mai întunecate din ce te uiți mai mult în ele ca-ntr-o carte cu poze. Uite acolo, în colț, mingea roșie rostogolită la piciorul patului și, dincolo, femeia mică și blondă pe taburet țesând ciorapi și aici, unde-i aici, pe măsuța de toaletă, crema

Tokalon pentru noapte în faconul roz și vocea lui nenea Dumitro în chioșcul din curte, sorbindu-și cafeaua: Bre, Cornelio, adu scrumiera. Cum s-a tocit pragul ăsta, ar trebui reparat, dar a murit și pălărierul și remaieuza… fetița cu pistrui se uită la piatra cu chipul Maicii Domnului: Te rog, fă să nu moară mămica și tăticu', spune, sufă în lumânările de pe tort și timpul se face la loc. Suge burta.

Dă-ți capul mult pe spate. Trage aer în piept, dă-l cu zgomot afară: ta, re, fa, sol, mi… mai e ceva pe fundul ceștii. Ți-ai luat pastilele? Ai stins aragazu?

Ai încuiat ușa? Ai grijă de tine! Pe fereastra palierului văd blocul lui Mady

Marin, chiar ferestrele ei de la șase. La etaje purtăm același număr, la ani nu.

89

De-aia Mady nu știe cum e la optzeci. Ar trebui să întrebăm imensitățile alea care ling burta cerului ca niște pisici în călduri, pisicile cu capul în nori, alea cu nume celebre: Chrysler sau Empire State Building și dincolo Panamericano, cu piepturile drepte în bătaia soarelui, pe lângă care micuțul Tour Eifel se cocârjește văzând cu ochii, ca scheletul unui cotoi bătrân.

Arunc la ghenă gunoiul de ieri. Mâine o să arunc gunoiul de azi. Tot timpul înlocuim ceva cu altceva. Întoarcem paltonul pe dos. Uite, începe ziua să crească. Și viermele s-a îngrășat

și-a pus și el paltonul întors să nu i se mai vadă fața... tac, aștept, la primăvară mă fac future.

D În rest, în luna ianuarie pe blogul Norei Iuga e relache!

D un interviu de Dia Radu în Formula AS Nu vă e fică deloc de sfârşit?

Eu nu vreau să fac pe nebuna. Sunt convinsă ca orice vietate are instinctul fricii de moarte. Dar parcă din ce îmbătrânești, ți-e tot mai puțin frică.

Atunci când eram tânără, eram ca un animal hăituit, eram disperată că există moarte pe lumea asta. Am crezut până târziu că universul va face o excepție cu mine și că nu voi muri

niciodată. Dar acum, sinceră să fiu, nu mi-e foarte teamă. Am tot mai des senzația că moartea e un proces mult mai ușor de suportat decât ne imaginăm. Ce mă sperie mult mai tare e moartea aceea lentă, a minții. Eu aveam un bagaj de lecturi enorm, am citit foarte mult toată viața, aveam o memorie minunată. Mi-am iubit creierul, mi-am iubit inteligența. Aveam o limpezime extraordinară, făceam asocieri cu o viteză uluitoare, memoria mea zbârnaia. Dar nu știu dacă mi-a mai rămas o treime din tot ce am deținut cândva. Creierul se tocește cu vârsta. Sunt mult mai înclinată acum, la vârsta asta, spre meditație și spre reflecţie, și-mi pun mult mai multe

întrebări despre existență când scriu. Și am nevoie să-mi amintesc unele referințe și nu-mi mai vin, am uitat chiar și cartea în care le-am citit.

S-au pulverizat. E groaznic.

*

— http://goo. Gl/0B4zJ

90

Februarie 2011

D După cum evoluează omenirea, sunt absolut convinsă că de la început am apucat-o pe un drum greșit. Rațiunea și, implicit, capacitatea de cunoaștere, mărul, ne-au fost date să ne bucurăm de frumusețea lor, nu să le devorăm până la cotor. Lăcomia și nesațul rațiunii noastre, tehnolgia și

confortul „über alles”, producția și consumul în exces, prin care vrem să-i arătăm naturii forța și superioritatea minții umane asupra ei, ne-au făcut să ne ținem instinctul în cușcă, fără apă și fără hrană, ca pe un urangutan bătrân și nevolnic ce era, vai, mult mai înțelept decât inteligența noastră hulpavă.

Trei ore mai târziu: Rațiunea ar trebui să fie ministrul nostru de justiție, eventual, dar în niciun caz premierul, cu atât mai puțin președintele. Atunci poate am ști să facem distincția.

D Scrisoare pentru Mircea Horia Simionescu Dragă Mircea, ce nume poți să ai, pe toți scriitorii îi cheamă Mircea, ce să fac acum, să-ți spun Horia Simionescu, ca să te disting? Nu m-ai

mai văzut la ședințele PEN-ului fiindcă am lipsit mult din țară. Știi cum e, unii își fac cuib, se așază acolo să privească cerul în tihnă, alții își iau zborul, taie cerul în felii și cerul lor se îngustează. Nu știu cum e mai bine. Tu, Țoncule, faci parte din prima categorie, stai și-l contempli, știi că e al tău și vrei să-l păstrezi întreg, eu tai zilnic câte o felie din el și-l hăpăi repede ca pe un tort. Tu ești un păstrător, eu o risipitoare. La 2 Mai, ții minte… avea Strindberg o utopie, o numea Insula fericiților, ei, bine, Doi Maiul acela al nostru, cu Nina, cu Vania, cu Gelu Ionescu, Ion Vianu, cu nudismul, cu vodca, cu nopțile în care nu dormea nimeni, 2 Maiul acela era Insula fericiților, mica

noastră enclavă de libertate.

Văd scena în curtea Sultaniei, gazda noastră tătăroaică, în augustul acela de

91

Foc, se răcorise pe seară și marea respira ritmic, se auzea de departe ca un imens plămân cosmic. Stam la o masă trei scriitori încă în urcuș, eram, cum ar fi zis Goethe, „în pragul maturității”. Tu, Țoncule, așa te numeam noi pe atunci, Țoncule, ca pe un bebeluș durduliu, și erai un domn înalt, suplu cu ochi foarte blânzi – știi, nu-mi închipui că mierea ar putea fi vreodată amară – povesteai, poate de Costache; în facultate, unde erai tu, era și el, Costache Olăreanu, nu se poate să

fi uitat, ne tot vorbea, cred că eram prin anul trei, de un roman pe care voia să-l scrie și pe eroină o chema Chitanța. Mă uitam la voi pe atunci ca la niște genii. Se făcuse răcoare, sorbeam din vodcă și fumam, era și Nino cu noi la masă, își lăsase barbă, îi stătea bine, lentoarea cuvintelor tale îi dădea curaj să vorbească, lui, care era un campion al tăcerii. Eu purtam o roche albă din pânză topită şi-o pălărie de pai cu boruri mari. Povesteai despre operă și despre anii când ai fost director. Se făcuse târziu, se stârnise vântul, vorbeai de balet și iar de balet, parcă mi-aduceai un omagiu. Mama, care ieșise la pensie de vreo zece ani, știi doar că a fost balerină, spunea că

dansatorii te adorau și că ai fost cel mai bun director pe care și l-ar fi putut dori vreodată un colectiv artistic. Ți-am văzut atunci ochii luminându-se în penumbră. Ți-am vorbit și de Tiberiu, băiatul nostru, care era la liceul de coregrafe… și chiar a ajuns prim-balerin. În seara aia de neuitat ne-a legat dansul, marea; timpul părea el însuși balerin într-un „attitude” perfect. La Dobrogeanu veneau autocarele cu turiste blonde din fordurile nordice; dintre toate țările Pactului de la Varșovia¨, numai noi nu intraserăm cu tancurile în Praga… nu știu cum cădeau cuvintele noastre în seara aceea, închipuiește-ți trei scriitori vorbind despre politică și, culmea, mândri de

țara lor… glasul tău calma valurile, vorbeam și parcă ne auzeam tăcerea. Literatura sta acolo, sub pături grele, ascunsă bine în noi; n-o trezeam, îi respectam somnul.

Scriitorii adevărați nu vorbesc de literatură, cum credincioșii adevărați nu vorbesc de Dumnezeu; primii scriu, ceilalți se roagă.

Țoncule, într-o viață de om, acea seară s-a depus printre scurtele răgazuri pe care nu le uiți. Iată unul din marile mistere. Ce simplă e eternitatea.

A ta, Nora Telefonul lui Mircea Horia Simionescu a venit mai târziu, într-o seară… mi-a spus că iese greu din casă și atunci parcă abia învață să meargă, „un bebeluș în pamperși, asta

am ajuns, în rest mă simt bine”, și râde. „Îți ascultam scrisoarea și mă vedeam în noaptea aia plină de stele, cu voi, în curtea Sultaniei... Nu știi cât m-a bucurat scrisoarea ta”.

92

A fost ultimul semn de la Țoncu.

D Pixul aleargă pe hârtie. Pixul e un tren; are multe vagoane încărcate cu litere. Cu el am scris, iată, chiar și ultima mea carte, ultima deocamdată... să nu bată nimeni din palme, că drumul meu încă nu s-a sfârşit; drumul acesta nu se sfârșește nici când unu’ vrea să-mi taie pensia cu foarfeca, nici când altul vrea să-mi pună boneta de noapte pe cap, nu se sfârșește nici când te pomenești radiat de pe toate listele

„celor cu calități” și trecut automat pe listele „celor fără calități”, fiindcă lumea asta e guvernată de legea contrariilor sau a compensațiilor, în cele din urmă e tot una.

Așadar, cartea asta, chipurile, un blogstory, e mai degrabă „în loc de”, se vrea jurnal de călătorie și nu e, se vrea confesiune și nu e, se vrea memorial, se vrea epistolar și nu e, se vrea provocare și nu e. Cartea asta „ghici ciupercă ce-i”.

D Dragul meu Raskolnicov, N-am înțeles niciodată ce legătură există între pătimașa ta admirație pentru Napoleon și scârba la fel de pătimașă cu care ai strivit libarca aia bătrână numită „cămătăreasă”. Tu oricum n-

aveai nimic de împărțit cu ea… și uite așa ni se nasc din senin virtuți umane și facem revoluții și decapităm regi și ardem din temelii Palate de iarnă și ajungem în Siberia, fără să avem vreo „cauză”, nici măcar comună, darămite sfântă, doar așa că la un moment dat ne apucă greața la vederea unui dinte lipsă sau a unei unghii căzute.

Ai grijă să nu răcești, că acolo e frig.

Nora

— De prostituat nu m-am prostituat niciodată, cu atât mai puțin politic interviu realizat de Veronica Plăcintescu pentru metropotam. Ro Există vreo simbioză între chimie și

dragoste sau se exclud una pe cealaltă?

Cum iubește un om de litere? Poate avea o viață liniștită, o căsnicie fericită? Și în ce măsură ajută (sau nu) dacă amândoi ar fi scriitori?

În lunga mea viață, toți bărbații de care am fost atrasă au semănat cu bărbatul meu: delicați, efeminați, înclinați, mai degrabă, spre imaginar decât spre material; e curios, fiindcă cu sunt o fiinţă prin excelență senzuală... poate intuiam că tocmai ce nu se arată promite a fi mai mult. Cu Nino, poetul George Almosnino, bărbatul meu, am avut o căsnicie perfectă. Am făcut

Un copil minunat, pe Tiberiu Almosnino, artist și el, prim-balerin la

Opera Română din București. În locuința noastră de două camere din Titan, pe lângă dragoste, artă și literatură, nu îmi amintesc să fi rămas loc și pentru altceva decât pentru meciurile Rapidului. Nu știu alții cum sunt, dar eu – ca să-l pastișez pe Creangă – nu am putut să iubesc decât poeți, de când mă știu... Nu știu, însă, ce e mai avantajos pentru artist, o căsnicie care să-i umple toate golurile sau una care să-i producă avarii interioare continue. Imre Kertész mărturisește în Kaddish că a divorțat de o parteneră de viață perfectă care îi umplea toate gândurile, nelăsându-i nimic de umplut pentru propria sa creație.

*

D Ce e un „blog”? E cearta înțeleptului cu lumea. „Ce e un nume?” Parcă întrebarea asta și-a pus-o și Shakespeare. Sunt mare!

— http://goo. Gl/sl0p0

94

Martie 2011

D Sibiul e orașul unde, într-o primăvară, iubirea a apărut mână în mână cu poezia, ca două umbre îngemănate, fără contur, și m-am pomenit vorbind brusc singură, de fapt rosteam o rugăciune.

D Acum, când Oskar Pastior – născut și el în Sibiu, destul de aproape de Ursulinenkloster – nu mai e, îmi

apare uneori insul acela, pe care nu-l observai pe stradă, un bărbat ca un cuvânt neaccentuat care nu cere niciodată nimic – nu știu, din delicatețe sau din indiferență – o fi simțit vreodată tortura fricii, argumentul cu care ne iluzionăm că-l putem disculpa. Oskar Pastior martirul, crucifcat între două instanțe supreme, care nu pot împărți același spațiu vital, cum un animal de apă cu unul de aer; Securitatea de o parte și Herta Müller (prietena) de cealaltă. Prima îl forța să vorbească, cealaltă îl forța să tacă. De pedeapsa Securității se apăra dezvăluind, de pedeapsa Hertei tăinuind. A trăit o viață întreagă ca osânditul legat de două cămile care îl trag în direcții

opuse, rupându-l în două. Poate tocmai imensa, geniala, omnipotenta sciziune a născut acea limbă unică, fără de asemănare și înțeles. Acum doarme sub păturica de pământ, lângă irezistibilele picioare ale Marlenei Dietrich, care oricum nu-i folosesc la nimic.

D Când spun „Ein Mann, ein Wort”, vine poetul Joachim Wittstock, când spun „l esprit de înesse” vine poetul Nicolas Pesquèt. Am să comit o indiscreție. O să traduc un fragment din ultima scrisoare pe care mi-a scris-o Nicolas pe data de 13.05.11, ca să înțelegeți de ce într-un plic rămâne mai mult decât într-un pat. Cu Nicolas nu am stat de vorbă în carne și oase, cum se spune – decât o jumătate de oră la

Bremen, pe coverta unui vapor. Au trecut de atunci doi ani și iată: „... je realise cu en t ecrivant, je te considère comme une femme reelle dont l absence est une qualité et comme une fonction de toi. Tu as un statut d absente: tout le contraire d un fantôme; pour une fois, 95

Tout le contraire de ce que dit Kafa a Milena dans une de ses dernières lettres. Un fantôme est intouchable, informel, e est une fumigation. Toi, tu es une femme de mots, concrète, élaborée. On peut toucher, mâcher, manger les mots. La vie humaine est comme ça. La phrase est un muscle qui's active, et e est tres bien comme ça" („... scriindu-ți,

realizez că te consider o femeie reală a cărei calitate e absența, e ca o funcție a ta. Ai un statut de absență: ceea ce e contrariul fantomei, în orice caz, contrariul celor pe care i le scrie Kafa Milenei, într-una din ultimele lui scrisori. O fantomă e de neatins, e informă, e fumigenă. Tu, tu ești o femeie din cuvinte, concretă, elaborată.

Cuvintele se pot atinge, mesteca, mânca... toată viața omului e așa. Fraza e un mușchi care se activează și e foarte bine așa...”). Citesc fraza asta ori de câte ori simt că nu mai am niciun rost. Sunt un tren care stă. Pe linia paralelă stă alt tren la fel. În momentul în care geamul de vizavi rămâne în urmă, nu știi care tren și în ce direcție

a plecat. Joachim stă într-un cuvânt de care se ține. El nu pleacă niciodată.

D Așteptam de mult, încă de la Edenkoben, teancul de poeme și povestiri pentru ultima triere la Concursul „Nora Iuga” de la Onești, îl așteptam ca pe un cadou de nuntă. A sosit. Citesc pe nerăsufate. Vocile se îmbracă în chipuri, fiecare cu altă fzionomie, mă afu în plin carnaval, costumele se schimbă la fiecare minut.

D Țin minte un mic fragment, doar o frază, poate fi poezie sau proză, nu m-a interesat asta niciodată, scrisă probabil de o fată: „Am să însemnez un punct pe o hartă și am să ţi-o trimit ca să știi, până aici se întinde sufletul meu”. Nu mai știu nici numele autoarei,

iar citatul e din memorie. Dar eu sunt acolo.

Simt asta.

D Fără să știu că Nietzsche a spus „Es gibt vielmehr Ratio în einem Körper als în der Ratio selbst”, am scris într-un text: „Instinctul sexual e mai inteligent decât inteligența!” Cum să nu te sperii?

96

Aprilie 2011

D În limba română există o frumoasă vorbă, „mi-a fugit pământul de sub picioare...”, ei bine, mie mi-a fugit timpul de sub picioare – patru luni au zburat ca un TGV și tot ce era „acum” și „imediat” a devenit într-o secundă trecut. De asta te-am lăsat și pe tine, dragă blogule, pe altă dată... și,

iată-mă, în sfârşit, în acest altă dată. Am fost la Craiova pe la mijlocul lui februarie. Pentru prima dată la Craiova. Dimineața ies din hotel la braț cu Nicolae Coande, poetul şi organizatorul duminicilor de poezie de la Teatrul „Marin Sorescu”, care, în ciuda periodicității acestor matinee literare, își păstrează caracterul de eveniment, fiindcă cu, cel puțin, am trăit apariția mea pe scena teatrului craiovean, în fața unei săli pline de spectatori care vorbeau aceeași limbă cu mine – nu mă refer aici la limba mea natală, ci la limba mea spirituală –, drept un real eveniment. Întrebări. Răspunsuri. Revărsări de simpatie dinspre sală spre scenă și invers. Am tronat mai bine de

două ore între-un jilț ce părea însuși tronul lui Mihai Viteazul, că tot a fost el Banul Craiovei. Și Nicolae Coande, care îmi sublinia multitudinea meritelor, normală la o vârstă atât de încăpătoare, parcă săvârșea ceremonialul unei încoronări. Trebuie să vă mărturisesc că, oricât de ciudat ar părea, și chiar dacă tronul meu sună mai degrabă autoironic, ne place să fm lăudați și dacă nu o fac prețuitorii artei, compensația îți vine, cu asupra de măsură, de la degustătorii cărților tale, ceea ce e infinit mai mult, fiindcă degustătorii sunt cu mult mai numeroși și, în orice caz, mai dezinteresați în opțiunile lor decât prețuitorii.

*

— Liebe Frau Iuga, Seit Wochen bemühe ich mich darum, einen Gedichtband von Ihnen în rumänischer Sprache zu înden. Es kann doch nicht sein, dass es Ihre wunderbaren surrealistischen Gedichte nur în deutscher Übersetzung gibt? Können Sie mir einen Tip geben, wo ich Ihre rumänischen Gedichte kaufen kann?

Mit herzlichen Grüßen Adelheid Maubach

97

Aceeași zi. Ora 18.

Iar Craiova… am primit telefoane, scrisori, cărți de la poeții din oraș. Le mulțumesc. Simt că am lăsat o mică urmă în memoria lor și asta e,

omenește vorbind, mai mult decât o cronică literară!

D Scrisoare pentru Gheorghe Grigurcu Deschid revista Ramuri la întâmplare. Dau de numele tău, dragă Gheorghe Grigurcu, prietene, citesc și citesc, îmi dau seama după atâția ani, în care n-am mai schimbat niciun gând, întâlnirea asta neașteptată cu tine prin cuvinte e ca și când am fi făcut cunoștință abia acum și îmi spun: dar omul acesta vorbește exact ce vreau eu să aud și încep să înțeleg de ce Artaud, de care m-a alăturat un critic literar din Germania, te-a atins și pe tine: „o gingășie a negației ca un simptom discret al unei contraponderi”, spui tu despre același Artaud, de care atârnăm

amândoi în felul nostru, oricum pândiți de aceeași „cădere din mine însumi în mine însumi...” Câți ani mai ai tu acum, Gheorghe Grigurcu? Nu pot să-ți spun Puiule; în general, nu-mi numesc prietenii cu Dragă doamnă Iuga, De multe săptămâni mă străduiesc să fac rost de un volum de versuri de-al dumneavoastră în limba română. Nu-mi vine să cred că minunatele dumneavoastră poeme suprarealiste există doar în traducere germană. Ați putea să-mi recomandați o sursă unde aș putea cumpăra poeziile dumneavoastră în limba română?

Cu afectuoase salutări Adelheid Maubach Liebe Frau Adelheid Maubach, Ihr Schreiben hat mich sehr

beeindruckt. Ausser der neuen Ausgaben, Autobuzul cu cocoșați, Spitalul manechinelor, Dactilografa de noapte înden Sie eine neue ausführliche Anthologie nur în Slowenien im Verlag Beletrina, leider nicht în rumänischer Sprache.

Ganz herzlich, Nora Iuga Dragă doamnă Adelheid Maubach, Mesajul dumneavoastră m-a impresionat. În afară de reeditările volumelor Autobuzul cu cocoșați (Editura Charmides), Spitalul manechinelor și Dactilografa de noapte (Casa de pariuri literare), poeziile mele nu le mai puteți găsi într-o antologie cuprinzătoare decât în ediția apărută recent la editura Beletrina din Slovenia, din păcate nu în

limba română.

Cu călduroase salutări, A dumneavoastră Nora Iuga

98

Numele cu care li se adresează toți, fiindcă același om ca prieten al meu e alt om ca prieten al tău... tocmai de aceea spuneam iată, citindu-te azi, după ani de zile: omul ăsta face parte din familia mea, „Cum să accept bătrânețea”, îmi răspunzi, „când sunt același riguros în articulațiile mișcărilor conștiinței, în pliurile emoției care fâlfâie mereu ca o perdea la o fereastră deschisă într-o amiază cu lumină nemișcătoare?” E uluitor cum ne simțim vârsta la fel. A fost o vreme când mergeam împreună la Bistrița, la

Sighișoara, la Iași, asta a fost înainte de mileniul trei.

Ne-am dat odată întâlnire în parcul din fața Ateneului Român și nu ne-am întâlnit, eu te-am așteptat pe o bancă la capătul parcului, tu pe o bancă la celălalt capăt al parcului. Am fost cu tine la urgență, făcuseși o criză de rinichi, aveam impresia că sunt Fecioara Maria cu pruncul sau Doamna cu licornul. Mă prefăceam îngrijorată și-mi venea să mor de râs. Să nu te superi pe mine, așa e felul meu. Ai fost singurul critic literar român care a văzut ce poet grozav era George Almosnino, Nino al meu; tu și Liviu Antonesei.

Cred că trăim într-o lume de

creiere stas și fără organe de simț. De ce fotoliile de orchestră sunt rezervate tot timpul unor minți comune? Dacă în josul celor scrise de tine aș găsi semnătura lui Walter Benjamin, nu m-aș îndoi nicio clipă că nu-i așa. S-au depus ani mulți între noi și totuși gândul, Nora

— În Sala Oglinzilor de la Uniunea Scriitorilor agitație mare. Sub candelabrele somptuoase unde altă dată, în ședințele Secției de poezie, își încrucișau foretele Eugen Jebeleanu cu Virgil Teodorescu, o vânzoleală de elevi și profesori de la diferite licee o așteaptă pe Nora Iuga. Și ce treabă au ei cu Nora Iuga? Bătrâna poetă s-a

gândit, evident la sugestia lui un cristian, cel bântuit nonstop de idei, să le țină o lecție despre poezia ei, o octogenară care tot nu figurează, slavă Domnului, în manualele școlare. Am intrat aşadar, în locul catalogului, sub braț cu jurnalul meu berlinez, am spus „bună ziua”, mi-a venit să zic din obișnuință „stați jos”, cum făceam pe vremea când eram profesoară la Sibiu, dar m-am oprit la timp. Clasa asta era o sală de teatru.

Cum să le spui spectatorilor „stați jos”. Eu eram vedeta, altfel spus, modelul.

Mi-am intrat deci în rol, le-am vorbit despre modele; un subiect pe care l-am refuzat de când mă știu. I-am

acordat mult mai mult credit ADN-ului propriu. Dacă aș fi sinceră cu mine, ar trebui să recunosc că reacțiile mele spontane le datorez mai curând pitecantropilor mei decât educației primite pe calea învățăturii. Dar, cu toată fronda mea de copil teribil, cam ridicolă

99

La o doamnă care a avut de înghițit multe modele pe parcursul a opt decenii, m-am pomenit dispărând ca un pârâiaș între doi masivi muntoși – metaforele au devenit indigeste ca spectacolele de operă și, ca să nu mai lungesc vorba, le-am vorbit elevilor despre magiștrii mei, George Călinescu și Tudor Vianu.

Fără ei, recunosc, cu tot ADN-ul meu inconfundabil, aș fi fost un Tenzig care pornește să cucerească Everestul fără Hilary. Publicul m-a aplaudat, am primit fori, un cristian mi-a spus, ca de obicei, „a fost bestial” și eu am primit o grămadă de oferte de a mai ține ore de predare la diverse licee din capitală.

Nu știu în ce măsură copiii au nevoie de bătrâni, discipolii de profesori și nomazii de ghiduri turistice... dar știu că avem nevoie de dragoste și nimeni nu e mai de compătimit pe lumea asta decât cel care n-are nimic de dăruit.

D De unde ai știut tu, Florin Hălălău, că eu mi-am visat mereu să fiu „muză” și când am venit la voi, la Diana

și la tine, în blocul turn, vizavi de fosta alimentară din Titan, la doi pași de M 36, unde locuiesc eu, Cătălina cânta la pian Sonata lunii, Florinel (micul Einstein) căuta sub pat Teoria Relativității, noi trei ne procuram voluptăți „lingvistice” cu cel mai grozav vin roșu basarabean Kagor, iar pe ecranul computerului rula poemul: o întâlnire cu nora iuga Florin Hălălău priveam spectacolul din mezelărie de pe margine țintuit se recitau poeme de la berlin fasanenstraße 23

Fragmente de roman despre tineri și riduri ea se plimba grațioasă printre rafuri dădea autografe împrăștia lumină cu motive forale colora încăperea în galben apoi în verde

fredona șansonete vocea ei făcea piruete în aer se lovea de galantare de pereți

100

De geamuri de mine vânzătoarea aștepta plictisită comanda după ce a împachetat a întrebat-o neutru altceva?

Citeam și creștea bucuria în mine ca un aluat de cozonac. Nora, acesta e premiul tău adevărat, că ți l-a dat un singur om, un poet, nu o comisie, adică un pluton. Și uite cum mi-ai îndeplinit tu, Florine, un vis, fără să știi.

D Dragă Henri Wald, Când îți scriu numele, nu văd decât doi ochi de un verde sticlos, măriți exagerat de lentilele ochelarilor… par niște ochi confecționați, ochi artificiali. Culmea,

eram în pragul vacanței de Crăciun, aşadar, început de decembrie – examen la materialism flozofe. În sala mică de seminar, grupa de germană: Szegedy Teresza, Ruth Keller, Ercha Zöllner, Kinka Cilievici, Eugen Turjansky și Nora Iuga. Examinator: prof. Henry Wald, adică Tu sau Dumneavoastră. Nu știu la câți ani te-ai oprit. Dacă ai rămas sub optzeci, am să-ți spun Tu, dacă i-ai depășit, ar trebui să mă adaptez la pronumele de reverență care-mi creează un disconfort în vorbire. Dar, ținând cont de faptul că la cursurile tale tot creierul meu se transforma într-o masă erogenă care-mi procura voluptăți infinit mai mari decât orice atingere de materie, înseamnă că m-am

aflat cu tine într-o intimitate inefabilă, ceea ce îmi dă dreptul să-ți spun Tu. Nu am ratat niciun curs de materialism dialectic, deși tot ce ținea de materialism mă făcea să-mi duc batista la nas ca mirosul de oțetar sau de carbid. Dar materialismul flozofe, cum ni-l turnai Tu în urechi, devenea ambrozie pură și parcă schimbam toate întrebările lumii, acolo în Agora, geniali și peripatetici, cu Platon, cu Aristotel, cu Aristofan, cu Socrate și ajungeam hăt departe la Kant și la Feuerbach și staționam mai mult în gara cea mare a lui Hegel… atunci înțelegeam că adevărata dialectică nu era chiar așa o „ceapă degerată”, bună de aruncat la ghenă și nici Marx un politruc de doi

bani. Cu tine făceam filosofie pe bune, irezistibile Henry Wald, cu ochii tăi verzi artificiali. Poate ți-ai făcut din predarea materialismului flozofe un țel etic. Ne-ai învățat pe noi, care abia începuserăm să distingem cerul de pământ, să privim pe gaura cheii în baia secretă a filosofei... Îmi amintesc că

101

La o oră de curs comentam una din afrmațiile tale cu Terry, singura colegă care descoperise și ea erotismul ideilor. Te-ai uitat, vizibil iritat, de câteva ori la noi și, în cele din urmă, m-ai apostrofat elegant, dar tăios: „Dacă aveți alte preferințe puteți să plecați. Nu vă rețin!” Ți-am înfruntat privirea și-am

spus un „mulțumesc” apăsat, când am tras ușa după mine. Eram sigură că o să-mi porți ranchiună și, cu prima ocazie, o să mi-o plătești. Înainte de examen, Terry și cu mine ne-am schimbat inelele cum făceam de fiecare dată, o superstiție de care nu știam decât noi două și am intrat în sală. Tu te-ai ridicat vag plictisit de la catedră și te-ai îndreptat spre fereastră. Toată mișcarea ta părea regizată. „Ninge”, ai spus, și pe urmă te-ai întors spre noi. Primul în ordinea scaunelor era Turjansky... Întrebarea a venit fresc, ca în dialogurile lui Platon: „De ce ninge?” Turjansky a răspuns: „Fiindcă temperatura a coborât sub 0°, punctul de îngheț al apei” – „De ce ninge?”

Întrebarea trecea de la unul la altul ca într-un canon; parcă era un vers. Putea s-o pună și Călinescu „De ce au sex îngerii?” Răspunsul rămânea invariabil același „Temperatura sub zero grade Celsius”. Când ai ajuns la mine am spus în gând: Sfântă trufe, nu mă lăsa! Și-am ieșit imediat din cor. „Nu, temperatura e doar condiția.

Cauza se află în felul propriu al H2O-ului”. Cauza se află întotdeauna în felul propriu, am continuat pentru mine. Mi-ai cerut carnetul, mi-ai pus zece ș-ai spus: „Aș fi fericit să am asemenea minți la mine, la filozofe”. Cum să te uit, Henri Wald, pe tine, care mi-ai pus 10 exact pentru acel „fel propriu” care, în general, mă

descalifcă: calitatea neasemănării mele.

De ce nu ne-a fost dat să dialogăm peripatetic prin ninsoare… sau?

Nora Iuga

— Scena din tren: După o nouă întâlnire cu elevii din Onești și Gabriela Gârmacea, la întoarcerea în București, urc într-un personal care mă duce până la Adjud. Vagonul e plin de rromi, numai rromi. M-am învățat minte în Germania că dacă folosesc alt nume nu e „political correctness” și iar o să mă acuze vreunul că port pălărie. Așadar, vagonul părea un container plin cu rufe murdare care emanau un miros irespirabil. Am găsit, cu chiu, cu vai, un compartiment gol; m-am așezat la

fereastră după ce-am șters bine cu Gândul (ziarul, frește) bancheta de praf. Deodată se deschide ușa și intră o domniță: fusta aurie de borangic, până la glezne, păr blond prins într-o pamblică bleu, ochi verzi ca smaragdul. Subțirică, subțirică, cu piele de piersică.

Vă rog, lăsați-mă aici cu dumneavoastră că în celelalte compartimente pute rău. Am invitat-o, fericită să o am cel puțin trei sferturi de oră în fața ochilor.

102

A venit cu o fetiță de trei luni, într-un costumaș roz și proaspăt, ca o păpușă scoasă dintr-o vitrină berlineză, și cu un băiețaș de trei ani pe nume

Gamar, născut la Stockholm și cetățean suedez. Bărbatul ei e tot țigan ca și ea (nu se simte jignită de numele pe care-l poartă din moși-strămoși), o spune cu mândrie, e strungar și au hotărât să se stabilească la Stockholm, fiindcă acolo oamenii sunt mai civilizați decât în Italia sau Spania.

Lasă-i pe cine știu eu să spună că România e țara romilor… trenul ne duce înainte, chiar dacă e personal și nu Intercity, și eu o să le fac cu mâna celor de pe peron de undeva de foarte sus.

103

Mai 2011

D Cine intervine când frânghia e gata să se rupă, cum a apărut

neurologul Stoica, precum un „deus ex machina”, la Editura Enciclopedică, unde lucram când Tiberiu al meu era în al patrulea an de tratament cu luminal și nitrazepam contra spasmofliei? Asta se întâmpla în 1976, avea paisprezece ani și visa să ajungă în trupa lui Bejart sau măcar la Friedrichstadt-Palast. Doctorul Stoica mi-a spus să întrerup brusc tratamentul, cu riscul ca Tiberiu să facă o criză paroxistică. „Dacă nu o face e definitiv salvat, înseamnă că nu e epilepsie. Lăsați-l să fie bărbat, pentru Dumnezeu!” Tabloul cu adolescentul căzut pe stradă care se mișca din toate încheieturile ca un angrenaj defect, făcând spume la gură, mă paraliza. Am tăcut mâlc. Nu puteam să acționez și

vedeam cum se rupe frânghia deasupra prăpastiei.

Seara m-am dus, conform ritualului, cu paharul cu apă și pastilele salvatoare la patul lui Tiberiu și, deodată, brațul acela grațios zvâcnește cu o brutalitate neașteptată și mătură brusc de pe tăviță, odată cu paharul și pastilele, și spaima mamei care respiră ușurată că alt cineva a hotărât la momentul oportun să nu se rupă frânghia. Tiberiu nu a făcut nicio criză, dar creierul meu a început să descifreze în orice coincidență un mesaj trimis de univers: sunt convinsă că totul este ghidat – ce-i vechi trebuie să reintre la loc în ce-i nou – ca bila în orifciul creat pe măsura ei, fiindcă

biliardul trebuie să continue.

D E 21 mai, Sfinţii Constantin și Elena. Pe mama o chema Elena. N-am timp să mă duc la cimitir. Trebuie să mă duc la lectură; la grădiniță, la academie, la penitenciar, în Sala Oglinzilor, la Vatra Luminoasă, la Muzeu, la Casa de pensii, iertați-mă, nu mai știu unde... sunt în stare să citesc și la crematoriu, să nu-l supăr pe un cristian. Par delicatesse! Totuși e Constantin și Elena și pe mama o chema Elena. Cumpăr dintr-o băcănie din Titan un baton de ciocolată Tomblerone și la Romană i-l dau, „să fie de sufletul mamei mele, 105

Elena” unei cerșetoare bătrâne: „Luați-o de-aici, luați-o să nu o văd. Nu

vreau pastă de dinți!!!”

— Stimate Domnule K.

M-am tot gândit, cine și pentru ce te-a blestemat să te logodești c-o berlineză, realizând astfel memorabila avanpremieră a Procesului tău. Nu meritai sentința asta tocmai tu, care ai dat rente suplimentare invalizilor de război, văduvelor și orfanilor și tuturor salariaților neajutorați din frma ta. Să nu fi ajuns tot binele făcut să compenseze loviturile de satâr în carnea sângerândă, cu care se mândrea bunicul tău, casapul? Vezi, stimate domnule K, dacă eram eu în locul berlinezei Felice Bauer te-aș fi închis în pivniță cu toc și călimară și ți-aș fi lăsat

farfuria cu mâncare pe pervazul acelei deschideri amenajate special pentru asta, ca să nu-ți violez intimitatea. Aș fi exersat mersul pe poante ca să-mi potrivesc ochii la înălțimea ochilor tăi pentru a stabili comunicarea perfectă și noaptea, o noaptea, îmi schimbam numele în Frieda, mă culcam cu tine pe tejgheaua cârciumii, udă și plină de spumă printre halbele de bere Pilsen, pe care mușterii le ciocneau deasupra noastră fără să ne bage în seamă... și n-ai mai fi scris Procesul.

Aș vrea să-ți spun, dar nu-ți găsesc urechea, Nora

— Am terminat de citit cartea Olgăi Martinova Sogar die Papagaien

überleben uns (Până și papagalii ne supravieţuiesc), în care pomenește de-o celebritate berlineză care a declarat că Sankt-Petersburgul e un oraș oribil și decrepit ca un osuar, iar limba rusă, limba criminalilor; mi-am amintit brusc că și traducătorul meu mi-a spus că Bucureștiul e cel mai urât oraș din lume; nu știu de ce, poate fiindcă sunt tot mai convinsă că între celulele microscopice și marile planete sunt permanent voci care-și răspund; fără să vreau, mi-au venit în minte țiganii și Sarkozy și ipocrizia acelui „political correct ness” care-i înnobilează zicându-le „rromi” și îi expulzează din Europa. Și exact când refectam eu la aceste diferențe de gust estetic, vrând

să atenuez lucrurile, am pus mâna aproape mecanic pe o carte cu extrase din opera lui Gottfried Benn – scrisă probabil între cele două războaie – și cartea s-a deschis de la sine: „Berlinul e cel mai corupt, prostituat și intrigant oraș din câte există pe această lume scandaloasă. Turnători și mituitori, șarlatani și agenți.

Într-o casă locuiește un mongol, în cealaltă un arab, în a treia un european...” Ce să mai crezi, oare orașele se pot schimba vreodată radical? Cu cât ei îmi

106

Ponegresc mai mult orașul – sunt bucureșteancă din secolul XIX, începând cu părinții mamei, care s-au

născut aici prin 1880 –, simt cum mi se reface cordonul ombilical și mă leagă mai mult de monstrul acesta matern care mă hrănește printr-un furtun invizibil.

D Umblu pe străzi și-mi diger amintirile. Aici, pe Dinicu Golescu, în blocul ăsta conic ca un imens cristal de cuarț, sâmbătă seara, în casa lui Ilie Teodorovici și a Eufrosinei Cornelia, bunicii mei, se juca poker; erau invitați domnul Markof, madame Cuțifde, generalul Manolescu, prof. Țițeica, domnișoara Nebunelii de la casele Naționale. Nenea Dumitro purta o canotieră de pai, vestă înforată și ghetre gri; cum se întorc lucrurile în cuiburile lor ca berzele; am văzut

forăresele, cu buchete de trandafri, cântând Violetera prin localuri, am văzut lumea compusă mereu din aceleași module care se cheamă între ele, se înlocuiesc atunci când frânghia e gata să se rupă, un gând din senin sau o mână reașează lumea la loc. Când a fost asta? Bucureștiul meu de dinainte de cel de-al doilea război mondial, cu doamne superbe, călărind în costum de amazoane la șosea, parăzile, pariurile austri ece, nu și-a găsit locurile de dinainte, fiindcă lumea aceea înghițită de mlaștină nu a ieșit încă din oușoarele broaștelor, nu și-a scos încă mormolocii la suprafață, dar va veni, altfel, dar va veni. Umblu noaptea pe străzile unui București care are o

respirație aburoasă, fantomatică, miroase ca aerul din Remember de Mateiu Caragiale. Stradelele Lipscanilor, Șelarilor, Smârdanul, Curtea Veche, drumurile înguste, luminate de felinarele cu gaz ale Arnotenilor, Hanul lui Manuc; în partea asta de oraș, complet moartă de ani buni încoace, s-au ivit cafenelele cochete de altă dată, cu abajururi, samovare, ibrice de aramă și frumoasele nopții bucureștene.

D Dragă Tudor Țopa, O să te miri că-ți scriu, n-am făcut-o niciodată până acum; există oameni care trec în viață unii pe lângă alții ca vapoarele noaptea, nici nu-și disting pavilioanele, schimbă doar semnale, sunete lungi, triste, de

neconfundat, și se depărtează pentru totdeauna. Îți scriu fiindcă un amănunt neînsemnat mi-a amintit brusc de tine. M–am trezit la 4,30 dimineața și n-am mai putut să adorm. N-aveam chef de nimic și, până la urmă, m-am decis să fac un lucru pe care-l urăsc: pedicura. Cu picioarele în lighean, mă uitam la televizor. O grămadă de elevi își căutau numele pe listele cu rezultatele la bacalaureat... așa mi-ai apărut în fața ochilor, într-un început de iulie, în holul

107

Universității „C.I. Parhon", când ne-am îmbrățișat fără să ne cunoaștem; eram promovați. Am pornit-o amândoi în tenișii noștri chinezești și-n pantaloni de doc, decolorați de soare sau de prea

mult spălat, pe Calea Victoriei, prin fața Palatului Regal, către șosea. Eu mă uitam la vitrine și tu îmi povesteai că sosiseși în aceeași dimineață de la Iași, unde te-ai plictisit de moarte. Nu știu ce simț de orientare au gândurile, cum găsesc ele cu ochii legați punctul de intersecție; la noi a fost muzica, mai exact opera. Eu cunoșteam toate sopranele de coloratură, mezzosopranele, contraltele, tu erai un spectator de galerie care nu rata nicio reprezentație și urmăreai spectacolul cu partitura în față... treceam în revistă tot repertoriul Operei Române, de la Tosca la Fidelio, de la Carmen la Lakmée, mie îmi plăcea Lisette Dima în aria clopoțeilor, ție Herlea în aria lui

Figaro din Bărbierul... Herăstrăul era pustiu și aleile din jurul lacului răsunau de ductele noastre, eram foarte caraghioși, îl imitai pe Secăreanu în aria calomniei, râdeam, ne tăvăleam prin iarbă. Asta a fost seara noastră, singurul nostru spectacol... și nu te-am uitat!

Mi-ai apărut din nou în fața ochilor după ce am citit într-un ziar, nu mai știu, poate în Contemporanul, un articol semnat de George Călinescu. Titlul avea un cod, lesne de descifrat: Canarul Lil. De fapt era un trist poem de iubire. Galbenul canar Lil, „fata blondă cu breton”, colegă de an cu mine, îl părăsise pe bătrânul maistru-magician pentru tine; o vrăjiseși cu mutrița ta

mirată de tot ce vede și aude, cel mai copil din grupul vostru de elită, alături de Genu Ghelber și Radu Căplescu și – așa se spunea – cel mai bărbat.

Târăști după tine tot cortegiul acesta de umbre, Tudore, toate păpușile astea gri de plastilină – uite, fetele superbe, aduse cu limuzina la facultate: Dina Burghele, cu bandajul nedezlipit de la mâna dreaptă care i-a fost tăiată felie cu felie ca un salam, nu datorită Securității, ci datorită cancerului, Mona Giurescu, emancipata anului, fuma țigară de la țigară și folosea un ruj care nu se lua deloc, roșu ca focul, se chema „Baiser”, grecoaica Levantinopol Elvira, cu părul ei negru, lucios și ferbinte ca smoala topită,

exmatriculată după ce a fost în patul lui Coteanu, cel mai odios politruc, și Catinca Ralea, proaspăt venită de la New York, unde avea un tată ambasador, ciorapi de nailon și balerini negri de lac, cum nu mai purta nimeni pe Edgar Quinet, nici pe Calea Victoriei... umbre. Cum de mă îngăduiseră aceste elite în lumea lor? Mergeam de la Arhitectură pe Brătianu spre șosea, fumând împreună ostentativ „pour épater les proletaires”, ne opream de fiecare dată în fața casei lui Dinu Lipatti și le spuneam: „Aici mi-ar plăcea să locuiesc”. Chiar, de ce mă chemau în cercul lor, de ce se afșau cu mine? Înalta societate a fost

Dintotdeauna atrasă de artiști și nobilii ruși își iubeau țiganii. De ce mă întrebau – mă consultau – dacă-l prefer pe Novalis lui Hölderlin, eșarfa corai celei violet cardinal… Azi, elitele și-au schimbat gusturile, de asta o foarte bună prietenă a încercat să-mi deschidă ochii: „Dacă nu-ți ții rangul?” Ce-i rangul, dragă Tudor, eu credeam că-i valoare ori caracter, pofim, un pic de șarm acolo sau un „grain de beauté” care să te distingă. Pentru elitele de azi, se pare că rangul e „political correctness”.

Iartă-mă că ți-am împuiat capul cu prostiile astea, când tu… A ta, Nora

109

Iunie 2011

D Intru cu Alexandrina. O femeie tânără cu ochi de brumă, într-o cafenea egipteană: „Ce te aduce pe tine, care o duci la Berlin ca-n sânul lui Avram, mereu în această epavă sub pavilion balcanic?” „Nu-mi plac corul, alinierea, înțelegi, nu-mi place grădina zoologică”. „Dar ești total anacronică, îi spun. „Evoluția în natură se face mai lent”, îmi răspunde, dar nu creează holocausturi”. Îmi plac convoaiele de insomniaci care străbat străzile vechiului București, noii îndrăgostiți, frivolitatea, romantismul, je în enfșismul celor care nu vor să facă politică, sunt prea deștepți ca să nu-și dea seama că, dacă te forțezi să nu uiți suferința, începi să urăști amintirea

obligatorie, fiindcă nu te lasă să trăiești. Umblu fără țintă pe străzi, în spatele meu aud doi tineri: și tu crezi că viespea știe că dacă înțeapă moare? Sigur că știe, dar se apără.

Locul unde tinerii gândesc așa nu poate dispărea. Câteodată mă sună vecina mea de palier, o întreb ce mai e prin București? Ne pleacă pe capete copiii, și ai mei vor s-o întindă, dar să știi că povestea aia cu bebelușii care au murit arși în spital n-a fost din vina asistentelor, a fost fiindcă nu mai există personal medical în spitale; președintele a spus că medicii și asistentele să plece unde vor, fiindcă el nu are cu ce să-i plătească. Dacă nu am fi atât de toleranți cu pegra care ne

conduce de douăzeci de ani încoace, corupți, sfertodocți și mahalagii, am ajunge și noi la mal... „Tu știi să numeri ploaia?”, m-a întrebat o țigăncușă când turna cu găleata și ne-am ascuns sub o streașină, vizavi de Auchan. „Nu știu”, i-am răspuns, „nici președintele nu știe cum se face asta”. Dar frânghia aia gata să se rupă n-o să se rupă. Îți spun eu că nu mor caii când vor câinii.

D Am început să mă scutur și uite-i cum cad de sub pălăria mea ca sporii din ciuperci. Știam că o să vină și ziua asta. Le deschid cărțile și mă citesc, pe mine mă citesc, sunt eu, de la izvor până la vărsare! Și eu, cu cât mă scutur mai tare, se fac ei mai mulți. Sunt extraordinari, și mai copți, și mai

cruzi…

111

Ce contează vârsta, dacă dau lumină și căldură? Luminița Dascălu, Radu Nițescu, Aleksandar Stoicovici, Eduard Daniel Mărgărit, Cătălina Bălan și câți. or mai fi?! „Frumoșii nebuni ai marilor orașe”, spune cineva de sub pământ. Dinastia mea intră-n palat, dinastia mea schimbă drapelul, schimbă garda… știam că voi trăi s-o văd și pe asta. Deocamdată le aud vocile pe coridoarele lăturalnice, dar se îndreaptă spre sala tronului, aud „râsete în paradis”. Am învins.

Vreau să vă arăt câteva texte pe care le consider casele mele pe la care mă abat uneori pentru scurte vacanțe:

„O, saisons, o, chateaux / quelle ame est sans Rimbaud”, cum spunea un poet, Lorantus, de care nu mai știe nimeni.

Iată ce jucării minunate am găsit uitate în parcul de distracții: futuri de bucătărie de ce n-am avea în loc de gândaci futuri de bucătărie ar zbura grațioși din farfurie în farfurie sau poate că ar poleniza florile de pe serviciul meu de ceai cu antenele lor lungi ar detecta musafirii nepofiți încă de la poartă și am sta împreună să ne gândim cum ar fi fost dacă am fi avut gândaci Cătălina Bălan între sunetul salvării și duke ellington îmi înghesui mâinile transpirate dezbrăcată pe marginea patului cu o felie de lămâie în

gură îmi arăți că întotdeauna sunt câteva lucruri ce rămân în urmă

112

Lucruri ce nu se văd cu ochiul liber sânul tău e mai rece decât oasele sfinţilor la slujba de dimineață Aleksandar Stoicovici

— Revin la Iisus. Zic că-mi place mai mult să mă citească vaporenii sau, pofim, pescarii de pe lângă ape, că apele se primenesc mereu; Petru și Pavel, chiar și Toma Necredinciosu’ sau Iuda Trădătoru, că ei nu scriu, ei vorbesc și vorba te poartă mai repede și mai drept în ziua de mâine, numai că are viață scurtă… vorbele sunt ca efemeridele, cu cărțile e altceva. De

asta are grijă Dumnezeu să ardă câte o Bibliotecă din Alexandria că, uite-așa, poate și o rățușcă de gumă uneori să treacă Dunărea înot fără s-o vadă grănicerii.

D Sire, Poate că dacă nu-i vedeam fața schimonosită de ură, gestul mârlănesc al mâinii care arăta cu degetul și ochii asimetrici de om „însemnat”, dacă nu-i auzeam hohotul de râs batjocoritor, semănând cu gâlgâitul spurcat al apelor reziduale curgând dintr-o țeavă de canalizare, nu m-aș fi trezit brusc în dormitorul de pe Dinicu Golescu, de lângă gară, unde-și păstra cu sfinţenie mama mare teancurile de ziare cu fotografile familiei regale. Regina Maria cu

principesele Elisabeta, Marioara și Ileana, micuțul Mircea cu bonețică, din care n-a mai rămas decât un bric sau „omul care râde” i-o fi făcut și lui de petrecanie odată cu fota română. Văd acolo sus, în colțul din dreapta, pe pagina a doua a ziarului „Universul”, poza regelui Ferdinand cu profilul lui vulturesc de pe Arcul de triumf, citesc: „prin sabia regelui Ferdinand și gândul reginei Maria...” În stânga e Carol al II-lea cu mantia albă, călare pe calul alb; aventurierul și proteguitorul artiștilor care își iubea mai mult „libertatea” personală decât tronul, și blânda Elena, sortită unei suferințe mute, mama Voastră, cu nelipsitele ei perle prelungindu-i-se pe gâtul subțire ca

niște lacrimi... și, lângă ea, Patriarhul Miron Cristea și poza cu Majestatea Voastră în uniformă de cercetaș din ziarul „Curentul”, aceea pe care o mărise tata mare și mi-o dăruise când am împlinit 8 ani; mi-am agățat-o pe perete lângă pat. V-am văzut și în realitate, ați asistat odată la „ridicarea pavilionului” în curtea școlii „Regina Maria” din Giulești, când eu cântam „solo” ultima strofă a imnului Trei culori: Iar când fraților m-oi duce / de la voi...” parcă era o premoniție. Țin minte ca acum, mergeam cu mama mare la parăzile de la 10

Mai. De fiecare dată mi-era frică să nu mă strivească mulțimea de oameni.

Regina Maria și Principesele erau în trăsuri, Carol al II-lea călare, și voi,
113
Maiestate, într-o mașină decapotabilă. Am și acum în urechi acel URA! Care dura ore în șir, de parcă însuși aerul ovaționa. Și a venit acel 8 noiembrie, onomastica Majestății Voastre. Cu trei zile înainte Vă trimisesem, în numele clasei a 7-B de la Iulia Hașdeu, o telegramă de felicitare: „Sire, tineretul e cu Voi!” Aveam 16 ani și știam, totdeauna am știut dinainte ca lucrurile să se întâmple. A doua zi, în fața școlii, la intrarea principală, stătea Andrei, un elev slab și palid dintr-a 8-a, de la Mihai Viteazul, împărțea niște foi rupte dintr-un caiet de dictando, pe

care scria: Mâine, 8 Noiembrie, veniți în Piața Palatului la demonstrația pentru rege! A doua zi dimineața toate ieșirile din școală au fost încuiate încă de la prima oră. La subsol, unde se aflau veceurile, ferestrele erau foarte sus și aveau gratii de fer. Ne-am urcat una pe umerii celeilalte ca să ajungem la nivelul geamurilor și „scobitori”, cum eram, ne-am strecurat printre zăbrelele și-am luat-o la fugă spre Palat.

Acolo tocmai își făceau intrarea două coloane cu tineri, ce păreau a nu se mai termina, cu pancarte, pe una scria: „Studenții regelui”, pe cealaltă: „Băieții lui Maniu”. Am simțit pentru prima oară că nu mai eram doar un trup, eram mii de trupuri, prinse în

bătăile unei singure inimi. Nu știu de ce Vă scriu toate astea, acum, după 65 de ani, Sire, când știu că rândurile mele nu vor ajunge niciodată în mâinile Voastre, dar când l-am auzit pe omul „însemnat”, cioclul partidelor istorice, numindu-Vă „Slugă la ruși” și „Trădător de țară”, pe Voi, cel mai tânăr și cel mai frumos dintre regi – silit să abdice de la tron și să-și părăsească țara pentru a opri execuția a o mie de tineri anticomuniști – pe Voi, care ați pus capăt războiului cu două luni mai devreme, am înțeles că totdeauna o scrisoare își găsește un destinatar. Și deodată s-a pornit răpăitul mitralierelor de pe clădirea Ministerului de Interne, devenit mai târziu Comitetul Central, și

zeci de adolescenți au căzut într-o baltă de sânge, numai fiindcă Vă iubeau. Sus, pe acoperiș, Steagul regal nu mai futura.

Fugeam spre casă ca un mic animal turbat de frică și de mânie, strângând la piept un poster, aruncat din avion, cu poza Majestății Voastre, emis de ziarul „Ardealul”. După două zile, la școală a sosit o telegramă pentru clasa a 7-a B, pe numele meu: „Majestatea Sa, Regele României, Mihai I, Vă mulțumește pentru urările...” Semnat: Mareșalul Curții Regale Negel. A doua zi am fost chemată la cancelarie. Profesorii erau la ore, eram singură cu Directoarea școlii, Olga Rhea Sylvia Popovici; m-a

mângâiat pe păr și mi-a spus cu o voce, pe care n-o avea de obicei, să nu-mi mai dau pe față sentimentele, că am intrat într-un timp rău, în care suntem pândiți și vânați. Peste o lună a părăsit școala și n-am aflat nici până azi de ce n-a mai pomenit nimeni de ea.

114

După 45 de ani abia V-am putut distinge în întunericul acelei mașini, îmbrăcată toată în fori, care înainta lent prin Piața Palatului. Am și acum în urechi strigătul continuu „Regele Mihai!” Erați din nou în România, în calitate de oaspete, de turist, de fu rătăcitor? Printre oamenii de toate vârstele, cu steaguri și pancarte, era unu’ cu o prăjină de care atârnau zeci

de pantof desperecheați, pierduți în învălmășeală. Au mai trecut 20 de ani. Voi, Maiestate, locuiți aici, în București, în același oraș cu mine, respirați același aer poluat cu mine, într-o discreție mai presus de orice coroană. Nu-mi iese din minte băiețașul blond care nu se mai dezlipea de Majestatea Voastră. Vedeam în el copilul care ați fost, parcă priveam lăstarul unui mesteacăn. De ce Vă urăște omul „însemnat" atât de mult, Maiestate?

Cât aș vrea să mai pot spune: „Sire, tineretul e cu Voi!" Nora Iuga

115

Iulie 2011

D Mi-a telefonat azi Mona Aurelia Mărginean... După câți ani? Să tot fie

peste un deceniu. E de necrezut că ai uneori nevoie de 10 – 13 ani ca să ajungi la gândul cuiva, când, pentru a ajunge la trupul lui, îți ajung cu trenul numai trei ore; Mona locuiește la Brașov și e pictoriță. Am cunoscut-o pe plaja de la 2 Mai. Avea un păr negru roșcat ca o vâlvătaie și niște ochi verzi spre auriu, de sălbăticiune, era limpede că șoca de la prima vedere, parcă venea dintr-o lume cu multe necunoscute. Mona râde când alții nu râd. Mona poate să-ți pună pe masă zeci de castronașe cu grăunțe minunate, să te hrănească după felul lumii ei, fiindcă poate să vadă în tine o pasăre măiastră sau un porumbel călător. Mona e ea însăși o viețuitoare

călătoare. Ea taie lumea în felii și le întinde pe tablouri și așa își cară bucăți de America sau de China cu ea la Brașov, pe străzile Bucureștiului sau în nenumăratele săli de expoziție. Acum va avea o operație grea de făcut, va trebui să care cu ea bucăți din îndepărtatul nord, unde s-a încumetat să ajungă, ajutată de ful ei, Iulian, care-i spune: „Hai, ursulețule, mișcă-te!”, ca un adevărat Amundsen. Toate tablourile ei parcă sunt văzute printr-o plasmă translucidă bleu deschis, o îmbinare celestă de azur și alb ca o zăpadă lichidă... îmi pot imagina perfect de ce o atrage acum nordul atât de mult, pe ea, care iradiază o căldură dogoritoare... gata cu poezia mea de

doi bani.

Și totuși, am citit și un poem scris chiar la New York ca să facă, după cum se spune, casă bună cu zgârie-norii de pereți: iubite domnule Chrysler New York, 7 mai 2008

Noaptea la douăsprezece și șapte minute pe Brooklyn Bridge două refectoare se apropie se depărtează

117

Apuc ceața de-un colț Ana o apucă de celălalt o foarfecă taie bucata de șifon când o lași din mână revine la loc cum erau picioarele Cleopatrei?

Întreabă Ana acum nu mai trec nici pompierii nici avionul companiei Delta nici Plymouth-ul decapotabil al lui John Kennedy unu mic și negru

urinează și râde după stâlp pe placa de bronz lady Browning soția amiralului a murit la șaizeci de ani el a apucat nouăzeci și doi în scaunul cu rotile pe Madison Square Garden la malaezi mâncam sushi cu broccoli și sos mayo ceream cappuccino ei mă corectau trappucino și mâna aia de la MoMA așezată sub tufș pe nisip zvâcnind ușor când cealaltă o acoperea pe spatele curbat aluneca și din nou cu răbdare o punea la loc și tot așa până spasmul ceda și încremeneau acolo sub vegetație și nisip două refectoare se apropie se depărtează o foarfecă cum erau picioarele Cleopatrei?

Întreabă Ana pe Lexington blocul ăla înalt alb suplu de șaptezeci de etaje

iubite domnule bloc Chrysler îi scriu și el nimic în sinea mea îmi spun: ăsta crede că poartă în raniță bastonul de mareșal e ca plopii tineri din Titan roși pe dinăuntru pe care primarul Negoiță îi taie din an în paște pentru că la fiecare furtună se prăbușesc peste oameni ce decepție am avut și cu tine iubite domnule bloc Chrysler îți scriu de ani în șir dar ei se grăbesc

118

Tinerii ăia minunați cu laptopurile lor zburătoare toți se grăbesc singurul poet de pe Brooklyn Bridge e Răzvan ăla cu cercel în ureche palid și obosit care nu-l urăște pe Claudiu e absurd să-ți spun ție iubite domn bloc Chrysler care te uiți la mine de după Empire

State Building împănată cu fructe confate ca o bucată de turtă dulce îndrăgostiți mulți pe Brooklyn Bridge noaptea la douăsprezece și șapte minute merg de mână se țin pe după umeri râd mult nu se opresc nu-și împing genunchiul printre picioarele celuilalt nu-și înfig limbile în gâtlejurile pofticioase nici degetele în hălcile supraponderale – cum spune Joachim – ale americancelor pe Brooklyn iubirea nu seamănă cu iubirea de pe peroanele metroului bucureștean am să duc cu mine la București o pereche de negri: ea mică rotundă lucioasă un ou de cărbune el colțuros translucid un cristal de bazalt nu se ating înaintează lent pe Brooklyn Bridge își amână patul (iubite

domnule bloc Chrysler așa-i că sunt o poetă grozavă?) m-am îndrăgostit de tine iată îmi strig iubirea în gura mare vreau să-ți sparg toate geamurile până la ultimul etaj auzi eu sunt Nora uraganul Nora și tu cine ți-a dat numele ăsta german Herr Chrysler singurul bloc din New York cu care aș putea vorbi și eu nemțește ah de mi-ai auzi creierul m-ai iubi fac risipă de sentimente o fac cu bună știință să-l contrariez pe Dan să mă facă liricoidă ție pot să-ți spun: lumea moare lumea se-oprește în piatra ei tu trebuie să mă înțelegi surdo-mutule frumos și suprem dar fă odată pasul ăla contra naturii

119

Spune cu scrâșnetul tău de beton

și armătură îndrăznește odată spune pentru Dumnezeu: te iubesc încă și încă spune: nu pot trăi fără tine încă și încă îngenunchează îmbrățișează-mi genunchii încleștați de așteptare și plângi încă și încă nu te rușina spune: sunt un bou sunt boul tău te iubesc și aburi calzi vor ieși din toate gurile de canal și ei oamenii își vor azvârli cât colo capacele și nu se vor mai rușina de mirosul lor de părul lor pubian de picioarele neepilate de sudoarea și urina lor am ajuns spune Ana pământul e țeapăn și rece calc pe blana lui udă sub ploaia subțire

— La Brașov, la expoziția Monei, l-am întâlnit pe Silviu Jecu, elevul din

Sibiu; în 1954 era în ultima clasă la Liceul „Gheorghe Lazăr". Îl vedeam zilnic la Biblioteca Astra. Eu eram în primul an de învățământ la Școala nr. 1, cu predare în limba germană, de lângă Turnul cu ceas. Într-o zi a răsturnat călimara pe cartea pe care tocmai o citea și așa s-a ivit primul nostru prilej de a râde împreună. Cu Silviu am văzut prima dată unde era Krautplatzul, cu el am fost în Dumbravă și am intrat cu săndăluțele roșii, pe care le purtam iarna la paltonul meu de Kamelhaar bej, în Cibinul înghețat, cu Silviu am văzut fimul Hamlet cu Lawrence Olivier, cu Silviu am bătut mahalaua Dealul Spirei, pe unde locuiam în București, Silviu ne-a fost și ghid mie și

familiei mele la Brașov, la Biserica Sfântul Nicolae din Schei, la Tiparnița lui Coresi și la Bartholomeumskirche, cu Silviu stam ore în șir alături, cu ochii închiși, fără să vorbim, întinși pe plajă la 2 Mai, Silviu mi-a adus o cutie de tablă roșie cu margini aurii, plină cu cafea naturală la gazda de la capul satului unde locuiam, Silviu mă vizita la Biblioteca Centrală de Stat, de fiecare dată când venea în București pentru un proces. Era jurist. Stam de vorbă pe coridor o jumătate de oră sau îmi luam bilet de voie și dădeam o fugă la Podgoria, unde, la o cafea și la o țigară, cuvintele și privirile se lungeau… și, într-o zi, probabil a ruginit o verigă și lanțul s-a rupt.

Ne-am revăzut după 38 de ani la expoziția Monei din Brașov. Ne-am dat întâlnire pentru după-masă, la ora 18.00, în Piața Sfatului, la biciclete. Am

120

Bătut străzile și parcurile Brașovului… îmi amintesc de o stradă care „curge”, de momentul în care, brusc, în spatele frunții mi s-a oprit numele primei lui soții, pe care n-o văzusem decât o dată, Miorița, de biserica Martinsberg, pe care s-a depus „metru cu metru istoria”, de Isarlâk, de fascinația noastră pentru Remember de Mateiu Caragiale, de visatele nopți ipsilantiene, de munții cu sângele afară… și când i-am întins mâna, înainte de a mă urca în taxi, mi-am dat

seama că eram exact cei de-acum 38 de ani și nu se schimbase nimic.

Oare fără să știm ne tezaurizăm lucrurile de preț și dăm peste ele când am uitat că le mai avem?

D 80 – „... asta e, mă clatin, chiar mă clatin, nu pot trăi fără tine, nu pot nici să ling unde mușc, îi scrie Margueritte Duras secretarului ei, te urăsc, îi urăsc pe toți, înțelegi, continuă tu foaia acolo unde a trecut autobuzul și mă rugam să calce pe cineva...” încă mai simt cum se înfundă roata și mă împarte în două carcase goale și iar vine noaptea cu plapuma trasă pe ochi o carte fără litere, fără bărbat, fără copil, fără coșuleț de rafe, de mână cu limba, o femeie singură pe întuneric

sub poduri, cu hormonii înnodați în batistă, fugind de toți și de mine în primul rând. Când văd cățelele astea nebune care se grozăvesc cu șorțulețele lor apretate, auzi, cu extazul și agonia, vorbe umflate ca o bășică de pește șinăuntru nimic, aer puturos, aer incolor până la capăt, nimic altceva, te și văd holbându-te la mine, îți scriu ca în somn, mare scofală, dar nu-mi găsesc corpul, unde dracu' mi-am pus corpul, nu vreau s-adorm, cum s-adorm fără corp? acolo, în zonă, ai auzit, ciocănitoarea bate-n sarcofage, ha, ha, caraghiosule, chiar crezi toate balivernele astea?

121

Cuprins intro, 28 decembrie

Contravaloarea timbrului literar se virează în contul Uniunii Scriitorilor din România nr. RO44 RNCB 5101.0000 0171.0001

B.C.R. UNIREA București